

KABINET PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ PŘI FEDERÁLNÍM
STATISTICKÉM ÚŘADU

186 00 Praha 8, Sokolovská 142

Z P R Á V A Z V Ý Z K U M U

---

1. Výzkum : č. 73 - 3
2. Název výzkumu : Názory spotřebitelů na zásobování trhu
a maloobchodní ceny
3. Vedoucí Kabinetu pro výzkum veřejného mínění :
Ing. Jaroslav Vrchota
Vedoucí výzkumného týmu : Vladimír Kalivoda, prom.
(odpovídá za výzkum) filosof, tel.814, linka 987
Složení výzkumného týmu : Ing. Eva Kozelková,
Eva Čákiová
Vedoucí výzkumného oddělení KVVM : Ing. Lubomír Vacek
Vedoucí tazatelské skupiny KVVM : Jitka Slavíková
4. Zadavatel výzkumu : Federální cenový úřad
5. Zástupce zadavatele určený pro spolupráci na výzkumu :
Ing. O. Polák, Ing. M. Babičková
6. Provedení výzkumu schváleno : 1. února 1973
předsedou FSÚ
7. Výzkum prováděn od : 1. února 1973
z toho terénní šetření od : 11. do 27. dubna 1973
8. Definice základního souboru : populace ČSSR starší
18 let
9. Výběrová metoda : kvótní výběr

10. Velikost výběrového souboru : 1 507 dotázaných
11. Kdo a na jaké technice zpracoval data :
Ústřední výpočetní středisko FSÚ, počítač CDC 3300,
program řady AS
12. Náklady na výzkum celkem : 113 500 Kčs
13. Rozdělovník této zprávy je v dokumentaci KVVM
14. Podpisy : vedoucí KVVM : .....
vedoucí výzkumného
odd. KVVM : .....
vedoucí výzkumného
úkolů : .....
27. srpna 1973
15. Datum vydání této zprávy : .....

O B S A H

	Strana :
Kapitola 1 : Úvod	1
Kapitola 2 : Statistické údaje o zkoumané problematice	5
Kapitola 3 : Stručně o výsledcích výzkumu a závěry ze zjištěných údajů	12
Kapitola 4 : Podrobnější výsledky	
4.1. Veřejnost o zásobování trhu, vývoji cen a příjmů	20
4.2. Názory na zásobování trhu levnějšími druhy potravin	32
4.3. Názory na zásobování trhu levnějším průmyslovým spotřebním zbožím a další vybrané problémy	45
a/ Nábytek a modernizace bytového zařízení	46
b/ Hodnocení kvality průmyslového zboží	53
c/ Dražší a kvalitnější druhy průmyslového zboží	58
d/ Preference dováženého zboží	60
e/ Zdroje informací o zboží na vnitřním trhu	61
f/ Půjčky na nákup osobních automobilů	63
4.4. Služby obyvatelstvu /využití, kapacita, názor na ceny/	64
4.5. Názory na nájemné ve družstevních a státních bytech	80
4.6. Dětské odívání a dětská obuv	88
4.7. Otázky o cestovních kancelářích	97

Příloha : Dotazník výzkumu 73-3

K A P I T O L A 1.

Ú V O D .

1.1. Cíl výzkumu

Výzkum zaměřený k některým aspektům zásobování trhu, maloobchodních cen a vybraných služeb obyvatelstvu byl proveden z podnětu Federálního cenového úřadu. Získané informace mohou sloužit jako jeden z podkladů pro návrhy konkrétních opatření na úseku řízení naší ekonomiky. Výsledky výzkumu umožňují Federálnímu cenovému úřadu a ostatním centrálním organům získat základní informace o názorech obyvatelstva v této oblasti a přispět tak ke zdokonalování cenové a obchodní politiky.

Mezi jednotlivými otázkami jsme předpokládali logické vazby a závislosti. Některé z nich byly v úvodním projektu vyjádřeny následujícími hypotézami :

1. Zásobování trhu levnějšími druhy potravin bude souborem dotázaných hodnoceno příznivěji než zásobování trhu levnějšími druhy průmyslového zboží.
2. Zásobování trhu levnějšími druhy potravin a levnějšími druhy průmyslového zboží bude příznivěji hodnoceno dotázanými v SSR než v ČSR.
3. Přes platnost cenového moratoria asi pětina souboru dotázaných vysloví očekávání vzestupu cen.
4. Doporučení dotázaných na snížení cen se budou převážně týkat potravin.
5. Z uvedených skupin služeb obyvatelstvu soustředí nejvíce výhrad a nespokojenosti údržba bytového fondu (stavební a instalátérské práce) a opravy motorových vozidel.

1.2. Metoda výzkumu

Výzkum byl uskutečněn pomocí sítě tazatelů, dobrovolných spolupracovníků KVVM, kteří jsou rozmístěni na celém území ČSSR reprezentativně podle počtu obyvatel a velikostních skupin obcí (bydliště). Tazatelé pracovali metodou kategorizovaného interview; tj. pomocí dotazníku. Dotazník byl ve třech jazycích - v češtině, slovenštině a maďarštině.

Výběrovou metodou je kvótní výběr. Tazatel dostal za úkol dotázat se během 14 dnů šesti osob, jež musí odpovídat stanoveným (kontrolovaným) kvótním znakům; v tomto případě kvótám podle pohlaví, věku a sociální skupiny. Tento předpoklad - jak ukazuje část 1.5. - byl v podstatě splněn.

1.3. Popis základního souboru

Základním souborem je veškerá populace ČSSR starší 18 let. Údaje o jeho struktuře jsou ze sčítání lidu 1970.

1.4. Další kontrolované znaky

Kromě uvedených znaků nebyly kontrolovány žádné další.

1.5. Representativnost výběrového souboru výzkumu

<u>Znak</u>	Obyvatelstvo ČSSR 1) starší 18 let	Výběr.soubor výzkumu 73-3	Rozdíl
<u>1. Území</u>			
ČSR	71,0	69,7	- 1,3
SSR	29,0	30,3	+ 1,3
<u>2. Pohlaví</u>			
Muži	47,8	48,4	+ 0,6
Ženy	52,2	51,6	- 0,6
<u>3. Věk</u>			
18 - 24 let	17,1	17,6	+ 0,5
25 - 39 "	26,9	26,9	0,0
40 - 54 "	24,1	24,0	- 0,1
55 a více	31,9	31,5	- 0,4
<u>4. Sociální skupina</u>			
dělníci	58,0	58,6	+ 0,6
ost.zaměstnanci	30,0	31,1	+ 1,1
rolníci	10,3	9,4	- 0,9
ostatní	1,7	0,9	- 0,8
<u>5. Velikostní skupina bydliště dotázaného</u>			
do 1 999	37,6	34,4	- 3,2
2 000 - 4 999	15,0	15,3	+ 0,3
5 000 - 19 999	16,5	18,9	+ 2,4
20 000 - 99 999	15,1	16,3	+ 1,2
100 000 - a více ob.	15,8	15,1	- 0,7
<u>6. Vzdělání</u>			
Základní-nevyučení a nedokončené základní	76,5	25,1	- 10,5
Základní-vyučení		40,9	
Střední bez matur.	5,8	10,4	+ 4,6
Střední s maturitou	13,3	18,6	+ 5,3
Vysokoškolské	3,4	5,1	+ 1,7
Nezjištěno	1,0	0,0	- 1,0

1) Prameny : Předtěžné výsledky sčítání lidu, domů a bytů 1970, FSÚ Praha 1971
Statistická ročenka ČSSR 1972

Ze srovnání je zřejmé, že výběrový soubor je plně reprezentativní podle uvedených znaků s výjimkou velikostní skupiny bydliště, kde došlo ve velikostní skupině do 2 000 obyvatel k odchylce - 3,2 % a ve skupině 5 000 - 20 000 obyvatel naopak k odchylce + 2,4 %. Tato odchylka však nemá prakticky žádný vliv na validitu výsledku výzkumu,

Závažnější odchylku představuje snížený podíl občanů se základním vzděláním (- 10,5 %) u znaku vzdělání. Došlo k ní v práci tazatelů, kteří v rámci daných kvót mají možnost určitého záměrného výběru dotázaných podle tématu výzkumu. K těmto odchylkám je nutné přihlédnout zejména při hodnocení těch výsledků, které jsou z hlediska vzdělání silně diferencovány.

*

Vysvětlení zkratk a znamének užitých v textu zprávy :

- N = počet dotázaných, resp. počet odpovědí v absolutních číslech. Vzhledem k rozdílnému počtu dotázaných, odpovídajících na jednotlivé otázky kolísá i "N" u jednotlivých tabulek.
- HV = hladina významnosti (pomocí χ^2 = chí kvadrát), vyjadřuje pravděpodobnost chybného zamítnutí hypotézy, že otázka a odpověď na ni jsou nezávisléna identifikačním znaku (věk, pohlaví ap.), resp. na jiné otázce. Hodnoty : 10 %, 5 %, 1 %, a 0,1 %. Nad 10 % statisticky nevýznamné.
- + Značky, udávající statistickou významnost odchylek skutečných a teoretických četností za předpokladu nezávislosti, a to pro dané políčko tabulky.
- ++
- +++

CN = Pearsonův normalizovaný koeficient kontingence měří vzájemnou závislost znaků. Nabývá hodnot od 0,000 do 1,000 (maximum).

Relativní četnosti jsou zaokrouhleny na celá procenta.

K A P I T O L A 2

Statistické údaje o zkoumané problematice

Část výsledků tohoto výzkumu lze srovnat se statistickými údaji. To platí především o údajích vztahujících se k zásobování trhu a cenám jak potravinářského, tak i průmyslového spotřebního zboží. Problémem je však skutečnost, že výzkum byl zaměřen především na levnější druhy zboží, které však ve statistice samostatně sledovány nejsou. Jediným údajem tohoto druhu jsou údaje o tzv. základních druzích zboží (v podstatě jde o levnější druhy) ve skupině "Textil a oděvy". Tyto údaje jsou však sledovány pouze za rok 1972.

Celkovou situaci v zásobování trhu potravinářským a průmyslovým spotřebním zbožím za několik posledních let, v členění podle jednotlivých skupin zboží, ukazuje následující tabulka :

OBĚH ZBOŽÍ VE VNITŘNÍM OBCHODĚ

ČSSR

indexy 1967 = 100

		1967	1969	1970	1971	1972
1. Maso a masné výrobky	index mld Kčs	13,8	15,7	119,6 16,5	124,4 17,1	130,3 18,0
2. Mléko a mléč. výrobky	index mld Kčs	4,4	5,0	119,6 5,3	127,4 5,6	134,2 5,9
3. Tuhy	index mld Kčs	5,5	5,4	99,4 5,5	99,3 5,5	98,3 5,4
4. Mlýnské, pekář. výrobky	index mld Kčs	7,9	8,1	104,5 8,2	106,7 8,4	109,2 8,6
5. Cukr, cukrovinky	index mld Kčs	5,4	6,1	113,5 6,1	113,8 6,1	118,1 6,3
6. Zelenina, ovoce a konzervy	index mld Kčs	4,1	4,9	123,4 5,0	137,0 5,6	154,8 6,3
7. Nealkoholické nápoje	index mld Kčs	0,8	0,9	136,9 1,1	159,2 1,2	181,2 1,4
8. Alkoholické nápoje	index mld Kčs	4,3	0,8	171,7 7,4	181,3 7,9	198,5 8,6
9. ostatní potraviny	index mld Kčs	4,0	4,7	123,0 4,9	134,6 5,4	140,1 5,6
1. Textil. zboží	index mld Kčs	16,9	23,7	134,1 22,7	133,0 22,5	140,4 23,7
2. Obuv, kožená galanterie	index mld Kčs	4,1	5,3	134,6 5,6	140,8 5,8	147,2 6,1
3. Zařízení pro domácnost	index mld Kčs	4,9	7,0	146,7 7,2	163,4 8,0	173,7 8,5
4. Potřeby pro domácnost	index mld Kčs	3,3	5,2	166,3 5,4	176,1 5,7	190,7 6,2
5. Kulturní zařízení	index mld Kčs	2,1	3,1	128,8 2,8	130,7 2,9	136,2 3,0
6. Kulturní potřeby	index mld Kčs	4,6	6,6	150,1 6,9	156,8 7,3	167,1 7,7
7. Hyg., zdrav. a droč. potřeby	index mld Kčs	3,5	4,6	140,1 4,9	153,1 5,3	165,7 5,8

		1967	1969	1970	1971	1972
8. Potřeby pro dopravu a sport	index mld Kčs	5,8	8,8	156,6	191,6	187,8
				9,1	11,1	10,9
9. Stav. potřeby	index mld Kčs	2,8	4,6	167,6	170,7	178,7
				4,7	4,8	5,0
10. Paliva	index mld Kčs	2,6	3,0	118,7	124,2	119,1
				3,1	3,2	3,1

Pramen : Pohyb zboží ve vnitřním obchodě, časové řady za roky 1967 - 1972

Z tabulky je patrný rostoucí objem zboží na vnitřním trhu, zejména zeleniny a ovoce u skupiny potravin, obuvi, zařízení a potřeb pro domácnost u skupiny průmyslového spotřebního zboží.

Ze statistického rozboru vývoje maloobchodních cen¹⁾ vyplývá, že v posledních několika letech (od roku 1970) dochází po přechodném negativním vývoji cenové úrovně v letech 1967 - 1969 ke stabilizaci jak průměrných, tak i nominálních cen u obou hlavních skupin zboží.

1) Vývoj maloobchodních cen a životních nákladů v roce 1972, str. 32

Srovnání indexů průměrných cen s indexy nominálních cen^{x)}
 Základ : předchozí rok = 100

Rok	ÚHRN		Potravin.zboží		Průmysl.zboží	
	průměr. ceny	MC nominální	průměr. ceny	MC nominální	průměr. ceny	MC nominální
1966	100,5	99,5	99,5	99,5	102,4	99,6
1967	102,1	100,5	101,5	100,0	103,1	101,4
1968	103,1	100,5	101,3	100,3	105,5	100,8
1969	105,2	101,9	102,6	100,8	109,1	103,5
1970	101,9	101,2	100,7	100,2	103,7	102,7
1971	99,9	99,2	100,9	99,7	98,4	98,5
1972	101,4	99,6	101,0	100,0	102,0	99,0

x) Indexy nominálních cen byly za účelem srovnatelnosti s indexy průměrných cen vypočteny rovněž jen ze 72 skupin zboží.

Pramen : Vývoj maloobchodních cen a životních nákladů v roce 1972, str. 32

Podle této publikace se index maloobchodních cen vypočtený na základě těchto průměrných cen (za 72 skupin z celkové počtu 114) zvýšil v roce 1972 proti roku 1971 o 1,4 %, v tom u potravinářského zboží o 1,0 % a u průmyslového zboží o 2,0 % (ke zvýšení průměrných cen došlo téměř u všech skupin potravinářského zboží a u průmyslového zboží u 22 skupin, ke snížení došlo u 14 skupin). Ke zvýšení průměrných cen došlo zejména u skupiny pleteného ošacení (+ 7,3 %), obuvi a plastických hmot (+ 11,8 %), praček (+ 19,8 %), hodinek (+ 5,3 %) a j.

Naopak pokles průměrných cen byl zaznamenán u pleteného prádla, kožené obuvi, chladniček, rozhlasových přijímačů, reprodukčních přístrojů aj. (citováno podle "Vývoj maloobchodních cen a životních nákladů v roce 1972"; str. 32, 33 .)

Pohyby průměrných cen u těch skupin zboží, ve kterých index nominálních cen poklesl nebo zůstal zhruba na úrovni roku 1971 nasvědčuje podle téhož pramene dále tomu, že došlo k výraznějšímu přesunu sortimentu na výrobky s vyššími cenami, popř. že se zde poptávka přesouvá na jakostnější (dražší) druhy zboží.

Ve značné míře na to působí též výrobky z dovozu, jejichž objem se v roce 1972 proti roku 1971 zvýšil u potravinářského zboží o 18 %, u průmyslového zboží téměř o 20 %. Dovoz zboží se zaměřuje na výrobky exkluzivní a poslední módní novinky. Průměrné ceny dováženého zboží jsou proto vyšší než zboží z tuzemské výroby.

Následující tabulka ukazuje pohyb indexu maloobchodních cen zboží za 4leté období v členění podle jednotlivých skupin zboží, tak jak bylo současně použito i ve výzkumu.

Indexy maloobchodních cen zboží

ČSSR - skupina zboží	leden 1968=100			
	1969 leden	1970 leden	1971 roční průměr	1972 roční průměr
1. Maso a mas. výrobky	101,4	101,8	101,4	101,7
2. Mléko a mléč. výrobky	100,0	100,0	100,0	99,9
3. Vejce	100,0	100,0	90,5	91,0
4. Tuky	100,0	100,0	99,1	96,2

	1969 leden	1970 leden	1971 roční průměr	1972 roční průměr
5. Mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky	100,2	102,2	102,2	102,2
6. Cukr, cukrovinky, cukrářské výrobky	100,0	100,0	100,0	100,0
7. Brambory	103,2	101,1	105,2	104,9
8. Zelenina, ovoce a kon- zervářenské výrobky	103,5	104,4	106,2	106,3
9. Nealkoholické nápoje	100,0	100,0	100,0	100,0
10. Alkoholické nápoje	100,0	100,0	100,0	100,0
11. Ostatní potrav. zboží (káva a čaj apod.)	100,4	102,6	102,6	102,5
<hr/>				
Průmyslové zboží	103,3	112,6	110,9	110,6
1. Textilní zboží	99,8	106,4	104,3	103,6
2. Obuv, kožená galanterie	102,5	114,0	114,1	114,6
3. Zařízení pro domácnost	103,3	125,7	124,2	120,7
z toho : nábytek	101,7	136,5	136,4	130,6
chladičky a mra- zičky pro dom.	104,0	107,3	97,8	95,5
4. Potřeby pro domácnost	110,9	120,5	119,4	124,1
5. Kulturní zařízení	105,2	107,3	99,1	96,4
6. Kulturní potřeby	113,6	122,3	121,5	122,7
7. Hyg., zdravotnické a drogistické zboží	106,8	107,2	108,0	108,3
8. Potřeby pro dopr.a sport	102,4	115,5	112,4	111,4
9. Stavební potřeby	103,5	122,6	122,0	122,3
10. Paliva	99,0	100,3	99,3	99,1

Z tabulky vyplývá, že zatím co u potravinářského zboží zůstaly cenové indexy jednotlivých skupin zboží stejné nebo se jen velmi mírně měnily, u průmyslového zboží došlo v tomto 4letém období k výraznějšímu posunu cenových indexů. Toto platí zejména pro skupinu "Nábytek" a "Stavební potřeby" a "Potřeby pro domácnost".

Na celkových výdajích za služby mají největší podíl výdaje za dopravu (29 %), osobní služby (28 %) a výdaje na nájemné a komunální služby (26 %) ²⁾. Průměrná výše nájemného (úhrady za užívání bytu) činila v roce 1970 v bytovém hospodářství socialistického sektoru 1 149 Kčs (v roce 1965 937 Kčs), přitom na jeden byt připadla roční ztráta 1 448 Kčs (v roce 1965 to bylo 1 026 Kčs).

*

V následujícím přehledu jde o srovnání výše nájemného v družstevních bytech s nájemným placeným za užívání státních bytů I. a II. kategorie (rok 1968 - 1972) ³⁾.

Byty I. kategorie	ČSSR		ČSR		(v Kčs)	
	státní	družst.			SSR	
1 místnost (garsoniera)	131	120	135	90	113	152
1 pokoj s kuchyní	168	176	169	168	162	207
2 pokoje s kuchyní	238	221	238	224	238	202
3 pokoje s kuchyní	287	252	283	246	299	284
Byty II. kategorie						
1 místnost (garsoniera)	57		58		38	
1 pokoj s kuchyní	81		82		80	
2 pokoje s kuchyní	103		104		95	
3 pokoje s kuchyní	125		126		121	

2) Pramen : Čísla pro každého, rok 1972

3) Pramen : Výsledky výběrového šetření o nájemném v roce 1969

Z uvedených údajů vyplývá, že rozdíly mezi oběma druhy nájemného jsou jak v ČSR, tak i v SSR velmi malé; v bytech dokončených v posledních třech letech jsou však již podstatné.

K A P I T O L A 3

Stručně o výsledcích výzkumu a závěry ze zjištěných údajů

1. 1. Veřejnost o zásobování trhu, vývoji cen a příjmů.
Více než polovina (55 %) dotázaných hodnotí celkové zásobování vnitřního trhu v dubnu t. r. jako vcelku uspokojivé, čtyři desetiny jako ne zcela uspokojivé, 4 % jako neuspokojivé. Srovnání s březnem 1970, kdy byla otázka kladena v totožném znění, ukazuje, že v této době došlo k zásadnímu obratu v hodnocení situace na vnitřním trhu : jestliže tehdy polovina dotázaných hovořila o neuspokojivém zásobování a jen 6 % o zásobování vcelku uspokojivém, je tomu v dubnu t. r. právě naopak.

Převládá názor, že zásobování trhu zůstane během příštích 12 měsíců na stejné úrovni (47 % dotázaných), přičemž více než třetina dotázaných se domnívá, že se mírně zlepší. Hlavní vývojovou tendencí veřejného mínění pokud jde o zásobování trhu v posledních třech letech je očekávání zhruba dosavadní úrovně zásobování vnitřního trhu s více než třetinovým podílem názorů ve prospěch mírného zlepšení zásobování trhu. Pozitivní tendencí je současně také soustavný pokles názorů "Mírně se zhorší".

Vývoj cen v příštích 12 měsících je hodnocen následovně : nadpoloviční většina dotázaných je přesvědčena o stabilitě cen, pětina o jejich vzestupu, 15 % o poklesu cen. Údaje časové řady výsledků výzkumu veřejného mínění od roku 1968 svědčí o postupné stabilizaci názorů, vyjádřené odpovědí "Ceny zůstanou asi tak stejné".

Ceny průmyslového spotřebního zboží podle názoru poloviny dotázaných rostou, pro 27 % jsou stabilní a podle 12 % dotázaných klesají. Cenový vývoj u potravin se posuzuje podstatně lépe : 52 % - stabilní, 36 % - rostou, 4 % - klesají. Je významné, že očekávání cenového vývoje v příštích 12 měsících je optimističtější než hodnocení dosavadního cenového vývoje u průmyslového spotřebního zboží i u potravin.

Údaje výzkumu dále ukazují, že více než dvě třetiny dotázaných počítají, že jejich příjmy, resp. příjmy jejich rodiny, se během příštích 12 měsíců nezmění. Proti 9 % dotázaných, kteří očekávají pokles příjmů, stojí dvojnásobek těch, kteří počítají se zvýšením. Oproti roku 1970 se na jedné straně projevuje zřetelný vzestup očekávaného zvýšení příjmů, zesílený poklesem očekávaného snížení na straně druhé. Dotázaní jsou v dubnu t. r. u budoucího vývoje příjmů poněkud většími optimisty než u budoucího vývoje cen.

V případě, že by národohospodáři uvažovali o snížení cen, doporučovali by dotázaní snížit ceny především u potravin (33 % odpovědí), masa a masných výrobků (15 %), průmyslového zboží (22 %, především motorová vozidla a elektrospotřebiče) a textilního zboží (15 %).

2. Názory na zásobování trhu levnějšími druhy potravin. Levnějších druhů potravin je podle názoru poloviny dotázaných na trhu dostatek, přičemž čtyři desetiny výběrového souboru hodnotí zásobování trhu tímto zbožím záporně. Levnější druhy potravin se na trhu nejvíce postrádají u masa a masných výrobků, ovoce a zeleniny a nealkoholických nápojů. Při hodnocení kvality potravinářských výrobků uvedli dotázaní jako málo kvalitní nejčastěji maso a masné výrobky, ovoce a zeleninu, brambory, mlýnské a pekárenské výrobky, t. j. potraviny, kterých je na trhu největší nedostatek a které jsou současně základními potravinami.

Levnější potraviny mají podle dotázaných řadu vad : nejčastěji je uváděna špatná kvalita a chuť, nízká kvalita pečiva a chleba, masa, ovoce a zeleniny. Na otázku : "Které nové potravinářské výrobky byste na trhu uvítal ?" dali dotázaní odpovědi, v nichž jsou uvedeny téměř výlučně výrobky, kterých je všeobecně nebo místně nedostatek (polotovary a hotová jídla, nedostatkové druhy masa a uzenin, ovoce a zeleniny, chleba a pečiva apod.). Přechodné snížení cen sádla a slaniny koncem roku 1971 ovlivnilo nákup tohoto zboží jen nepatrně (pouze 6 % dotázaných je kupuje ve větším množství na úkor másla a rostlinných olejů).

3. Názory na zásobování trhu levnějším průmyslovým spotřebním zbožím a další vybrané problémy. Dostatek zboží dotázaní častěji shledávají u levnějších druhů textilu, obuvi, potřeb pro domácnost, hygienického, zdravotnického a drogistického zboží, paliv, u kulturních zařízení (televizní a rozhlasové přijímače apod.) a potřeb.

Nedostatek levnějších druhů zboží se pociťuje především u nábytku (53 %) a stavebních potřeb. Odpovědi na

otevřenou otázku o nedostatkovém zboží nedostatek nábytku a stavebnin ještě výrazněji podtrhují.

Požadavkům na kvalitu nejvíce odpovídají kulturní potřeby a kulturní zařízení, hygienické, zdravotnické a drogistické zboží, potřeby pro domácnost, chladničky a pračky. Naopak nespokojenost s kvalitou se soustřeďuje na obuv, nábytek, potřeby pro dopravu a sport, stavební potřeby atd. Obdobně jako u potravin i zde je nespokojenost s kvalitou především u těch druhů zboží, kterých je nedostatek. Odpovědi na otevřenou otázku o výhradách k levnějšímu průmyslovému zboží jednoznačně ukazují na nízkou kvalitu a trvanlivost (39 % dotázaných).

3.1. Modernizace bytového zařízení. Dvě třetiny dotázaných touží po zlepšení svého bytového zařízení, téměř třetina je s ním spokojena. Po zlepšení bytového zařízení touží především mladí lidé od 18 do 24 let a od 25 do 39 let - přitom více ženy než muži. Sedmdesát procent přání modernizovat bytové zařízení se má uskutečnit během tří až pěti let, ostatní později. Mezi těmi, kteří svůj byt chtějí po stránce zařízení modernizovat do pěti let, je významně více lidí ve věku 25 - 39 let a lidí s příjmem 801 - 1 000 Kčs na člena domácnosti měsíčně.

3.2. Dražší a kvalitnější druhy průmyslového zboží. Pro dvě třetiny dotázaných je dražšího průmyslového zboží dostatek, desetina dotázaných odpověděla "Nadbytek" a rovněž desetina "Nedostatek". V SSR je trh dražšího průmyslového zboží hodnocen významně méně příznivě než v ČSR, a to především v krajích Západoslovenském a Východoslovenském.

Dražší druhy průmyslového zboží se postrádají nejčastěji u textilu (43 %), nábytku a bytového zařízení (17 %), elektrických spotřebičů, rozhlasových a televizních přijímačů (7 %), atd. Dražší průmyslové zboží odpovídá požadavkům 75 % dotázaných, přičemž zcela odpovídá požadavkům 42 % dotázaných. Necelá desetina lidí uvedla, že toto zboží jejich požadavkům neodpovídá.

3.3. Preference dováženého zboží. Polovina dotázaných nedává dováženému zboží přednost před zbožím tuzemským (37 % dotázaných odpovědělo "Spíše ne", 13 % "Rozhodně ne"). Více než čtyři desetiny dotázaných dováženému zboží přednost dávají (odpověď "Spíše ano" 33 %, "Rozhodně ano" 10 %). Přednost dováženému zboží se dává nejčastěji pro jeho vyšší kvalitu (68 % dotázaných, kteří dováženému zboží dávají přednost), módnost a větší výběr (11 %). Přednost pro kvalitu se tomuto zboží dává prakticky všeobecně, pro módnost je preferují především ženy a mládež.

3.4. Zdroje informací o zboží na vnitřním trhu.

Na kvalitu průmyslového spotřebního zboží nejvíce dotázaných usuzuje podle vlastních zkušeností (49 %), podle výše ceny (25 %), na základě informací od svých známých (16 %) a podle reklamy v hromadných sdělovacích prostředcích (pouze 7 %). Ze tří druhů informací (tištěné katalogy, reklama v hromadných sdělovacích prostředcích a doporučení známých) dotázaní výrazně preferují katalogy zboží (62 %) před reklamou v tisku, rozhlasu a televizi (12 %) a doporučením známých (16 %).

3.5. Půjčky na nákup osobních automobilů. Dvanáct procent dotázaných hodlá využít možnosti úvěru na nákup osobního automobilu (2 % na nákup ojetého vozu, 10 % na nákup nového vozu). Šestnáct procent zájemců hodlá úvěru využít ještě letos, 26 % v roce 1974, 21 % v roce 1975 a zbývajících 37 % později.

4. Služby obyvatelstvu. Z 11 vybraných služeb obyvatelstvu se nejvíce používají opravy obuvi, opravy elektrospotřebičů, kadeřnictví, prádelny a čistírny, nejméně často úklid a čištění bytu, očistné lázně a stavební práce. Svou kapacitou jsou dostatečné především kadeřnictví (78 % dotázaných), prádelny a čistírny a opravy obuvi, kapacitně nedostačují zvláště instalatérské a stavební práce a opravy motorových vozidel (60 %, 57 % a 47 % dotázaných). Nejvíce dobrých zkušeností je s kadeřnictvím (89 %), s opravami obuvi, očistnými lázněmi a opravami oděvů. Nejméně dobrých zkušeností spotřebitelé mají s opravami motorových vozidel, stavebními a instalatérskými pracemi, tj. s těmi službami, které jsou kapacitně velmi nedostatečné.

Ceny služeb (obecně) považuje téměř šest desetin dotázaných za vysoké, 37 % za přiměřené. Z 11 vybraných služeb cenově nejvíce vyhovují očistné lázně, opravy obuvi, prádelny a čistírny; nejméně vyhovují opravy motorových vozidel, stavební a instalatérské práce, které současně nejméně vyhovují z hlediska kapacity a s nimiž mají spotřebitelé nejméně dobrých zkušeností.

5. Názory na nájemné v družstevních a státních bytech.

Téměř polovina dotázaných, kteří bydlí v družstevních bytech uvedla, že výše družstevního vkladu je vysoká; pro 42 % je přiměřená. Názory celého souboru dotázaných na výši úhrady za užívání družstevního bytu a na výši nájemného ve státních bytech znázorňuje tabulka (v %) :

Výše nájemného (úhrady)	Státní byt	Družstevní byt
Vysoká	15	38
Přiměřená	43	24
Nízká	13	2
Nevím	29	36

Výsledek tohoto srovnání je zvýrazněn odpověďmi na otázku jaká je úhrada za užívání družstevního bytu ve vztahu k nájemnému ve státních bytech I. a II. kategorie : pro 34 % dotázaných je vysoká a pro 18 % přiměřená (45 % odpovědí "Nevím").

6. Dětské odívání a dětská obuv. Dětské obuvi je podle čtyř desetin dotázaných dostatek, podle dvou desetin nedostatek. (Horší hodnocení je u dětského textilu : 36 % dostatek, 28 % nedostatek). Ceny této obuvi považuje 43 % spotřebitelů za přiměřené, 25 % za vysoké (u dětského textilu je považuje pouze třetina za přiměřené, avšak 38 % za vysoké). Ceny obuvi a ošacení jsou podle názoru dotázaných vysoké nejčastěji vzhledem ke kvalitě a k tomu, že z nich děti rychle odrostou.

7. Otázky o cestovních kancelářích. Služeb některé z cestovních kanceláří (Čedok, Rekrea, Tatratur aj.) ke své rekreaci v zahraničí již někdy využilo 32 % dotázaných (13 % jednou, 8 % dvakrát, 11 % třikrát a vícekrát). Dvě třetiny dotázaných, kteří již byli zákazníky některé z cestovních kanceláří, považují služby, poskytované Čedokem, Rekreou apod. vzhledem k jejich ceně za přiměřené (13 % se domnívá, že jsou na vysoké úrovni a pro necelou pětinu jsou na nízké úrovni). Z hlediska kvality služeb a výše ceny by polovina dřívějších zákazníků cestovních kanceláří dala přednost Čedoku, 16 % se

vysloвило pro Rekreu (Tatratour) a 13 % by dalo přednost některé jiné cestovní kanceláři.

Poznámka : Dotazník obsahuje také 4 otázky o problému úplatků ve službách. Tyto výsledky jsou publikovány ve zvláštní zprávě Kabinetu pro výzkum veřejného mínění při FSÚ.

*

Výsledky výzkumu "Názory spotřebitelů na zásobování trhu a maloobchodní ceny" jsou pro Federální cenový úřad podkladovým materiálem pro dokumentaci různých přehledů, informací a návrhů. Přinášejí zejména informace o poptávce spotřebitelů, která není jednotně a uspokojivě sledována, o hodnocení trhu spotřebiteli a kromě toho jsou z celé řady dalších hledisek důležitým doplňkem statistických a jiných informací.

K A P I T O L A 4

PODROBNĚJŠÍ VÝSLEDKY

4.1. Veřejnost o zásobování trhu, vývoji cen a příjmů

Této problematice je věnováno celkem šest otázek. První otázka zjišťuje názor na zásobování trhu v současné době. Zásobování podle názoru dotázaných je (v %) :

	ČSSR	ČSR	SSR
vcelku uspokojivé	55	54	57
ne zcela uspokojivé	39	39	40
neuspokojivé	4	5	- 2
Nevím	2	2	1

V uvedené struktuře názorů dominuje kladné hodnocení (55 %) a hodnocení s výhradami (39 % odpovědí "Ne zcela uspokojivé"). Z hlediska území, pohlaví, věku, velikostní skupiny obce apod. není tato názorová struktura nijak významně pozměněna. V následující tabulce uvádíme znaky, v jejichž podsouborech se vyskytují statisticky významné odchylky :

	Vcelku uspokojivé	Ne zcela uspokoj.	Neuspo- kojivé	Nevím
Vzdělání: základní-ne- vyučen	++64	--30		
vysokoškolské			++10	
Soc. skup.: rolník		--25		++4
Složený znak rod. stav a příjem: vdovec (vdova)				
I 201-1 400Kčs			++7	
rozvedený (á)				
I 401 a více Kčs			++15	

	Vcelku uspokojivé	Ne zcela uspokoj.	Neuspo- kojivé	Nevím
Kraj: Praha			++8	
Názor na zásob.trhu levn.druhy potravin:				
dostatek	+++67	--30	--2	
nedostatek	---39	+++53	++7	
Názor na zásob.trhu během příštích 12měsíců:				
výrazně se zlepší	++84	--16		
mírně se zlepší	++63	--35		
Maloobch.ceny průmyslo- vého zboží:rostou	--48	++45	++6	
klesají	++68	-30		
Maloobchodní ceny potravin: rostou	--47	++46	++6	

Odpovědi jsou nejsilněji diferencovány názory na zásobování trhu levnějšími druhy potravin (CN 0,351) a poměrně těsná závislost (CN 0,206 až 0,240) je s názory na zásobování trhu v příštích 12 měsících a s názory na vývoj maloobchodních cen u potravin a průmyslového zboží. To svědčí o logických souvislostech této problematiky ve vědomí lidí.

Následující údaje ukazují, jak se názory na zásobování trhu ("zásobování trhu v současné době") za tři uplynulé roky změnilo (v %) :

	1970 březen	1973 duben
Vcelku uspokojivé	6	55
Ne zcela uspokojivé	42	39
Neuspokojivé	51	4
Nevím	1	2

Srovnání s březnem 1970, kdy byla otázka kladena v totožném znění, ukazuje, že v této době došlo ke zvratu v hodnocení situace na vnitřním trhu : jestliže tehdy polovina dotázaných hovořila o neuspokojivém zásobování a jen 6 % o zásobování vcelku uspokojivém, je tomu v dubnu t. r. právě naopak.

✕

Otázka : "Zásobování trhu se během příštích dvanácti měsíců podle Vašeho mínění výrazně zlepší, mírně zlepší, zůstane asi tak stejné, mírně se zhorší nebo výrazně zhorší?" Výsledky (v %) :

	ČSSR	ČSR	SSR
výrazně zlepší	4	4	6
mírně zlepší	36	35	38
zůstane asi tak stejné	47	49	- 40
mírně zhorší	3	3	4
výrazně zhorší	0	0	0
Nevím	10	9	12

Převládá názor, že zásobování trhu zůstane během příštích 12 měsíců na stejné úrovni, přičemž více než třetina dotázaných se domnívá, že se mírně zlepší. V SSR je slabá tendence ke kladnějšímu hodnocení trendu zásobování v příštích 12 měsících.

Výrazněji kladné hodnocení (významně více odpovědí "Výrazně zlepší" a "Mírně zlepší") se projevuje v podsuborech složeného znaku území-věk (lidé od 18 až do 39 let v SSR) a u lidí, kteří projevili názor, že se jejich příjmy v příštích 12 měsících mírně zvýší. Dotázaní ve velkých městech nad 100 tisíc obyvatel dali významně méně odpovědí "Mírně zlepší". Odpověď "Zůstane asi tak

stejně" je významně četnější pouze u dotázaných, kteří tutéž odpověď dali o vývoji svých příjmů. Že se zásobování mírně zhorší soudí statisticky významně častěji pouze dotázaní s vysokoškolským vzděláním. Odpovědi "Nevím" jsou výrazně diferencovány velikostní skupinou obce : lidé z obcí do 5 tisíc obyvatel dali významně více těchto odpovědí, obyvatelé z větších obcí a měst významně méně.

Také tato otázka byla již několikrát v minulosti kladena¹⁾ a můžeme tedy porovnat výsledky a naznačit vývojový trend :

	1970 březen	1970 listopad	1972 květen	1973 duben
výrazně lepší	1	3	2	4
mírně lepší	29	42	40	36
zůstane asi tak stejné	46	39	45	47
mírně zhorší	13	9	4	3
výrazně zhorší	2	0	0	0
Nevím	9	7	9	10

Zhruba 40 % až 47 % očekávání dosavadní úrovně zásobování vnitřního trhu s více než třetinovým podílem názorů ve prospěch mírného zlepšení jsou hlavní vývojovou tendencí veřejného mínění v posledních třech letech. Pozitivní je rovněž soustavný pokles četnosti názorů "Mírně se zhorší".

-----
1) V březnu 1970 otázka zněla : "Zásobování trhu a výběr zboží se během příštích 6 měsíců ....."

*

Otázka : "Která z těchto vět o vývoji cen během příštích 12 měsíců nejvíce odpovídá Vašim názorům?"
(v %) :

	ČSSR	ČSR	SSR
Budou hodně klesat	1	1	0
Budou poněkud klesat	14	14	15
Zůstanou asi tak stejné	55	54	59
Budou poněkud stoupat	21	23	- 17
Budou hodně stoupat	1	1	0
Nevím	8	7	9

Nadpoloviční většina dotázaných je pro období příštích 12 měsíců přesvědčena o stabilitě cen, pětina o jejich vzestupu (tím se potvrzuje hypotéza, vyslovená v úvodním projektu výzkumu) a 14 % o poklesu cen. Dotázaní na Slovensku mají opět - jako u zásobování trhu - slabou tendenci ke kladnějšímu hodnocení.

Odpovědi ve prospěch poklesu cen nejsou diferencovány podle žádného demografického znaku ani podle odpovědi na jiné otázky. Pro stabilitu cen se vyslovují častěji ženy než muži (59 % : 51 %). Mezi těmi, kteří očekávají mírný vzestup cen, je významně více zaměstnanců s příjmem na člena domácnosti 1 201 - 1400 Kčs, dotázaných z největších měst, mužů a lidí starších 55 let (od 32 % do 26 %). Naopak méně často očekávají mírný vzestup cen ženy, dotázaní se základním vzděláním - nevyučení, obyvatelé malých obcí a lidé s nejnižšími

příjmy (od 17 % - 13 %).

Značný vzestup cen očekávají významně častěji lidé se středoškolským vzděláním bez maturity a dotázaní s nejvyššími příjmy (14 % a 3 %).

Odpovědi "Nevím" uvedli významně častěji dotázaní se základním vzděláním-nevyučení, lidé starší 55 let, rolníci, ženy a dotázaní s nejnižšími příjmy (od 15 do 10 %).

Otázka o názorech na vývoj cen v příštích 12 měsících²⁾ v časové řadě :

	1968	1969	1970		1971	1973
			říjen	březen listopad	listopad	duben
Budou hodně klesat	1	1	0	1	1	0
Budou poněkud klesat	2	3	5	10	20	14
Zůstanou asi tak stejné	6	18	48	44	47	55
Budou poněkud stoupat	46	50	38	34	19	21
Budou hodně stoupat	42	23	2	3	1	1
Nevím	3	5	7	8	12	8

Údaje uvedené časové řady svědčí o vývoji názorů veřejnosti od očekávání vzestupu cen v letech 1968 a 1969 po ustálené očekávání cenové stability v letech 1971 až 1973. (Klíčovým bodem tohoto vývoje je rok 1970: již údaje z března 1970 naznačují obrat ve vývoji názorů veřejnosti).

-----
2) V březnu 1970 otázka zněla : "... během příštích 6 měsíců ... ")

*

Otázka : "Nyní bychom rádi slyšeli Váš názor na stabilitu maloobchodních cen. Podle Vašeho názoru maloobchodní ceny průmyslového spotřebního zboží jsou stabilní, rostou nebo klesají?" Výsledky (v %) :

	ČSSR	ČSR	SSR
stabilní	27	26	28
rostou	49	52	- 42
klesají	12	11	15
Nevím	12	11	+ 15

Ceny průmyslového spotřebního zboží podle názoru téměř poloviny dotázaných rostou, pro 27 % jsou stabilní a podle 12 % dotázaných klesají. Je zřejmé, že také v posuzování vývoje cen průmyslového spotřebního zboží jsou dotázaní na Slovensku poněkud většími optimisty než dotázaní v ČSR.

Odpovědi na otázku jsou velmi slabě diferencovány: poněkud méně dotázaných se základním vzděláním-nevyučovaných se domnívá, že ceny průmyslového spotřebního zboží rostou a významně více dotázaných s příjmem 1 201 - 1 400 Kčs na člena domácnosti měsíčně se vyslovilo ve prospěch stability cen. Více odpovědí "Nevím" daly ženy a dotázaní z nejmenších obcí (14 % a 16 %).

*

Otázka: "Domníváte se, že maloobchodní ceny potravin jsou stabilní, rostou nebo klesají?" Výsledky (v %) :

	ČSSR	ČSR	SSR
stabilní	52	52	54
rostou	36	38	31
klesají	4	3	4
Nevím	8	7	+ 11

Více než polovina dotázaných považuje ceny potravin za stabilní, více než třetina usuzuje, že rostou. U dotázaných na Slovensku je opět tendence ke kladnějšímu hodnocení cenového vývoje.

Srovnáme-li odpovědi celého souboru dotázaných na cenový vývoj u potravin s odpověďmi na otázku o cenovém vývoji u průmyslového spotřebního zboží, vidíme zásadní rozdíl v hodnocení stability ve prospěch potravin (+25 % u odpovědi "Stabilní" a -13 % u odpovědi "Rostou").

Názory na cenový vývoj u potravin jsou - obdobně jako u průmyslového zboží - velmi slabě diferencovány. Obyvatelé velikých měst nad 100 tisíc obyvatel silně akcentují odpověď "Rostou" a významně méně často odpověděli "Stabilní" a "Klesají". Dotázaní se základním vzděláním-nevyučení dali významně méně odpovědí "Rostou". Tito dotázaní spolu s rolníky a obyvateli nejmenších obcí také častěji odpovídali "Nevím".

*

Další otázka se týká názorů na vývoj příjmů : "Očekáváte, že v příštích 12 měsících se Vaše příjmy, resp. příjmy Vaší rodiny (neberte v úvahu pohyb cen, posuzujte pouze pohyb příjmů) výrazně zvýší, mírně zvýší, zůstanou

asi tak stejné, mírně klesnou nebo výrazně klesnou?"
Výsledky (v %) :

	ČSSR	ČSR	SSR
výrazně zvýší	1	1	1
mírně zvýší	17	17	18
zůstanou asi tak stejné	68	68	69
mírně klesnou	7	8	6
výrazně klesnou	2	2	0
Nevím	5	4	6

Více než dvě třetiny dotázaných počítají s tím, že jejich příjmy, resp. příjmy jejich rodiny se během příštích 12 měsíců nezmění. Proti 9 % dotázaných, kteří očekávají pokles příjmů (mírný i výrazný), stojí dvojnásobek těch, kteří počítají se zvýšením. Také v tomto případě je názor dotázaných v SSR poněkud optimističtější než názor dotázaných v ČSR.

Mezi těmi, kteří počítají s výrazným zvýšením příjmů, je poněkud více dotázaných se středním vzděláním s maturitou, lidí ve věku 25-39 let a těch, jejichž příjem na člena domácnosti činí 1 001 - 1 200 Kčs (po 2%).

Ve skupině dotázaných, která počítá s mírným zvýšením příjmů, je významně více dotázaných se základním vzděláním-nevyučených, se středním vzděláním s maturitou, 18-24 letých (33 %), mužů a dotázaných z obcí se 2 až 5 tisíci obyvateli (od 20 % do 33 %). Naopak méně jsou tu zastoupeni dotázaní se základním vzděláním- vyučení, se středním vzděláním bez maturity, lidé starší 55 let, rolníci, ženy, obyvatelé nejmenších obcí a dotázaní s nejnižšími příjmy na člena domácnosti (od 7 % do 15 %).

O stabilitě příjmů jsou výrazněji přesvědčeni lidé starší 55 let (76 % odpovědí), naopak slaběji mladí lidé ve věku 18-24 let.

S poklesem příjmů významně častěji nebo méně často nepočítají dotázaní v žádném z podsouborů (podle velikosti obce a výše příjmu na člena domácnosti sice takové rozdíly existují, vyskytují se však v příliš malých absolutních četnostech).

Odpověď "Nevím" dali častěji lidé s nejnižším vzděláním, rolníci, obyvatelé nejmenších obcí a dotázaní s nejnižším příjmem na člena domácnosti (od 7 % do 11 %). Těchto odpovědí dali naopak méně ostatní zaměstnanci (3 %).

Poslední otázka zjišťuje, u kterého zboží by dotázaní nejvíce uvítali snížení cen: "Kdyby národohospodáři uvažovali o dalším snížení cen, u kterých druhů zboží byste toto snížení doporučoval především? Uveďte, prosím, nejvýše dva druhy zboží." Tato otázka byla otevřená, t. j. tazatel zapsal odpověď dotázaného a konkrétní odpovědi byly zakódovány do 8 skupin zboží. V následující tabulce uvádíme výsledky (odpovědi na prvním místě, t. j. první druh zboží, odpovědi na druhém místě - druhý druh zboží - a součet obou odpovědí na základě počtu odpovědí; v %/:

	I. místo	II. místo	Součet
Potraviny obecně	41	20	32
Maso a masné výrobky	19	9	14
Textil	9	22	15
Motorová vozidla	8	9	8
Obuv	5	11	8
Nábytek a bytové zařízení	6	7	6
Veškeré ost. průmysl. zboží	9	17	13
Služby a platby	2	4	3
Jiná odpověď	1	1	1

Nejžádanější by bylo snížení cen u potravin - jsou ve všech pořadích na prvním místě. Na druhém resp. celkově třetím místě je maso a masné výrobky. Následuje textilní zboží, nespecifikované "Všechno ostatní průmyslové zboží" (kde významné místo zaujímají elektrické spotřebiče všeho druhu), motorová vozidla, obuv, nábytek a bytové zařízení, služby a platby.

Ačkoliv dotázaní hodnotí vývoj cen u potravin podstatně příznivěji než u průmyslového spotřebního zboží, přece jen hladina cen u potravin a zejména podíl výdajů za potraviny v rodinných rozpočtech je vedou právě k těm odpovědím, jež jsme uvedli. Teprve ve druhém pořadí se zvyšují podíly odpovědí ve prospěch průmyslového zboží.

V odpovědích, uvedených na prvním místě, významně méně uvádějí potraviny dotázaní z nejmenších obcí a v SSR (37 % a 36 %). Maso a masné výrobky uvádějí poněkud častěji dotázaní se středoškolským vzděláním bez maturity a lidé starší 55 let (26 % a 25 %), naspak méně mladí lidé od 18 do 24 let. Mladí lidé by si přáli snížit

především ceny textilu, motorových vozidel a obuvi. Muži častěji uvádějí motorová vozidla a ostatní průmyslové zboží. Dotázaní s vysokoškolským vzděláním si častěji přejí snížit ceny služeb a snížit platby (nájemné apod.). Lidé starší 55 let méně často uvádějí textil, motorová vozidla, nábytek a bytové zařízení. Dotázaní z nejmenších obcí zdůrazňují poněkud více nábytek a bytové zařízení, lidé z měst od 20 do 100 tisíc obyvatel motorová vozidla. Dotázaní ve věku 40 - 54 let kladou důraz na ostatní průmyslové zboží.

V odpovědích, uvedených na druhém místě, jde především o rozdíly u jednotlivých skupin průmyslového zboží (s výjimkou masa a masných výrobků, jež častěji než dotázaní v ČSR uvádějí dotázaní na Slovensku). Textilní zboží méně často uvádějí rolníci a dotázaní z nejmenších obcí - stejně jako muži (17 % a 12 %). Ženy toto zboží naopak uvádějí častěji (26 %). Pro snížení cen u motorových vozidel jsou častěji muži a dotázaní z nejmenších obcí, méně často ženy a lidé starší 55 let. Ceny obuvi si výrazněji přejí snížit dotázaní se středoškolským vzděláním bez maturity a lidé starší 55 let, méně výrazně toto přání vyslovili muži a dotázaní se základním vzděláním-nevyučení. Pro snížení cen nábytku a bytového zařízení jsou výrazněji mladí lidé. Všechno ostatní průmyslové zboží častěji uvedli dotázaní se základním vzděláním-nevyučení, rolníci, muži a obyvatelé nejmenších obcí, naopak méně často ostatní zaměstnanci a ženy.

Rozdíly v součtu obou odpovědí především potvrzují, že rolníci a dotázaní v SSR kladou více než ostatní dotázaní do popředí průmyslové spotřební zboží a že mladí

Lidé od 18 do 24 let na rozdíl od lidí starších 55 let mnohem výrazněji kladou důraz na snížení cen průmyslového zboží.

Tato otázka byla kladen již ve výzkumu v roce 1971. Následující tabulka srovnává výsledky (součet odpovědí, v %) :

	1971 červen	1973 duben
Potraviny	32	33
Maso a masné výrobky	20	15
Obuv	10	4
Nábytek a bytové zařízení	7	7
Textilní zboží	17	15
Všechno ostatní průmyslové zboží (včetně motorových vozidel)	12	22
Jiná odpověď (služby, platby, nájemné)	2	4

Oproti roku 1971 se poněkud snížil podíl doporučení na snížení cen u masa a masných výrobků, naopak se zvýšil podíl u ostatního průmyslového zboží - především u motorových vozidel a elektrických spotřebičů.

4.2. Názory na zásobování trhu levnějšími druhy potravin.

Úvodní otázka bloku šesti otázek o potravinách zjišťuje názor dotázaného na zásobování trhu levnými druhy potravin (v % dotázaných) :

Nadbytek	1
Dostatek	51
Nedostatek	39
Nevím	9

Polovina dotázaných odpověděla, že levnějších potravin je v současné době na trhu dostatek, téměř čtyři desetiny výběrového souboru hodnotí zásobování trhu tímto zbožím negativně. Následující tabulka ukazuje rozdělení odpovědí dotázaných podle těch znaků, kde jsou rozdíly u nejdůležitějších odpovědí "Dostatek" a "Nedostatek" statisticky významné (v % dotázaných) :

	Dostatek	Nedostatek
Sociální skupina : rolník	61	25
Velikost obce :		
do 1 999 obyv.	53	33
2 000 - 4 999 obyv.	46	45
100 000 - a více obyv.	42	46
Složený znak věk a pohlaví :		
muž 18 - 24 let	52	25
Složený znak rodinný stav a pohlaví : muž - svobodný	52	26
Nákup potravin : denně	48	44
občas	50	31
neobstarávám	55	24

Složený znak nákup potravin		
a pohlaví : žena - denně	49	46
žena - občas	63	19
muž - nikdy	54	24
Zásobování trhu během příštích		
12 měsíců se : mírně zlepší	56	34
Maloobchodní ceny potravin		
jsou : stabilní	59	31
rostou	40	51
Z levnějších potravin dotázaný		
především postrádá : maso	42	49

Z údajů této tabulky je patrné, že názor o dostatku levnějších druhů potravin na trhu zastávají především rolníci a ostatní obyvatelé malých obcí, muži (především muži do 24 let, svobodní a ti, kteří potraviny nikdy nenakupují), všichni dotázaní, kteří neobstarávají nákup potravin, zastánci názoru o stabilitě maloobchodních cen a názoru, že zásobování trhu se během příštích 12 měsíců mírně zlepší.

Naopak odpověď "Nedostatek" dali významně častěji obyvatelé obcí od 2 do 5 tisíc obyvatel a dotázaní z velkých měst nad 100 tisíc obyvatel, dotázaní nakupující potraviny denně - především ženy, zastánci názoru o růstu maloobchodních cen potravin a dotázaní, kteří na otevřenou otázku uvedli, že z lacinějších potravin postrádají především maso.

Můžeme shrnout, že základem diferenciací názorů na zásobování trhu levnými druhy potravin jsou především dvě skutečnosti : naturální spotřeba potravin a informovanost o trhu, vyjádřená prostřednictvím nákupu potravin a jeho frekvence.

Další otázka (č. 3) zjišťuje názory dotázaných na kvalitu každé z 11 základních skupin potravin, a to levnějších druhů. Výsledky za celou ČSSR jsou tyto (v % dotázaných) :

	Odpovídají zcela	Částečně vidají	Neodpovídají	Nenakupují	Nevím
1. Maso a masné výrobky	24	45	24	5	2
2. Zelenina a ovoce	27	43	23	5	2
3. Brambory	28	30	23	16	3
4. Mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky	33	43	20	2	2
5. Nealkoholické nápoje	41	27	21	7	4
6. Alkoholické nápoje	48	15	4	21	12
7. Vejce	53	19	4	19	5
8. Tuky	57	25	5	9	4
9. Mléko a mléčné výrobky	58	32	4	4	2
10. Ostatní potravinářské výrobky	61	28	4	3	4
11. Cukr, cukrovinky a cukrář.výrobky	66	21	4	6	3

Jedenáct skupin potravin je podle odpovědí dotázaných seřazeno tak, že na prvních místech jsou potraviny, které požadavkům spotřebitelů na kvalitu odpovídají nejméně, na posledních místech pak potraviny, jejichž jakost je hodnocena nejvýše. Pořadí bylo stanoveno pomocí aritmetického průměru relativních četností odpovědí (bez odpovědí "Nenakupují" a "Nevím") a bylo korigováno pomocí rozdílu absolutních četností odpovědí "Odpovídají zcela" a "Neodpovídají". Podstatné je, že nejnižší spokojenost spotřebitelů je právě u základních potravin, t. j. potravin,

jež jsou prakticky součástí každodenního jídelníčku (s výjimkou mléka a vajec, jež jsou hodnoceny lépe). Je rovněž zřejmé, že spokojenost spotřebitelů je vyšší u potravin, jejichž výroba, příprava nebo úprava je hromadná, s dokonalou technologií a kontrolou (tuky, mléko a mléčné výrobky, skupina ostatních potravin - čaj, káva, kávové výtažky apod. -, cukr a cukrovinky) než u potravin, vyráběných v mnoha územně oddělených jednotkách (např. pečivo, maso a masné výrobky) či potravin choulostivých na dopravu a skladování (ovoce a zelenina). Toto hledisko má svůj význam pro posuzování rozdílů v hodnocení kvality potravin dotázanými v ČSR a SSR, v jednotlivých krajích a velikostních skupinách obcí.

U masa a masných výrobků, mlýnských, pekářenských a těstářenských výrobků, brambor a vajec jsou spotřebitelé v SSR statisticky významně spokojenější než spotřebitelé v ČSR. Tato spokojenost se projevuje především v krajích Západoslovenském a Východoslovenském.

V ČSR je u všech 11 skupin potravin spokojenost spotřebitelů diferencována. Nejvýznamnější rozdíly jsou u masa a masných výrobků (nízká spokojenost v Praze), vajec (vyšší spokojenost v Praze a v Severočeském kraji), mlýnských, pekářenských a těstářenských výrobků (nízká spokojenost v Praze a ve Středočeském kraji), brambor (velmi nízká spokojenost v Praze a v Jihočeském kraji), ovoce a zeleniny (nízká spokojenost v Praze, vyšší spokojenost v Západočeském a Jihomoravském kraji), a u ostatních potravinářských výrobků (vyšší spokojenost v Praze).

Z hlediska velikostní skupiny obce se nespokojenost projevuje nejvýznamněji u vajec, zeleniny a ovoce. Zatímco u tržních vajec se nespokojenost projevuje především v obcích do 2 000 obyvatel (kde má naturální spotřeba čerstvých vajec značný rozsah), ve větších městech nad 20 000 obyvatel a ve velkoměstech je spokojenost s kvalitou vajec významně vysoká. Zcela opačně je hodnocena kvalita brambor: čím větší obec, tím nižší spokojenost s jejich kvalitou. Obdobně je tomu s kvalitou masa a masných výrobků a se zeleninou a ovocem. Kvalita nealkoholických nápojů, cukru, cukrovinek a cukrářských výrobků je poněkud lépe hodnocena spotřebiteli v malých obcích, kvalita tuků naopak dotázanými ve velkých městech nad 100 tisíc obyvatel.

Podle sociální skupiny - ponecháme-li stranou zjištění, že rolníci významně méně často nakupují mléko a mléčné výrobky, vejce a brambory - se projevují rozdíly v hodnocení kvality masa a masných výrobků, vajec a brambor. Kvalitu masa a masných výrobků hodnotí ostatní zaměstnanci méně příznivě, rolníci naopak příznivěji. S kvalitou vajec jsou nejméně spokojeni rolníci - stejně jako s kvalitou brambor.

Ekonomická aktivita dotázaného vykazuje podstatnou část rozdílů zcela shodných s těmi, o nichž jsme pojednali v předcházejícím odstavci (názory rolníků). Odpovědi "Nenakupuji" a "Nevím" jsou u řady zboží významně četnější u studentů a učňů. S kvalitou nealkoholických nápojů jsou málo spokojeni ostatní zaměstnanci.

Věk dotázaného má na diferenciaci názorů o kvalitě potravin jen slabý vliv. Mladí lidé ve věku od 18 do 24 let

významně méně často dali odpověď "Neodpovídají" - přitom ovšem také málokdy toto zboží nakupují. Jsou rovněž spokojenější s kvalitou mlýnských, pekárenských a těstářenských výrobků.

Mezi muži a ženami - ponecháme-li stranou podstatné rozdíly u odpovědí "Nenakupují" a "Nevím" - jsou významné rozdíly u hodnocení kvality brambor (ženy více odpovědí "Neodpovídají"), zeleniny a ovoce (totéž, jen významnější rozdíl) a u hodnocení alkoholických nápojů: muži hodnotí jejich kvalitu velmi významně lépe než ženy a jsou u tohoto zboží výjimečně informovaní, protože je na rozdíl od žen významně častěji nakupují a dali málo odpovědí "Nevím".

Složený znak pohlaví a nákup potravin vykazuje pochopitelně velmi významné rozdíly u odpovědí "Nenakupují" a "Nevím" a to především u mužů, kteří nenakupují potraviny nikdy, a u žen téže kategorie. Vyšší spokojenost s kvalitou masa a masných výrobků souvisí pouze s občasným nákupem potravin, resp. se projevuje pouze u dotázaných, kteří potraviny nikdy nenakupují. Pro muže, kteří nikdy potraviny nenakupují, kvalita tuků významně více "Částečně odpovídá". Stejná kategorie žen je spokojenější s kvalitou mlýnských, pekárenských a těstářenských výrobků. Ženy, které denně nakupují potraviny, významně častěji hodnotí kvalitu zeleniny a ovoce a také brambor odpovědí "Neodpovídají" - na rozdíl od těch mužů a žen, kteří nikdy potraviny nenakupují.

O vzdělání v souvislosti s hodnocením kvality potravin můžeme obecně říci, že čím vyšší vzdělání, tím je spotřebitel náročnější. Tento vztah se konkrétně projevuje u masa, tuků, mlýnských, pekárenských a těstářenských výrobků, cukru, cukrovinek a cukrářských výrobků,

zeleniny a ovoce, nealkoholických nápojů a ostatních potravinářských výrobků. (Opačná tendence je pouze u alkoholických nápojů, kde dotázaní s vyšším vzděláním dávají významně více odpovědí "Odpovídají zcela").

Měsíční příjem na člena domácnosti diferencuje názory dotázaných pouze u tří skupin potravin (cukr, cukrovinky, a cukrářské výrobky, nealkoholické nápoje a ostatní potravinářské výrobky), a to ještě slabě.

*

Další otázka zjišťuje, které levnější potravinářské zboží dotázaný na trhu především postrádá. Je to otázka otevřená a dotázaný mohl uvést jeden nebo dva druhy zboží. Následující tabulka proto obsahuje strukturu odpovědí, jež dotázaní uvedli na prvním a druhém místě, a kromě toho strukturu všech odpovědí, kterých bylo celkem 2 497 (M). Skupiny potravin jsou seřazeny podle četností v pořadí na prvním místě (sestupně), přičemž u pořadí na 4. až 6. místě bylo přihlédnuto k rozdílným absolutním četnostem (v %) :

	První pořadí /N=1 393/	Druhé pořadí /N=1 104/	Součet všech od- povědí /M=2 497/
1. Maso a masné výrobky	51	21	38
2. Ovoce a zelenina	20	33	25
3. Nealkohol. nápoje	6	9	7
4. Tuky	3	8	5
5. Mléko a ml. výrobky	3	7	5
6. Chléb a pečivo	3	5	4

7. Cukr a cukr. výrobky	2	4	3
8. Všechny ost. potraviny	8	13	11
9. Jiná odpověď (nic nepostrádám apod.)	4	0	2
	<hr/>		
	100	100	100

Je zřejmé, že maso a masné výrobky (mezi nimi značné množství odpovědí "Droby", "Vnitřnosti", "Játra") a ovoce a zelenina mají v každém pořadí dominující postavení a nedostatek levných druhů je zde pocíťován velmi silně.

Spotřebitelé v SSR uvedli odpovědi, zakódované do kategorie "Maso a masné výrobky" v poněkud menších četnostech než spotřebitelé v ČSR (48 % : 53 %), naopak častěji odpovědi "Tuky" a "Chléb a pečivo" (2 % : 4 % a 5 % : 2 %) a také nealkoholické nápoje.

Ženy častěji než muži postrádají levnější druhy ovoce a zeleniny, muži naopak nealkoholické nápoje (22 % : 16 % a 4 % : 8 %).

V malých obcích do 2 tisíc obyvatel spotřebitelé více postrádají levnější druhy mléka a mléčných výrobků, obyvatelé velkých měst nad 100 tisíc obyvatel ovoce a zeleninu. Ve městech od 5 do 20 tisíc obyvatel lidé poněkud méně pocíťují nedostatek levnějších druhů masa a masných výrobků, naopak více postrádají levnější druhy ovoce a zeleniny a nealkoholických nápojů.

Nealkoholické nápoje rovněž více postrádají mladí lidé do 24 let.

Podle krajů se jeví největší dostatek masa a masných výrobků ve Východoslovenském kraji, naopak se tam více pociťuje nedostatek chleba a pečiva (stejně tak ve Středoslovenském kraji), mléka a mléčných výrobků. Ovoce a zelenina se poněkud silněji postrádá v Praze a v Jihočeském kraji, nealkoholické nápoje v Západoslovenském kraji, mléko a mléčné výrobky v Severomoravském kraji, cukr a cukrářské výrobky ve Východočeském kraji.

✱

Otázka : "Jaké výhrady a připomínky máte k levnějším druhům potravin? Co Vám na nich nejvíce vadí?" Odpovědi dotázaných na tuto otevřenou otázku (v %) :

1. Špatná kvalita a chuť	34
2. Malý výběr a nedostatek jednotlivých druhů potravin	16
3. Nekvalitní maso a masné výrobky	15
4. Nekvalitní ovoce a zelenina	10
5. Nekvalitní pečivo a chléb	10
6. Nekvalitní obaly	4
7. Cena neodpovídá kvalitě	4
8. Všechny ostatní připomínky	5
9. Nevím, nemám připomínek	2

Špatnou kvalitu a chuť levnějších druhů potravin zdůrazňují především obyvatelé měst od 20 do 100 tisíc obyvatel, méně ji akcentují dotázaní, kteří vyrábějí nějaké zboží a uvedli, že jsou s jeho kvalitou "spíše spokojeni". Tito dotázaní současně zdůrazňují malý výběr a nedostatek jednotlivých druhů potravin - obdobně jako obyvatelé obcí

do 2 tisíc obyvatel. Těchto odpovědí dali méně dotázaní z měst od 5 do 20 tisíc obyvatel a spotřebitelé v SSR.

Dotázaní, kteří vyrábějí nějaké zboží a jsou s jeho kvalitou rozhodně spokojeni, dali poněkud více odpovědí "Nekvalitní maso a masné výrobky". Lidé starší 55 let, rolníci a dotázaní, kteří jsou spíše spokojeni s kvalitou svých výrobků, zdůrazňují nízkou kvalitu chleba a pečiva. Tato odpověď je naopak méně četná v SSR a ve velkých městech nad 100 tisíc obyvatel. Odpověď "Cena neodpovídá kvalitě" je častější u spotřebitelů ve velkých městech, méně četná naopak ve městech od 5 do 20 tisíc obyvatel.

Koncem roku 1971 byly přechodně sníženy maloobchodní ceny sádla a slaniny. Jednou z otázek jsme proto zjišťovali, zda a jak tato skutečnost ovlivnila nákup zlevněného zboží (v %) :

Dotázaný je nakupuje :	ČSSR	ČSR	SSR
ve větším množství na úkor másla a rostlinných olejů	6	4	12
ve stejném množství jako před zlevněním	38	35	45
dává přednost jiným druhům tuků, jako je maslo, rostlinné tuky a oleje	28	31	23
Nevím	4	4	3
Nenakupují	24	26	17

Výsledky ukazují, že přechodné snížení maloobchodních cen sádla a slaniny vedlo ke zvýšení nákupu pouze u dvacetiny spotřebitelů, přičemž na Slovensku u více než desetiny (především vlivem poněkud jiných spotřebitelských zvyklostí u tuků ve srovnání s ČSR). Uvedené mírné zvýšení

spotřeby sádla a slaniny odpovídá statistickým údajům vnitřního obchodu : spotřeba tohoto zboží se v roce 1972 ve srovnání s rokem 1971 zvýšila o 2 % (Zpráva o vnitřním obchodě za rok 1972, str. 229, vyd. FSÚ, MO ČSR atd. r. 1973).

Sádlo a slaninu v poněkud větším množství než před snížením cen nakupují dotázaní se základním vzděláním-nevyučení, lidé starší 55 let (především ženy), dělníci a obyvatelé obcí od 2 do 5 tisíc obyvatel.

Odpověď "Stejně jako před zlevněním" dali významně často spotřebitelé ve věku 25 - 39 let, především muži, naopak méně častěji dotázaní s vysokoškolským vzděláním a muži do 24 let.

Že dávají přednost jiným druhům tuků uvedli významně častěji dotázaní, kteří nakupují potraviny denně, lidé s maturitou a s vysokoškolským vzděláním, ostatní zaměstnanci a ženy. Naopak méně často tuto odpověď uvedli dotázaní se základním vzděláním-nevyučení, rolníci, obyvatelé obcí do 2 tisíc obyvatel a muži do 24 let.

V odpovědích se výrazně projevují tradiční návyky na živočišné tuky především u rolníků a obyvatel malých obcí, na druhé straně však také výsledky soustavené zdravotnické osvěty ve prospěch rostlinných tuků.

✱

Otázka : "Které nové potravinářské výrobky byste na trhu uvítal?" Odpovědi na tuto otevřenou otázku jsou uspořádány podle četností sestupně (v %) :

1. Více polotovarů a hotových jídel	22
2. Nedostatkové druhy masa a uzenin	15
3. Nedostatkové druhy ovoce a zeleniny	6
4. Nedostatkové druhy chleba a pečiva	6
5. Nové nealkoholické nápoje	5
6. Nedostatkové druhy mléka a mléčných výrobků	4
7. Nové potravinářské výrobky	1
8. Všechny ostatní návrhy	7
9. Nevím, nic nepostrádám apod.	34

Otázka v podstatě nesplnila své poslání, protože pouhých 17 dotázaných dalo odpověď, kterou bylo možno označit jako nový potravinářský výrobek (odpovědi byly pochopitelně velmi stručné, bez popisu a receptur). Poměrně četná skupina "Nové nealkoholické nápoje" obsahuje odpovědi přesně téhož znění, proto nebyla sloučena se skupinou "Nové potravinářské výrobky".

Vezmeme-li všechny konkrétní odpovědi jako celek, pak 98 % představují odpovědi, uvádějící již vyráběné potravinářské zboží, kteréhovšak je všeobecně nebo místně nedostatek.

Nejčetnější skupina polotovarů a hotových jídel je významně častěji obsažena v odpovědích žen a dotázaných z větších měst (20 - 100 tisíc obyvatel), méně často v odpovědích mužů, dotázaných z nejmenších obcí a těch, kteří nikdy neobstarávají nákupy potravin. Nedostatkové druhy masa a uzenin uvádějí častěji muži než ženy, nedostatkové druhy ovoce a zeleniny pak ti, kteří obstarávají denně nákupy potravin. Nedostatkové druhy chleba a pečiva akcentují obyvatelé měst od 5 do 20 tisíc obyvatel

Nové nealkoholické nápoje si přejí častěji muži než ženy a než dotázaní se základním vzděláním-nevycucení. Posledně jmenovaní také méně často uvedli nedostatkové druhy mléka a mléčných výrobků, dotázaní s vysokoškolským vzděláním naopak častěji.

4.3. Názory na zásobování trhu levnějším průmyslovým spotřebním zbožím a další vybrané problémy

V souvislosti se zjišťováním názorů spotřebitelů na zásobování trhu levnějšími druhy zboží byl položen blok otázek týkající se pouze zboží průmyslového. Skupina průmyslového zboží byla (v souladu se statistikou) rozdělena na jedenáct podskupin; v tomto smyslu tvořila každá podskupina samostatnou otázku. Vyhodnocení odpovědí na tyto otázky umožňuje vytvořit si hrubou představu o velikosti a struktuře poptávky po levnějších druzích průmyslového spotřebního zboží a o výhradách spotřebitelů k němu.

V souladu s tímto vymezením zaměříme se nejdříve na analýzu názorů spotřebitelů na zásobování trhu levnějšími druhy průmyslového spotřebního zboží (dále jen průmyslové zboží), pokud jde o jeho množství.

Celkovou situaci ukazuje následující tabulka :

D o s t a t e k ¹⁾	N e d o s t a t e k
1. Kulturní potřeby	Nábytek
2. Kulturní zařízení	Stavební potřeby
3. Chladničky, pračky	Obuv, kožená galanterie
4. Potřeby pro domácnost	Textil. zboží, ošacení a oděvy
5. Hygienické, zdravotnické a drogistické zboží	Potřeby pro dopravu a sport
6. Textilní zboží, ošacení a oděvy Paliva	Hygienické, zdravotnické a drogistické zboží
7. Obuv a kožená galanterie	Potřeby pro domácnost
8. Potřeby pro dopravu a sport	Paliva
9. Nábytek	Chladničky a pračky Kulturní zařízení
10. Stavební potřeby	Kulturní potřeby

Z pořadí jednotlivých skupin vyplývá, že nedostatek zboží je zejména u nábytku a stavebních potřeb, dostatek naopak u kulturních potřeb, kulturních zařízení, chladniček a praček.

Nábytek a modernizace bytového zařízení

Při hodnocení situace v zásobování tímto zbožím existuje u spotřebitelů výrazná souvislost názorů s hodnocením jejich vlastního bytového zařízení a s plány a představami o budoucích nákupech nábytku.

-----
1) Alternativy "nadbytek" a "dostatek" byly sloučeny

Více než tři čtvrtiny celé populace (77 %) se o svém bytě vyjádřily v tom smyslu, že "byt je dobře zařízený", 19 % považuje byt za špatně zařízený (alternativy "byt je dobře zařízený" a "byt je dost dobře zařízený" byly sloučeny, stejně tak i alternativy negativního hodnocení). Zbytek uvedl odpověď "Netýká se mě".

Mezi celkovým hodnocením bytového zařízení není z hlediska území rozdíl; výsledek není diferencován ani podle sociální skupiny, vzdělání a velikosti místa bydliště. Významná je však závislost na věku (CN = 0,363). Zatímco největší spokojenost s bytovým zařízením je u občanů ve věkové skupině 25 - 39 let a 40 - 54 let (u obou je to 84 % odpovědí "byt je dobře zařízen"), mladí lidé do 24 let volí tuto odpověď méně často (60 %).

Jestliže zařízení svého bytu hodnotí obecně téměř shodně muži i ženy, pak významným diferenciačním faktorem je u obou pohlaví rodinný stav.

	Byt je dobře zařízený	Byt je špatně zařízený
Ženatý	81	19
Vdaná	84	16
Svobodný	68	32
Svobodná	72	28
Rozvedený	50	50
Rozvedená	69	31
Vdovec	57	43
Vdova	81	19

HV = 0,1 %

CN = 0,400

Z uvedené tabulky vyplývá, že zatímco v hodnocení bytového zařízení občany ženatými, vdanými a svobodnými není většího rozdílu, rozvedené ženy a vdovy jej hodnotí výrazně častěji než rozvedení muži a vdovci alternativou "byt je dobře zařízený".

Navazující otázka (otázka č. 25) zjišťovala, zda dotázaní touží či netouží po zlepšení bytového zařízení : kladnou odpověď dalo 65 % výběrového souboru, zápornou 28 %, 7 % volilo odpověď "Nevím".

Tento celkový výsledek není diferencován podle území ani velikosti místa bydliště. Velmi silná je však závislost na věku (CN = 0,403).

	Ano	Ne	Nevím
18 - 24 let	78	11	11
25 - 39 let	79	17	4
40 - 54 let	69	26	5
55 a více let	42	50	8

Dále platí, že bytové zařízení si chtějí více zlepšit ostatní zaměstnanci (72 % proti 65 % dělníků a 48 % rolníků), občané s vyšším vzděláním, ženy více než muži (zvláště ženy do 40 let), a to svobodné více než vdané a rozvedené. Z těch, kteří touží po zlepšení bytového zařízení (jedná se o 65 % populace) se více než dvě třetiny dotázaných (70 %) domnívají, že se jim podaří bytové zařízení zlepšit v období příštích tří až pěti let. Větší "optimismus" je v tomto směru u občanů v SSR než v ČSR (73 % proti 69 %), u mužů (zejména do 40 let) než žen, lidí mladších (do 40 let) než

starších. Strukturu názorů obou podsouborů ("touží" a "netouží") na zásobování trhu nábytkem ukazuje následující tabulka :

	Touží po zlepšení byt. zařízení N = 974 (100 %)	Netouží po zlepšení byt. zařízení N = 423 (100 %)
Nadbytek	1	3
Dostatek	22	24
Nedostatek	59	41
Nevím	18	32

Názory výrazněji diferencuje i věková struktura : Odpověď "Nedostatek" má s rostoucím věkem klesající tendenci.

Stavební potřeby. Dotazem na vlastnictví bytu bylo zjištěno, že 43 % všech občanů bydlí ve vlastním bytě či rodinném domku. Tímto zjištěním lze vysvětlit, že nejčetnější frekvence odpovědí "Nedostatek" je právě u této skupiny populace (z těch, kteří bydlí ve vlastním bytě či rodinném domku odpovědělo "Nedostatek" 57 %). Zásadně platí, že odpověď "Nedostatek" volí častěji muži než ženy (zejména muži do 40 let), nejčastěji obyvatelé obcí do 2 000 obyvatel.

Středně silná závislost na znaku vzdělání existuje u skupiny kulturních potřeb. Zatímco ze 100 % občanů se základním vzděláním jsou 4 % těch, kteří odpověděli "Nedostatek", u středoškoláků s maturitou je to již 9 % a u občanů s vysokoškolským vzděláním je to 16 %. Obyvatelé velkoměst jsou se zásobováním kulturními potřebami méně spokojeni než obyvatelé malých a středních měst. Výrazná nespokojenost je zejména v Praze (GN = 0,250).

V SSR je v tomto směru, i pokud jde o členění na jednotlivé kraje, spokojenost větší.

Největší diference v názorech na zásobování trhu v obou republikách je u skupiny zboží "Potřeby pro domácnost". Spotřebitelé v SSR pociťují větší nedostatek tohoto zboží než spotřebitelé v ČSR (22 % proti 12 %). Z analýzy podle jednotlivých krajů vyplývá, že poptávka je zcela kryta v kraji Severomoravském a Východoslovenském, zatímco největší nedostatek je v kraji Středoslovenském (CN = 0,290).

Určitá větší "kompetence" mužů je patrná u skupiny "Potřeby pro dopravu a sport". Muži výrazněji častěji než ženy považují zásobování trhu tímto zbožím za nedostatečné a to nejčastěji muži ve věkové skupině do 40 let. Z analýzy poptávky podle krajů vyplývá, že její krytí je značně nerovnoměrné (CN = 0,252). Zatímco větší nedostatek je v kraji Jihočeském a také v hlavních městech obou republik, nadbytek je v kraji Východoslovenském. Těsná závislost je u charakteristiky vzdělání (CN = 0,244). S růstem vzdělání roste tendence k volbě odpovědi "Nedostatek", stejná tendence je i u znaku velikost místa bydliště.

Na následující otázku odpovídali pouze ti dotázaní, kteří alespoň u jedné z jedenácti skupin průmyslového zboží odpověděli "Nedostatek". Dotázaní měli možnost uvést nejvýše dva druhy zboží (I. a II. pořadí), které u jednotlivých skupin průmyslového zboží považují za nedostatečné; I. pořadí uvedlo 80 % výběrového souboru, II. pořadí 65 % výběrového souboru. Analýza spontánních odpovědí potvrzuje a v některých směrech doplňuje

výsledky výše uvedené. Stavební potřeby považují za nedostatkové zboží častěji muži než ženy, nejčastěji obyvatelé obcí do 2 000 obyvatel. Frekvence četností u obou pořadí a součtové třídění II. stupně jsou uvedeny v následujících dvou tabulkách :

	I. pořadí	II. pořadí
Stavebniny	15	23
Nábytek	24	20
Obuv	22	16
Textilní zboží	20	11
Potřeby pro domácnost a kutily	5	9
Sportovní potřeby	2	4
Náhradní díly	2	3
Všechno ostatní zboží	9	14
Nevím	1	-

... v ... - ... v ... tří

Kraje :	Stavebniny	Nábytek	Obuv	Textil	Potřeby pro dom.	Potřeby pro dopravu	Náhradní díly	Všechno ost. zboží	Nevím
Praha	8	30	23	16	6	4	3	10	-
Středočeský	23	20	24	14	3	2	2	11	1
Jihočeský	25	20	12	18	4	3	3	15	-
Západočeský	33	27	13	13	1	1	4	8	-
Severočeský	15	21	25	15	7	4	1	10	2
Východočeský	21	17	22	15	8	3	2	11	1
Jihomoravský	17	20	18	15	5	1	4	20	-
Severomoravský	19	20	21	18	5	3	2	12	-
Bratislava	17	39	5	15	3	2	12	7	-
Západoslovenský	15	23	20	17	12	2	1	9	1
Středoslovenský	19	22	20	15	12	2	2	8	-
Východoslovenský	21	26	15	19	9	2	1	7	-

Za nedostatečné považují zásobování trhu nábytkem častěji spotřebitelé v SSR než v ČSR a současně nejčastěji obyvatelé velkoměst. Náhradní díly jsou úzkoprofilovým zbožím častěji ve velkoměstech než v malých a středních městech, více pro muže než ženy. U skupiny "Potřeby pro domácnost a kutily" je zvláště v I. pořadí výrazná souvislost se znakem území (CN = 0,197). Spotřebitelé v SSR uvádějí toto zboží jako nedostatkové častěji než spotřebitelé v ČSR.

Hodnocení kvality průmyslového zboží

První z dvojice otázek vztahujících se k této problematice byla, podobně jako u otázky zjišťující názory na množství zboží, tvořena jedenácti podotázkami. Dotázaní volili u každé z uvedených skupin zboží jednu z pěti alternativ odpovědí. Alternativa "kvalita zboží neodpovídá" byla zastoupena tímto pořadím jednotlivých skupin zboží:

1. Obuv, kožená galanterie
2. Nábytek
3. Stavební potřeby
4. Textilní zboží, ošacení a oděvy
5. Paliva
6. Potřeby pro dopravu a sport
7. Potřeby pro domácnost a kutily a
Kulturní zařízení
8. Kulturní potřeby a
Hygienické, zdravotnické a drogistické zboží
9. Chladničky, pračky

Srovnáním s pořadím jednotlivých skupin v otázce č. 8, zjišťující názory na množství zboží, lze zjistit, že u alternativy "Nedostatek" v této otázce jde na prvních čtyřech místech o tytéž skupiny zboží, pořadí je však poně-

kuď jiné, Vzhledem k vysokému podílu odpovědí "Nenakupuji" a "Nevím" u skupiny zboží "Nábytek" (35 %) a "Stavební potřeby" (46 %), byly tyto odpovědi eliminovány; následující tabulka dává přehled o rozložení četností již bez těchto odpovědí.

	Odpovídá zcela	Částečně odpovídá	Neodpovídá
1. Obuv, koř. galanterie	33	41	26
2. Nábytek	27	37	36
3. Stavební potřeby	28	37	35
4. Textil. zboží, ořacení a oděvy	41	40	19

Vyšší četnosti odpovědí "Nenakupuji" a "Nevím" u obou jmenovaných skupin jsou způsobeny u první skupiny těsnější závislostí na věku (starší lidé již nábytek nenakupují). U druhé skupiny je významná závislost na pohlaví (CN = 0,290). Ženy výrazně častěji než muži volí odpověď "Nenakupuji" a "Nevím".

Velikost místa bydliště je silným diferenciačním faktorem u skupiny zboží "Nábytek" (CN = 0,288) a "Paliva" (CN = 0,380). S kvalitou nábytku jsou výrazně častěji nespokojeni obyvatelé velkoměst, častěji občané v ČSR než v SSR, občané se vzděláním vyšším než občané se základním vzděláním. Palivo svou kvalitou zcela odpovídá rolníkům, naopak ostatní zaměstnanci, lidé s vyšším vzděláním, ve větší míře občané větších měst a velkoměst volí odpověď "Nenakupuji" a "Nevím".

V názorech téměř dvou třetin dotázaných, kteří se vyjádřili ke kvalitě potřeb pro dopravu a sport (ze 100 % je to 61 %) existuje diferenciace podle většiny základních znaků. (CN).

Pohlaví	0,218
Věk	0,250
Vzdělání	0,243
Velikost místa bydliště	0,233

HV = 0,1 %

Toto zboží svou kvalitou neodpovídá nebo odpovídá pouze částečně častěji mužům než ženám, občanům do 40 let než starším a současně ve větší míře obyvatelům větších měst a velkoměst, občanům s vyšším vzděláním.

S kvalitou kulturních potřeb jsou častěji nespokojeni obyvatelé velkoměst, spíše v ČSR než v SSR a zejména občané s vyšším vzděláním.

Jedinou otázkou (otázkou č. 53) jsme se pokusili poněkud objasnit problém, jak se občan jako výrobce zboží, pokud je vyrábí, dívá na kvalitu těch výrobků, které sám vyrábí. Šlo tedy o zjištění odrazu dvou skutečností ve vědomí lidí :

- 1) zda si občan uvědomuje, že vyrábí hmotné výrobky pro trh (zboží) a
- 2) jestliže si tuto skutečnost uvědomuje, jak hodnotí jejich kvalitu.

V celém výběrovém souboru je pouze 29 % těch, kteří odpověděli, že jsou výrobci zboží a 71 % těch, kteří "nevyrábějí zboží". Z těch, kteří jsou zařazeni jako dělníci a pracují v dělnických povoláních "vyrábí zboží" pouze 40 %, z rolníků 43 %. Současně 18 % ostatních zaměstnanců odpovědělo, že vyrábějí zboží.

U ekonomicky neaktivních se vyjádřilo 8 % důchodců, že vyrábějí zboží (což je možné vzhledem k dalším zaměstnáním důchodců), ale současně 11 % žen v domácnosti a také 8 % učňů a studentů (což je opět vysvětlitelné) odpovědělo, že jsou výrobci zboží.

Otázku "Jste Vy sám jako výrobce zboží - pokud je ovšem vyrábíte - spokojen s kvalitou svých výrobků?" jsme kladli především u těch, kteří jsou ekonomicky aktivní (30 % šetřeného souboru). Alternativy "s kvalitou výrobků, které vyrábím, jsem rozhodně spokojen" nebo "spíše spokojen" byly sloučeny. Obdobně byly sloučeny i alternativy "s kvalitou výrobků, které vyrábím jsme rozhodně nespokojen" nebo "spíše nespokojen".

U dělníků (ekonomicky aktivních) odpovědělo 82 %, že je spokojeno s kvalitou svých výrobků (18 % nespokojeno), u skupiny rolníků je 83 % spokojeno a 17 % nespokojeno a u ostatních zaměstnanců je spokojeno 70 % a 30 % nespokojeno (je třeba vzít v úvahu, že z ekonomicky aktivních, kteří se vyjadřovali ke kvalitě svých výrobků bylo 70 % dělníků, 12 % rolníků a 18 % ostatních zaměstnanců).

Analyzovali jsme postoj všech, kteří jej k vlastním výrobkům vyjádřili podle dalších identifikačních znaků. S kvalitou svých výrobků je spokojeno (v procentech ze 100 % těch, kteří "Vyrábějí zboží") v ČSR 82 % a v SSR 74 % občanů, 77 % mužů a 86 % žen. Mladí lidé do 24 let jsou spokojeni v 85 %, zatímco lidé ve věkové skupině 25 - 39 let a 40 - 54 let shodně pouze ve 74 %, lidé nad 55 let jsou spokojeni v 88 % s kvalitou svých výrobků. Z občanů se základním vzděláním je s kvalitou svých výrobků spokojeno 82 %, zatímco občanů se středním a vyšším vzděláním je

s kvalitou spokojeno pouze 73 %.

Postojová otázka ke kvalitě vlastních výrobků byla dále tříděna otázkou zjišťující názory občanů - spotřebitelů na kvalitu průmyslového spotřebního zboží. S výjimkou zboží "Stavební potřeby", "Paliva" a "Chladničky, pračky" není významnější souvislost mezi oběma znaky (CN se pohybuje u těchto skupin v rozmezí 0,130 - 0,150. U jmenovaných tří skupin zboží existuje tendence těch, kteří nejsou kvalitou svých výrobků spokojeni, k častější nespokojenosti nebo částečné nespokojenosti s kvalitou průmyslových výrobků.

Celý blok otázek týkající se názorů spotřebitelů na zásobování trhu levnějšími druhy průmyslového spotřebního zboží uzavírá otázka, zjišťující výhrady a připomínky ke kvalitě tohoto zboží. Z těch, kteří odpovídali na tuto otázku (jedná se o 82 % celého šetřeného souboru) se více než třetina dotázaných spontánně vyjádřila v tom smyslu, že zboží má špatnou kvalitu a malou trvanlivost. Celkový přehled o jednotlivých druzích výhrad a připomínek spotřebitelů dává následující tabulka (odpovědi v %) :

1. Nízká kvalita a trvanlivost	39
2. Výhrady ke konkrétnímu zboží	32
3. Není k dostání	6
4. Nemoderní zboží, zastaralé typy a vzory	5
5. Špatný vzhled (barva, tvar, obaly)	5
6. Malý sortiment (druhy velikosti, provedení)	4
7. Nekvalitní paliva	4
8. Všechny ostatní obecné výhrady	3
9. Nevím	2

"Špatný vzhled" a "zboží je nmoderní" je častějším typem výhrad především u obyvatelů větších měst a velkoměst. Na špatnou kvalitu paliv poukazují častěji lidé starší (nad 55 let), než spotřebitelé ostatních věkových skupin. Nízká kvalita a trvanlivost vadí 37 % spotřebitelů v ČSR a 43 % v SSR, 55 % rolníků, 40 % ostatních zaměstnanců a 35 % dělníků. Výrazná je závislost na velikosti místa bydliště (CN = 0,265): jestliže obyvatelé velkoměst uvádějí nejčastěji výhrady typu "špatný vzhled" a "nmoderní zboží", pak obyvatelé obcí do 2 000 obyvatel a malých měst "zboží není k dostání" a "nekvalitní paliva".

Dražší a kvalitnější druhy průmyslového zboží

Této problematice byly věnovány čtyři otázky. V celém výběrovém souboru jsou dvě třetiny dotázaných toho názoru, že dražšího zboží je na trhu dostatek, 10 % uvedlo, že zboží je v nadbytečném množství a rovněž 10 % považuje zásobování za nedostatečné, zbytek odpověděl "Nevím". Zatímco v ČSR odpověď "Nedostatek" dalo 8 % dotázaných, v SSR je to 14 %. Z analýzy podle jednotlivých krajů vyplývá, že poptávka není vždy zcela uspokojivě kryta. Zatímco odpověď "Nedostatek" je častější u dotázaných z kraje Západoslovenského a Východoslovenského také v Praze, "Nadbytek" zboží je především v kraji Severomoravském. Zásobování považují za nedostatečné častěji lidé mladší (zejména 25 - 39 let), ostatní zaměstnanci a také občané s vyšším vzděláním.

V navazující otázce "U kterého průmyslového zboží postrádáte dražší druhy především?" odpověděla pouze desetina výběrového souboru (ti, kteří považují zásobování trhu dražším zbožím za nedostatečné). Celkový přehled

o odpovědích dotázaných dává následující tabulka.

Nábytek a bytové zařizení	17 %
Textil (látky, oděvy, prádlo, plet. zboží)	43 %
Elektro-rádio, televize	7 %
Ostatní elektrické spotřebiče	3 %
Potřeby pro domácnost a kutily	6 %
Všechno ostatní zboží	12 %
Nelogické odpovědi	4 %
Nevím	8 %

Ženy postrádají častěji než muži dražší textil, zatímco muži naopak výrobky skupiny "Elektro-radio, televize". Třetí otázka tohoto bloku orientovala celý soubor dotázaných na spokojenost či nespokojenost s kvalitou tohoto zboží: 42 % dotázaných zboží svou kvalitou zcela odpovídá, 33 % částečně odpovídá a 8% neodpovídá. Těm, kterým kvalita dražšího zboží odpovídala částečně nebo neodpovídala (jedná se o 41 % výběrového souboru), byla položena současně další otázka zjišťující výhrady a připomínky těchto spotřebitelů. Celých 60 % z nich uvedlo spontánně cenu zboží. Ostatní odpovědi jsou zastoupeny pouze malými četnostmi.

Problematická svou podstatou se zdá být otázka "Které nové průmyslové výrobky byste na trhu uvítal?" Téměř polovina dotázaných (42 %) uvedla v tomto případě odpověď "Nevím". (Z konkrétních odpovědí lze označit pravděpodobně pouze 16 odpovědí, t. j. 1 %, za nové průmyslové výrobky). Další část populace by na trhu uvítala nové radio-přijímače, magnetofony, levné barevné televizory, automatické pračky apod. (12 %); potřeby pro domácnost a kutily (14 % populace).

Preference dováženého zboží

Cílem dvojice otázek bylo zjistit, zda a (jestliže ano) proč dávají občané při nákupu potravin a průmyslového zboží přednost dováženému zboží před zbožím tuzemským. Z celé populace odpovědělo, že dává přednost dováženému zboží 43 % obyvatel, že nedává přednost 50 % obyvatel, 7 % odpovědělo "Nevím". V ČSR dává přednost dováženému zboží 41 % obyvatel, zatímco v SSR 46 %. Jestliže mezi názory mužů a žen není většího rozdílu, pak věk, sociální skupina, vzdělání i velikost místa bydliště výrazněji diferencují.

Ve věkové skupině do 24 let 61 % dotázaných uvedlo, že dává přednost dováženému zboží. S věkem se procento těchto odpovědí snižuje (ve věkové skupině 25 - 39 let je to 43 %, ve věkové skupině 40 - 54 let 38 % a ve věku nad 55 let 34 %).

Jestliže dělníci dávají přednost dováženému zboží ve 41 % a rolníci ve 32 %, pak ostatní zaměstnanci ve 48 %.

Skupina občanů se základním vzděláním-nevyučení dává přednost dováženému zboží ve 32 %, občané s vyučením a občané se středním vzděláním bez maturity dávají přednost ve více než 40 %, občané s maturitou a vysokoškoláci ve více než 50 %.

Zatímco občané v malých a středních městech dávají přednost ve více než 40 %, občané ve velkoměstech dávají přednost dováženému zboží ne více než 50 %.

U těch, kteří dávají při nákupu přednost dováženému zboží (jedná se o 43 % celé populace) byly zjišťovány

důvody této preference. Výsledky zjištění ukazuje následující tabulka (odpovědi v %) :

1. Vyšší kvalita	68
2. Jde o novinku	18
3. Větší výběr	11
4. Dostatek	2
5. Cena	1

Z hlediska kvality je preferováno dovážené zboží více v SSR (70 %) než v ČSR (68 %), více muži než ženami, generací nad 40 let před generací mladší.

Dovážené zboží preferují z důvodů módnosti (novinky) výrazně ženy před muži, občané do 40 let před občany staršími, shodně dělníci a ostatní zaměstnanci před rolníky a občané s vyšším vzděláním před občany se vzděláním nižším.

Z hlediska většího výběru dováženého zboží dávají přednost občané častěji v ČSR a také ženy. Ostatní demografické znaky nediferencují.

V otázce č. 18 a 19 se dotázaní vyjadřovali ke zdrojům poskytování informací o zboží na vnitřním trhu. V první otázce, dotazující se podle čeho usuzují dotázaní na kvalitu průmyslového spotřebního zboží, bylo zjištěno, že na kvalitu usuzuje :

podle vlastních zkušeností	49 %	dotázaných
podle výše ceny	25 %	"
na základě informací od svých známých	16 %	"
a podle reklamy v hromadných sdělovacích prostředcích pouze	7 %	"

Mladí občané do 24 let usuzují méně často na kvalitu zboží podle vlastních zkušeností, ale naopak nejčastěji na kvalitu usuzují podle ceny.

Doporučení svých známých dává přednost především skupina se základním vzděláním-nevyučených a tato skupina rovněž nejčastěji usuzuje na kvalitu zboží podle výše cen.

Významná je závislost o velikostí místa bydliště: zatímco 30 % těch, kteří bydlí v obcích do 2 000 obyvatel, usuzuje na kvalitu zboží podle výše ceny, u občanů ve velkoměstech je to pouze 15 %. Opačná je závislost mezi usuzováním na kvalitu zboží na základě informací od svých známých a podle vlastních zkušeností.

Doplňující otázkou jsme zjišťovali, kterému způsobu reklamy dává obyvatelstvo přednost.

Celá populace dává ve 62 % přednost tištěným katalogům s vyobrazeními, parametry a cenou (12 % reklamě v hromadných sdělovacích prostředcích, 16 % doporučení svých známých a 5 % odpovědělo "Nevím"). Zbývajících 5 % populace uvedlo "Jiné odpovědi", ve kterých převládají kombinace uvedených alternativ odpovědí u otázky popř. vlastní zkušenosti a pod.

Tištěným katalogům dávají přednost zvláště mladí lidé do 24 let (71 %), ale také 69 % občanů do 40 let (ve věkové skupině 40 - 54 let je 66 % a nad 55 let je to pouze 50 %). Mladší generace dává přednost doporučení od známých méně často (ve 12 %), zatímco u občanů nad 55 let je to 22 %.

Občané se základním vzděláním - nevyučení dávají ve 22 % přednost doporučení známých, zatímco občané s vyšším vzděláním dávají této alternativě přednost v 11 %. Občané s vyšším vzděláním žádají častěji reklamu prostřednictvím katalogů. Velikost obce (bydliště) nediferencuje. Z hlediska výše příjmů pouze skupina s nejnižším příjmem dává přednost reklamě v hromadných sdělovacích prostředcích.

Půjčky na nákup osobních automobilů

V souvislosti se zavedením úvěru na nákup osobního automobilu koncem roku 1972, byla položena otázka zjišťující poptávku po tomto úvěru. Bylo zjištěno, že 88 % celé populace nemá zájem o využití této formy nákupu osobního automobilu; 10 % má zájem o půjčku ke koupi nového a 2 % ke koupi ojetého automobilu. Zájem o koupi nového osobního automobilu je výrazněji diferencován věkem ($CN = 0,244$). Zvláště mladí lidé do 24 let (18 %), ale také dotázaní ve věku do 40 let (14 %) mají větší zájem o koupi nového osobního automobilu než lidé starší. Zatímco nákup ojetého automobilu preferují občané se středním vzděláním s maturitou (4 %), poptávka po nových automobilech je vyšší u občanů se základním vzděláním-nevyučení a středním vzděláním bez maturity i s maturitou. Doplnující otázkou bylo zjištěno, že z těch, kteří chtějí využít možnosti nákupu osobního automobilu na úvěr, jich plánuje 16 % koupi ještě letos, 26 % v roce 1974 a 21 % v roce 1975; 37 % se pro časové období nerozhodlo.

4. 4. Služby obyvatelstvu

Této problematice bylo věnováno pět skupin otázek, z nichž každá obsahuje výčet 11 druhů služeb obyvatelstvu, a jedna otázka jednoduchá (názory na ceny služeb obecně). První skupina otázek zjišťuje, kterých z 11 uvedených služeb dotázaný používá (služby jsou seřazeny podle četnosti užívání sestupně, a to z hlediska celé ČSSR, v %) :

	ČSSR	ČSR	SSR
1. Opravy obuvi	92	92	93
2. Opravy elektrospotřebičů a ost. spotřebičů pro domácnost	82	82	83
3. Kadeřnictví a holičství	73	++78	--62
4. Praní, žehlení, barvení a čištění	73	+75	-67
5. Šití na zakázku	42	44	39
6. Instalátorské práce	33	33	34
7. Opravy oděvů	29	28	31
8. Opravy automobilů a motocyklů	26	++29	--18
9. Stavební práce	16	15	17
10. Očistné lázně	11	10	12
11. Úklid a čištění bytu	3	3	2

Nejčastěji se používá oprav obuvi, elektrospotřebičů, kadeřnictví a praní, žehlení, barvení a čištění prádla a oděvů. Středně využívanými službami jsou šití na zakázku, instalátorské práce, opravy oděvů a opravy automobilů a motocyklů. Nejméně spotřebitelé využívají stavebních prací, očistných lázní a bytového úklidu.

Z hlediska území je tu několik významných rozdílů : v SSR se méně využívá služeb kadeřnictví, a holičství, automobilových oprav, praní prádla a čištění oděvů. U kadeřnictví a holičství půjde patrně o vliv řidší sítě těchto provozoven (obdobně i u praní a čištění), zatímco u automobilových oprav se spíše projevuje relativně nižší počet motorových vozidel, zvláště osobních automobilů v SSR.

Ze všech 11 služeb pouze nejčastěji používaná - opravy obuvi je využívána ve všech podsouborech stejně (zhruba devíti desetinami dotázaných). Všechny ostatních deset služeb vykazují statisticky významné rozdíly podle řady znaků.

Druhá nejčastěji používaná služba - opravy elektrospotřebičů a ostatních spotřebičů pro domácnost - je častěji využívána lidmi s vysokoškolským vzděláním (méně se základním-vyučenými) a mladými lidmi do 24 let.

Kadeřnictví a holičství využívají více ženy než muži (78 % : 68 %), méně lidé starší 55 let (65 %) a s příjmem na člena domácnosti do 600 Kčs měsíčně (62 %). Obdobně je méně používají dotázaní se základním vzděláním - nevyučení, lidé v malých obcích a rolníci (62 %, 67 % a 52 %).

Praní, žehlení, barvení a čištění využívají více ostatní zaměstnanci (81 %), obyvatelé velkých měst nad 100 tisíc obyvatel (82 %) a lidé se středním vzděláním s maturitou (81 %). Naopak méně těchto služeb využívají obyvatelé malých obcí do 2 tisíc obyvatel, lidé starší 55 let (67 % a 64 %), dotázaní se základním vzděláním-

-nevyučení, lidé s příjmem na člena domácnosti do 600 Kčs měsíčně (po 62 %) a rolníci (50 %).

Šití na zakázku využívají nejvíce dotázaní se středním vzděláním s maturitou a dotázaní s vysokoškolským vzděláním (56 % a 66 %), mladí lidé ve věku 18 - 24 let a z další věkové kategorie 25 - 39 let (58 % a 51 %), ostatní zaměstnanci (56 %), lidé s příjmem 1 401 a více Kčs na člena domácnosti měsíčně (51 %) a ženy (47 %). Na zakázku si nechávají šít méně muži (38%), dělníci a rolníci (37 % a 30 %), dotázaní s příjmem do 600 a 601 - 800 Kčs na člena domácnosti měsíčně (30 % a 35 %), se základním vzděláním-nevyučení (33 %) a lidé starší 55 let (29 %).

Instalatérské práce nejvíce využívají dotázaní s vysokoškolským vzděláním (49 %), obyvatelé velkých měst nad 100 tisíc obyvatel (48 %), dotázaní, kteří bydlí ve vlastním domku (40 %) a lidé starší 55 let (38 %). Méně je využívají lidé se základním vzděláním-nevyučení, dotázaní v malých obcích, ti, kteří bydlí v družstevních bytech a mladí lidé do 24 let (od 28 % do 24 %).

Opravy oděvů využívají nejvíce dotázaní se středním vzděláním s maturitou a s vysokoškolským vzděláním, lidé s příjmem 1 401 Kčs a více na člena domácnosti, dotázaní v městech nad 20 tisíc obyvatel a nad 100 tisíc obyvatel, ostatní zaměstnanci a lidé do 24 let (od 47 % do 34 %). Naopak méně si nechávají oděvy opravovat lidé starší 55 let, dotázaní s příjmem do 800 Kčs na člena domácnosti, obyvatelé malých obcí, dotázaní se základním vzděláním-nevyučení a rolníci (od 24 % do 18 %).

Opravy automobilů a motocyklů častěji využívají dotázaní s příjmem 801 - 1 200 Kčs na člena domácnosti, ostatní zaměstnanci, dotázaní se středoškolským vzděláním s maturitou a s vysokoškolským vzděláním, dotázaní ve věku od 25 do 54 let a muži (od 35 % do 29 %). Těchto služeb méně často využívají ženy, dělníci, mladí lidé do 24 let a lidé starší 55 let, spotřebitelé s příjmem do 800 Kčs na člena domácnosti a lidé se základním vzděláním-nevyučení (od 23 % do 14 %).

Stavební práce častěji potřebují a využívají lidé **bydlící ve vlastních domcích, rolníci, obyvatelé obcí** od 2 do 5 tisíc obyvatel (od 28 % do 23 %). Méně často jich využívají obyvatelé měst od 20 do 100 tisíc obyvatel, mladí lidé do 24 let a dotázaní, kteří bydlí ve družstevních bytech (od 9 % do 6 %).

Očistné lázně významně častěji používají lidé z měst od 20 do 100 tisíc obyvatel, mladí lidé do 24 let a muži (od 17 % do 13 %). Méně často jich využívají ženy, lidé se základním vzděláním-nevyučení, obyvatelé malých obcí a rolníci (od 9 % do 3 %), což je dáno dislokací této služby především ve větších městech.

Úklid a čištění bytu využívají významně častěji dotázaní ve městech nad 20 tisíc obyvatel, dotázaní se středním vzděláním s maturitou, dotázaní s vysokoškolským vzděláním a ostatní zaměstnanci (od 8 % do 5 %). Významně méně jich využívají dělníci, lidé se základním vzděláním-nevyučení, dotázaní z malých obcí a z měst od 5 do 20 tisíc obyvatel (od 2 % do 1 %).

*

Druhá skupina otázek se týká kapacity 11 uvedených služeb. Následující tabulka obsahuje odpovědi dotázaných (služby jsou seřazeny podle kapacity sestupně, podle rozdílu absolutních četností krajních odpovědí "Kapacitně dostatečně" a "Zcela chybějí", v %) :

	ČSSR		
	Kapacitně dostatečně	nedostatečně	Zcela chybějí
1. Kadeřnictví a holičství	78	17	5
2. Opravy obuvi	69	23	7
3. Praní, žehlení, barvení a čištění	63	28	9
4. Úklid a čištění bytu	15	15	70
5. Očistné lázně	27	15	58
6. Šití na zakázku	47	36	17
7. Opravy elektrospotřebičů a ostatních spotřebičů pro domácnost	44	41	15
8. Instalátérské práce	23	60	17
9. Opravy automobilů a motocyklů	24	47	29
10. Opravy oděvů	38	30	32
11. Stavební práce	22	56	22

První tři kapacitně nejvíce dostačující služby jsou současně nejčastěji využívané služby, zatímco dvě další služby - úklid a čištění bytu a očistné lázně - jsou z hlediska využívání a zájmu na posledních místech. Opravy elektrospotřebičů a ostatních spotřebičů pro domácnost

jsou z hlediska využívání na druhém místě, podle kapacity až na sedmém místě. Kapacitně- s přihlédnutím k jejich využívání - zřejmě nedostačují také opravy oděvů, instalatérské a stavební práce, autoopravy a šití na zakázku.

Hodnocení kapacity jednotlivých služeb podle území ukazuje na Slovensku na dostatek u stavebních a instalatérských prací (27 % : 20 % v ČSR a 29 % : 21 % v ČSR), naopak na nedostatek u opraven elektrospotřebičů (47 % : 38 % v ČSR) a odpovědi "Zcela chybějí" jsou v SSR častější u kadeřnictví, prádelen a čistíren, šití na zakázku a u autoopraven.

Z hlediska velikostní skupiny obcí se projevuje nejvíce a nejzávažnějších rozdílů v hodnocení kapacity služeb. Především odpověď "Zcela chybějí" dávají statisticky velmi významně častěji obyvatelé malých obcí do 2 tisíc obyvatel. K nim se připojují pokud jde o očištné lázně a úklid bytu obyvatelé obcí a měst od 2 do 20 tisíc obyvatel. Odpověď "Zcela chybějí" je statisticky velmi významně méně četná ve městech od 20 tisíc obyvatel výše (s výjimkou stavebních prací u dotázaných v městech nad 100 tisíc obyvatel, kde tato odpověď představuje 30 %). Odpověď "Nedostatečné" je s několika výjimkami významně, resp. velmi významně častější v městech nad 20 tisíc obyvatel, zatímco v malých obcích významně méně častá (s výjimkou prádelen a čistíren, kadeřnictví a oprav obuvi v obcích od 2 do 5 tisíc obyvatel). Odpověď "Dostatečně" silně diferencuje především u očištných lázní a úklidu bytu, tedy u služeb, jež jsou co do využívání spotřebiteli na posledním místě mezi 11 vybranými službami. Obyvatelé obcí a měst do 20 tisíc obyvatel u nich významně méně často uvádějí odpověď "Dostatečné", zatímco obyvatelé měst nad 20 tisíc obyvatel naopak častěji.

Obyvatelé velkých měst nad 100 tisíc obyvatel jsou poněkud méně spokojeni s kapacitou stavebních a instalátérských prací, autoopraven a opraven elektrospotřebičů. Dotázaní z malých obcí jsou málo spokojeni s kapacitou u opraven oděvů a obuvi a v kadeřnictví. Vyšší spokojenost je ve městech od 2 do 20 tisíc obyvatel s prádelnami a čistírnami, šitím na zakázku, autoopravnami, s opravami oděvů, obuvi a elektrických spotřebičů. Tato města představují z hlediska všech 11 služeb vůbec relativně nejspokojenější podskupor.

Z hlediska pohlaví jsou významné pouze dva rozdíly : ženy jsou podle odpovědi "Nedostatečné" méně spokojeny s kadeřnictvím než muži (25 % : 19 %) a muži naopak se stavebními pracemi.

Měsíční příjem na člena domácnosti dotázaného diferencuje slabě a nesystematicky. Pro dotázané z nejvyšší příjmové skupiny (nad 1 401 Kčs) významně častěji chybějí stavební práce, naopak nepostrádají prádelny a čistírny, šití na zakázku a opravy oděvů. Spolu se skupinou dotázaných s příjmem 1 001 - 1 200 Kčs pociťují nedostatečnou kapacitu v úklidu bytů. Pro dotázané ze dvou nejnižších příjmových skupin (do 600 Kčs a od 601-800 Kčs) častěji chybějí prádelny a čistírny, šití na zakázku, autoopravny, opravy oděvů a obuvi (jde zřejmě o souvislost s velikostní skupinou obce).

V třídění podle sociální skupiny dotázaného se všechny rozdíly soustřeďují především na rolníky a ostatní zaměstnance, takže do značné míry jde o dichotomii město - vesnice. Rolníci především postrádají kadeřnictví, instalátérské práce, prádelny a čistírny, šití na zakázku, opravy obuvi a elektrospotřebičů, očištné lázně. Ostatní zaměstnanci především úklid bytu,

kadeřnictví a prádelny a čistírny.

Z hlediska vzdělání jde především o statisticky významné rozdíly mezi lidmi se základním vzděláním-nevyučenými a dotázanými s vysokoškolským vzděláním. Dotázaní se základním vzděláním-nevyučení méně pociťují nedostatek stavebních a instalatérských prací, autoopraven a oprav oděvů, očištěných lázní a bytového úklidu. U všech těchto služeb (kromě stavebních prací) lidé s vysokoškolským vzděláním dávají významně častěji odpověď "Nedostatečné" - a navíc ještě u šití na zakázku. Odpověď "Zcela chybějí" dávají především dotázaní se základním vzděláním-nevyučení, a to u instalatérských prací, kadeřnictví, očištěných lázní, úklidu bytu, prádelen a čistíren, šití na zakázku a autoopraven. (Je zřejmé, že tu nepřímo působí vliv velikostní skupiny obce).

Věk dotázaného odpovědi na tuto otázku vůbec nediferencuje. Lze zaznamenat jediný rozdíl, který je statisticky významný : dotázaní starší 55 let častěji uvádějí, že v jejich bydlišti či v jeho okolí není kadeřnictví.

Podle druhu bytu, v němž dotázaný bydlí, se významné rozdíly projevují pouze u úklidu a čištění bytu : lidé z družstevních bytů méně často než ostatní tuto službu postrádají (odpověď "Zcela chybí"), naopak častěji chybí lidem bydlícím ve vlastních domcích. Kromě toho lidé ze státních bytů poněkud častěji pociťují nedostatek instalatérských prací.

✱

Třetí skupina otázek o službách zjišťuje spokojenost lidí s 11 vybranými službami, pokud jde o kvalitu a úroveň

práce (např. technickou úroveň, kvalitu provedení, dodací lhůty). V následující tabulce jsou služby uvedeny podle spokojenosti spotřebitelů s nimi (sestupně podle ČSSR, v%) :

	ČSSR	ČSR	SSR
1. Kadeřnictví a holičství	89	89	88
2. Opravy obuvi	82	82	82
3. Očistné lázně	81	79	86
4. Opravy oděvů	71	69	74
5. Praní, žehlení, barvení a čištění	70	71	67
6. Šití na zakázku	67	68	63
7. Opravy elektrospotřebičů a ostat. spotřebičů pro dom.	55	58	- 48
8. Úklid a čištění bytu	41	40	44
9. Instalátorské práce	33	33	32
10. Stavební práce	31	32	30
11. Opravy automobilů a motocyklů	28	27	30

Spokojenost s kvalitou práce jednotlivých služeb - z hlediska pořadí 11 vybraných služeb - se značně podobá hodnocení kapacity služeb a naopak méně váže na pořadí co do využívání služeb. Z uvedené shody se vymykají opravy oděvů, kde je spokojenost podstatně vyšší než hodnocení kapacity, a úklid a čištění bytu, kde je spokojenost s kvalitou atd. nižší než hodnocení kapacity této služby obyvatelstvu. Značná shoda pořadí z hlediska hodnocení kapacity a kvality odpovídá skutečným poměrům ve službách: tam, kde je nedostatek lidí, vzniká nával práce a tím nutně trpí kvalita.

Výsledky potvrdily hypotézu, vyslovenou v úvodním projektu výzkumu, že nejnižší spokojenost bude u řemeslných

služeb (stavební a instalatérské práce) a autoopraven.

Podle území můžeme nižší hodnocení některých služeb v SSR, především opravy elektrospotřebičů, prádelny a čistírny a šití na zakázku, dát do souvislosti s nižší kapacitou těchto služeb na Slovensku.

Z hlediska velikostní skupiny obce se projevují statisticky významné rozdíly především mezi obcemi do 5 tisíc obyvatel a městy nad 20 tisíc obyvatel. (Výjimku představuje pouze nižší spokojenost dotázaných v městech od 5 do 20 tisíc obyvatel u stavebních prací). Obyvatelé malých a menších obcí jsou významně spokojenější se stavebními a instalatérskými pracemi, s prádelnami a čistírnami a se šitím na zakázku, naopak méně jsou spokojeni s opravami elektrospotřebičů (což ostatně platí rovněž o obyvatelích velkých měst). Dotázaní ve velkých a největších městech méně spokojeni s kvalitou u stavebních a instalatérských prací, se šitím na zakázku a s autooprávnami, spokojenější jsou se službami prádelen a čistíren.

Sociální skupina odpovědi na otázku o spokojenosti se službami nediferencuje. Statisticky významně vyšší spokojenost rolníků s kvalitou instalatérských prací a stavebních prací je spíše funkcí velikosti bydliště než sociální skupiny.

Podle pohlaví existuje několik rozdílů, jež však nejsou statisticky významné : ženy jsou méně než muži spokojeny s kvalitou u kadeřnictví, úklidu a čištění bytu a šití na zakázku.

Z hlediska věku je rovněž řada statisticky nevýznamných rozdílů. Naznačují však - zvláště u služeb řemeslných - vyšší náročnost (menší spokojenost) mladých lidí do 24 let.

Vzdělání statisticky významně nediferencuje (pouze u dotázaných se základním vzděláním-nevyučených je významně vyšší spokojenost se stavebními pracemi a u lidí s vysokoškolským vzděláním významně nižší spokojenost s prádelnami a čistírnami). Avšak u řady služeb - stavební a instalatérské práce, prádelny a čistírny a opravy obuvi - je zřetelná tendence : čím vyšší vzdělání, tím nižší spokojenost, a naopak.

Příjem na člena domácnosti dotázaného odpovědi na otázku o spokojenosti se službami nediferencuje.

*

Poslední dvě otázky o službách se týkají problematiky cen. První z nich zjišťuje názor dotázaného na ceny služeb obecně, t. j. bez rozlišení jednotlivých druhů služeb. Ceny služeb jsou (v %) :

	ČSSR	ČSR	SSR
Vysoké	59	60	56
Přiměřené	37	36	39
Nízké	0	0	1
Nevím	4	4	4

Téměř šest desetin dotázaných tedy považuje ceny služeb za vysoké, více než třetina za přiměřené. V SSR je slabá tendence ke kladnějšímu hodnocení cen služeb (méně odpovědí "Vysoké", více odpovědí "Přiměřené").

Toto hodnocení je v podstatě stejné ve všech podsouborech. S ohledem na celostátně platné ceny služeb by bylo možné očekávat diferenciaci alespoň podle výše příjmu na člena domácnosti dotázaného. Zde však pouze dotázaní s příjmem na člena domácnosti 1 401 Kčs a více dali významně více odpovědí "Nízké" (2 %). V tomto podsouboru jde především o ostatní zaměstnance a zčásti i o dělníky.

Podle vzdělání lze zaznamenat následující - statisticky však nevýznamnou - tendenci : čím vyšší vzdělání, tím četnější odpověď "Vysoké" a čím nižší vzdělání, tím četnější odpověď "Přiměřené", t. j. dotázaní s vyšším vzděláním považují ceny služeb častěji za vyšší než lidé s nižším vzděláním.

Velikostní skupina obce naznačuje tři statisticky významné rozdíly : dotázaní z obcí od 2 do 5 tisíc obyvatel považují ceny služeb poněkud častěji za nižší, zatímco dotázaní z měst od 20 do 100 tisíc obyvatel častěji za vyšší. Dotázaní v městech nad 100 tisíc obyvatel významně častěji uvedli odpověď "Nízké" (2 %), což souvisí s uvedeným 2 % rozdílem podle příjmu a sociální skupiny.

✱

Poslední otázka, resp. skupina otázek zjišťuje názory na ceny u všech 11 vybraných služeb jednotlivě. Následující tabulka znázorňuje výsledky za celou ČSSR v pořadí služeb podle spokojenosti s cenami sestupně (uspořádáno podle hodnot aritmetického průměru relativních četností s vyloučením odpovědí "Nevím", v %) :

Vysoké Přiměřené Nízké Nevím

1. Očistné lázně	3	17	3	77
2. Opravy obuvi	18	73	3	6
3. Praní, žehlení, barvení a čištění	18	63	2	17
4. Opravy oděvů	12	29	1	58
5. Kadeřnictví a holičství	26	59	2	13
6. Úklid a čištění bytu	6	4	1	89
7. Opravy elektrospotřebičů a ostat. spotřebičů pro domácnost	51	33	1	15
8. Šití na zakázku	52	15	0	33
9. Instalátérské práce	47	12	0	41
10. Stavební práce	45	5	0	50
11. Opravy automobilů a motocyklů	43	4	0	53

Srovnáme-li pořadí služeb podle spokojenosti s nimi co do kvality, technické úrovně apod. s tímto pořadím podle výše ceny, vidíme naprostou shodu u služeb na posledních třech místech : instalátérské a stavební práce a opravy automobilů a motocyklů. Avšak také na prvních pěti místech jsou tytéž služby, jen v jiném pořadí (u spokojenosti s kvalitou atd. je pořadí: kadeřnictví, opravy obuvi, očistné lázně, opravy oděvů, prádelny a čistírny). A stejně je tomu ve středu tabulky na místech 6. až 8. Lze tedy říci, že kvalita, technická úroveň služeb a jejich ceny mají pro spotřebitele přibližně stejný význam, stejné místo v hodnocení jednotlivých služeb.

Odpovědi na otázku o cenách 11 vybraných služeb nejvíce diferencuje velikostní skupina bydliště a pohlaví, středně silně příjem na člena domácnosti dotázaného, věk a vzdělání, slabě území a sociální skupina. Nejvíce statisticky významných rozdílů je u odpovědí "Vysoké" a "Nevím".

Podle velikostní skupiny bydliště jde zejména o statisticky významné rozdíly mezi obcemi do 5 tisíc obyvatel a městy od 20 tisíc obyvatel výše. Obyvatelé menších obcí považují ceny služeb s výjimkou stavebních a instalatérských prací a oprav elektrospotřebičů častěji za vysoké než obyvatelé velkých měst. Odpovědi "Přiměřené" je u dotázaných z menších obcí poněkud méně (s výjimkou šití na zakázku). Obyvatelé velkých měst považují častěji za přiměřené ceny u očistných lázní, úklidu bytu a oprav oděvů, naopak méně těchto odpovědí dali u stavebních prací, šití na zakázku, autoopraven, oprav obuvi a elektrospotřebičů. Více odpovědí "Nízké" dali dotázaní z velkých měst nad 100 tisíc obyvatel u očistných lázní, autoopraven, oprav oděvů, obuvi a elektrospotřebičů. Odpovědi "Nevím" mají statisticky významné rozdíly soustředěny u těch služeb, jejichž používání souvisí se způsobem bydlení (stavební a instalatérské práce apod.) nebo u služeb, které v malých a menších obcích zpravidla chybějí (šití na zakázku, autoopraveny, úklid a čištění bytu apod.).

Z hlediska pohlaví je patrné, že muži častěji než ženy považují ceny za vysoké u stavebních a instalatérských prací a autoopraven. Opačně je tomu u kadeřnictví a holičství, prádelen a čistíren, šití na zakázku a oprav oděvů. Ceny u stavebních prací, očistných lázní a autoopraven hodnotí muži poněkud častěji jako přiměřené. Rozdíly

u odpovědí "Nevím" vyplývají z používání, resp. objednávání a obstarávání jednotlivých služeb : muži dávají tuto odpověď častěji u prádelen a čistíren, šití na zakázku, oprav obuvi a kadeřnictví, naproti tomu ženy častěji u stavebních a instalatérských prací, autoopraven a opraven elektrospotřebičů.

Příjem na člena domácnosti dotázaného diferencuje názory na výši cen služeb především u podsouborů s nejnižšími a nejvyššími příjmy. Dotázaní s nejnižšími příjmy na člena domácnosti (do 800 Kčs měsíčně) dali významně méně odpovědí "Vysoké" u šití na zakázku a autoopraven, t.j. služeb, kterých málo používají. Ceny u těchto služeb jsou pro dotázané s příjmem 1 001 - 1 200 Kčs významně vysoké. Nejvyšší příjmová skupina hodnotí jako vysoké ceny u očištěných lázní, úklidu bytu, praní, žehlení, barvení a čištění (naopak méně často považuje za vysoké ceny u stavebních prací). U odpovědí "Přiměřené" a "Nízké" je několik významných rozdílů, jsou však rozptýleny jak z hlediska příjmu, tak podle služeb. Odpovědi "Nevím" dávají významně častěji dotázaní s příjmem do 800 Kčs u prádelen a čistíren, šití na zakázku a autoopraven. Naopak méně odpovědí "Nevím" u těchto služeb dávají dotázaní s příjmem 801 - 1 200 Kčs.

Podle věku dotázaného jsou rozdíly nesystematické (nesoustřeďují se ani na určité služby, ani na určité podsoubory z hlediska věku). Pouze u dotázaných starších 55 let se projevují difference v odpovědích u služeb, kterých používají málo (šití na zakázku, autoopraveny).

Vzdělání dotázaného vykazuje řadu statisticky významných rozdílů. Odpovědi "Vysoké" dali významně méně pouze dotázaní se základním vzděláním-nevyučení - a to u šesti služeb. Naopak dotázaní se středoškolským vzděláním bez maturity dali těchto odpovědí více u stavebních a instalatérských prací, prádelen a čistíren, dotázaní se středoškolským vzděláním s maturitou u úklidu bytu, šití na zakázku a autoopraven a lidé s vysokoškolským vzděláním u kadeřnictví, úklidu bytu a autoopraven. Za přiměřené považují dotázaní se základním vzděláním-nevyučení méně často ceny u očistných lázní a za úklid bytu. Dotázaní se základním vzděláním-nevyučení dali odpověď "Přiměřené" častěji u stavebních a instalatérských prací. Lidé se středoškolským vzděláním s maturitou u úklidu bytu a dotázaní s vysokoškolským vzděláním u očistných lázní a autoopraven. Významně více odpovědí "Nízké" dali pouze dotázaní s vyšším než základním vzděláním a to u autoopraven, úklidu bytu, oprav obuvi a elektrospotřebičů. Odpovědi "Nevím" dali významně častěji pouze dotázaní se základním vzděláním-nevyučení (instalatérské práce, kadeřnictví, prádelny a čistírny, šití na zakázku, autoopravny). Dotázaní se středoškolským vzděláním dali těchto odpovědí významně méně u kadeřnictví, prádelen a čistíren a šití na zakázku, vysokoškolsky vzdělaní lidé u instalatérských prací, kadeřnictví, prádelen a čistíren, šití na zakázku a autoopraven.

Území : v ČSR se častěji považují za vysoké ceny u kadeřnictví a v autoopravnách, v SSR u instalatérských prací, oprav obuvi a elektrospotřebičů. Jako přiměřené se v SSR častěji hodnotí ceny oprav oděvů, méně často ceny

za instalatérské práce a opravy elektrospotřebičů. Odpověď "Nízké" je četnější v ČSR u obuvi (v SSR naopak méně četnější, stejně tak u kadeřnictví). Odpověď "Ne-
vím" dali významně častěji dotázaní na Slovensku u kadeř-
nictví a autoopraven.

U sociální skupiny se projevují významně rozdíly prak-
ticky pouze u ostatních zaměstnanců a rolníků, přičemž
do jisté míry jde o rozdíly vyvolané spíše velikostní sku-
pinou obce než začleněním do sociální struktury. Ostatní
zaměstnanci považují za vysoké ceny za úklid bytu, praní,
žehlení, čištění a barvení, šití na zakázku a opravy odě-
vů. Rolníci dali významně méně odpovědí "Vysoké" u kadeř-
nictví, úklidu bytu (stejně tak i dělníci), prádelen a
čistíren a šití na zakázku. Ostatní zaměstnanci považují
častěji za přiměřené ceny v autoopravnách, rolníci u šití
na zakázku a stavebních prací. Odpovědi "Nízké" dali rol-
níci významně méně u stavebních prací, naopak více u ka-
deřnictví, prádelen a čistíren, šití na zakázku a oprav
obuvi. Ostatní zaměstnanci dali těchto odpovědí naopak
významně méně u kadeřnictví, prádelen a čistíren, šití
na zakázku a autoopraven.

4.5. Názory na nájemné v družstevních a státních bytech

Tomuto tématu je věnováno pět otázek. Úvodní zjiš-
ťuje, jak dotázaný - z hlediska vlastnictví bytu - bydlí
(v %):

Družstevní byt	12
Státní byt	30
Vlastní byt (rod. domek)	43
Dům, který je v soukr.vlastnictví	10
Internát, kolej, svobodárna	2
Podnájem	3

Forma bydlení je nejsilněji spojena ($CN = 0,497$) s velikostní skupinou obce : v malých obcích převažují vlastní domky, ve velkých městech státní a družstevní byty. Družstevní byty jsou ve městech od 20 tisíc obyvatel výše přibližně v rovnováze s byty v rodinných domcích.

Na Slovensku je významně méně dotázaných, kteří bydlí ve státních i družstevních bytech, naopak však více těch, kteří mají vlastní domky.

V družstevních bytech bydlí významně častěji dotázaní ve věku 25 - 39 let. Lidé starší 55 let bydlí v družstevních bytech méně často (8 %), zato častěji ve vlastních domcích (51 %).

Ostatní zaměstnanci bydlí v družstevních bytech významně častěji, rolníci naopak méně často (16 % : 4 %). Obdobně je tomu s bydlením těchto dvou skupin dotázaných ve státních bytech (40 % : 3 %), naopak v rodinných domcích (30 % : 84 %).

Dotázaní se základním vzděláním-nevyučení bydlí významně často ve vlastních domcích (58 %) ve srovnání s dotázanými s maturitou a s vysokoškolským vzděláním (29 % a 30 %). Skupina dotázaných se středním vzděláním s maturitou častěji bydlí ve státních (37 %) a družstevních bytech (17 %).

*

Otázka : "Je podle Vašeho názoru výše družstevního vkladu vysoká, přiměřená nebo nízká?" byla položena pouze těm dotázaným, kteří bydlí v družstevních bytech (N = 219). Následující tabulka obsahuje v prvním řádku celkové výsledky (ČSSR) a v dalších řádcích jsou zachyceny statisticky významné odchylky v četnostech odpovědí podle jednotlivých podskupin (v %, znaménka + a - označují směr odchýlení) :

	Vysoká	Přiměřená	Nízká	Nevím
ČSSR	48	42	1	9
SSR		- 31		+ 15
Velikostní skupina obce:				
do 1999 obyv.				+ 11
5 000 - 19 999 obyv.		++ 54		
Věk : 18 - 24	++ 67	- 25		
55 a více				++ 16
Vzdělání: základní-nevyuč.- 8				++ 29
vysokoškolské - 8	+++ 75			

Téměř polovina dotázaných hodnotí výši družstevního vkladu jako vysokou, 42 % jako přiměřenou. Výše vkladu je vysoká pro mladé lidi, významně méně pak pro dotázané s vysokoškolským vzděláním. Méně odpovědí "Přiměřená" dali dotázaní v SSR a mladí lidé, naopak více dotázaní ve městech od 5 do 20 tisíc obyvatel a lidé s vysokoškolským vzděláním. Odchylky u odpovědí "Nevím" jsou

všechny kladné a vyskytují se v podsouborech, v nichž je z hlediska průměru celé ČSSR významně méně uživatelů družstevních bytů.

*

Otázka: "Úhrada za užívání družstevního bytu je podle Vašeho názoru nízká, přiměřená nebo vysoká?"

Čtvrtina dotázaných (24 %) odpověděla, že je přiměřená, 38 % "Vysoká", 2 % uvedla, že je nízká a 36 % představují odpovědi "Nevím". Dotázaní na Slovensku dali méně odpovědi "Přiměřená" (19 %) a více odpovědi "Nevím". Dotázaní, kteří bydlí v družstevních bytech, a pro něž je výše družstevního vkladu vysoká, velmi významně často považují úhradu za užívání družstevního bytu za vysokou (84 %). Družstevníci, pro které je výše družstevního vkladu přiměřená, považují úhradu za užívání bytu rovněž velmi významně za přiměřenou (65 %). (Třídění podle názoru na výši družstevního vkladu vykazuje vysokou závislost: $CN = 0,671$).

Z hlediska bytu, v němž dotázaný bydlí, jsou statisticky významné odchylky v názorech lidí, kteří bydlí v družstevních bytech (38 % odpovědi "Přiměřená" a 60 % odpovědi "Vysoká") a lidí bydlících ve vlastních domcích (19 % a 31 %).

Dotázaní se středoškolským a zejména vysokoškolským vzděláním hodnotili výši družstevního vkladu významně častěji jako přiměřenou. Úhradu za užívání bytu však považují dotázaní již se středním vzděláním bez maturity a zejména pak dotázaní se vzděláním vyšším významně častěji za vysokou (47 % až 54 % u vysokoškolského vzdělání).

U všech ostatních třídění pak má zásadní význam informovanost o úhradě za užívání družstevního bytu, vyjádřená procentem odpovědí "Nevím" : od 45 % odpovědí "Nevím" výše (až do 74 %) zjišťujeme významně menší četnosti odpovědí "Vysoká" (12 % až 31 %). Málo informovaní lidé (rolníci, dotázaní z malých obcí, lidé starší 55 let, dotázaní se základním vzděláním-nevyučení, ti, kteří bydlí ve vlastních domcích a dotázaní, kteří nemají názor na výši družstevního vkladu na rozdíl od informovanějších (ostatní zaměstnanci, lidé ve věku 25 až 39 let, se středoškolským a vyšším vzděláním, obyvatelé velkých měst a lidé bydlící v družstevních bytech) mají tedy jasnou tendenci podceňovat výši úhrady za užívání družstevního bytu.

*

Otázka: "Nájemné, které platí uživatelé státních bytů je nízké, přiměřené nebo vysoké?" Tabulka znázorňuje celkové výsledky a současně statisticky významné odchylky v četnostech odpovědí podle jednotlivých podsouborů (v %, znaménka + a - označují směr odchýlení) :

	Nízké	Přiměřené	Vysoké	Nevím
ČSSR	13	43	15	29
ČSR	+15	+46		--26
SSR	--7	--36	+19	++38
Dotázaný bydlí v bytě :				
družstevním	+++37	-35	, -8	--20
státním	--- 3	+++70	++21	---5
vlastním		---28	--11	++47

Nízké Přiměřené Vysoké Nevím

Vzdělání :

základní-nevyučen	-- 8	--29		+++47
střední bez maturity	++21			--20
střední s maturitou		+50		--20
vysokoškolské				-19

Věk : 55 a více let

+++36

Sociální skupina :

ostatní zaměstnanec		++51		--19
rolník		--22		+++55

Velkostní skupiny obce:

do 1 999 obyv.		--32	-11	+++43
2 000 - 4 999 obyv.	-8			
5 000 - 19 999 obyv.	++20			
20 000 - 99 999 obyv.	-- 6	+52	++21	--20
100 000 a více obyv.		+++62		---11

Výrazně většinová je odpověď, že nájemné je přiměřené, přičemž přibližně stejně četné jsou odpovědi "Nízké" a "Vysoké". Procento odpovědí "Nevím" je o 7 % nižší než u otázky o úhradě za užívání družstevního bytu.

V podsouborech dotázaných, pro které je bydlení ve státních bytech víceméně typické (ostatní zaměstnanci, lidé se středním a vyšším vzděláním, obyvatelé větších měst apod.) jsou odpovědi "Přiměřené" nad průměrem celého souboru. Přitom dotázaní, kteří jsou o nájemném ve státních bytech málo informováni, dávají tuto odpověď statisticky méně často.

Následující tabulka srovnává odpovědi dotázaných, kteří bydlí v družstevních, státních a vlastních bytech, na výši úhrady za užívání družstevního bytu a na výši nájemného ve státních bytech (v %) :

Úhrada za užívání družstevního bytu je :

Nízká Přiměřená Vysoká Nevím

Dotázaný bydlí v bytě :

(CN = 0,340)

družstevním	2	++38	+++60	---0
státním	1	26	40	33
vlastním	2	-20	--31	+++47

Nájemném ve státním bytě je :

Nízké Přiměřené Vysoké Nevím

Dotázaný bydlí v bytě :

družstevním	37	-35	-8	--20
státním	---3	71	21	---5
vlastním	14	---28	--11	47

Všechny tři podsoubory dotázaných mají v podstatě obdobné hodnocení výše úhrady za užívání družstevního bytu. V hodnocení výše nájemného ve státních bytech však je disproporce mezi názory dotázaných, kteří bydlí v družstevních bytech, a názory dotázaných bydlících ve státních bytech (odpovědi "Nízké" a "Přiměřené").

✕

Otázka : "Úhrada za užívání družstevního bytu ve vztahu k nájemnému ve státních bytech (I. a II. kategorie)

je podle Vašeho názoru vysoká, nízká nebo přiměřená?"

Výsledky (v %) :

	Vysoká	Nízká	Přiměřená	Nevím
ČSSR	34	3	18	45
ČSR	37	4	18	-41
SSR	-29	-1	17	++53

Odpovědi "Vysoká" dali významně častěji dotázaní, kteří považují výši družstevního vkladu za vysokou (72 %, CH 0,556), t. j. lidé, kteří bydlí v družstevních bytech, dále celý soubor bydlících v těchto bytech (57 %), obyvatelé velkých měst nad 100 tisíc obyvatel (53 %), ostatní zaměstnanci, dotázaní s maturitou atd. Naopak méně těchto odpovědí dali rolníci (18 %), lidé starší 55 let (27 %), dotázaní se základním vzděláním-nevyučení atd.

Že úhrada za užívání družstevních bytů je ve srovnání s odpovídajícími státními byty přiměřená se významně častěji domnívají dotázaní, kteří bydlí ve státních bytech (25 %) a dotázaní, pro něž je výše družstevního vkladu přiměřená (28 %).

Všechny podsoubory dotázaných, které významně méně často daly odpověď "Vysoká", jsou o problematice nájemného a úhrady za užívání družstevních bytů málo informovány (minimálně 53 % odpovědí "Nevím", maximálně 68 % resp. 90 %).

4.6. Dětské odívání a dětská obuv

V osmi otázkách jsme se dotázaných ptali, jak hodnotí situaci v zásobování dětským odíváním a obuví a jak posuzují výši cen tohoto zboží. Otázky jsme kladli všem dotázaným bez rozdílu věku. Vycházeli jsme ze skutečnosti, že toto zboží nenakupují pouze rodiče svým dětem, ale také prarodiče vnoučatům. Kromě toho je dětský textil a obuv často dárkovým zbožím.

Při hodnocení získaných výsledků je přesto třeba vzít v úvahu, že asi jedna třetina dotázaných nebyla o zkoumané problematice informována. Na naše otázky odpovídali podle předpokladu zejména dotázaní ve věku 25 - 39 let, tedy generace rodičů, a dotázaní z věkové skupiny 40 - 54 let, tedy generace dědečků a babiček. Je pochopitelné, že své názory vyslovovaly spíše ženy než muži. Lidé se základním vzděláním (zejména nevyučení nebo s neukončeným základním vzděláním) a rolníci častěji než ostatní nebyli o situaci v zásobování trhu dětským odíváním a obuví informováni. Nejčastěji také podle předpokladu odpovídali na naše otázky rodiče dětí do 15 let.

1. Dětské ošacení

Zhruba jedna třetina (36 %) dotázaných hodnotí stav zásobování trhu dětským textilem a konfekcí kladně - míní, že dětského odívání je dostatek. Za nedostatečný považuje současný stav 28 % dotázaných. Dotázaní z českých zemí uvádějí o něco častěji než dotázaní na Slovensku, že zboží je dostatek. 34 % mužů a 41 % žen považuje

zásobování za dostatečné, 23 % mužů a 33 % žen za nedostatečné (HV 0,1, CN 0,220). Záporné hodnocení zásobování je přímo úměrné velikosti bydliště dotázaného. Sociální původ nijak výrazně odpovědi dotázaných nediferencoval.

Podle věkových skupin byly názory na zásobování dětským ošacením následující :

	Dostatek v %	Nedostatek v %
18 - 24 let	33	23
25 - 39 let	43	41
40 - 54 let	40	31
55 a více	33	18

HV 0,1, CN 0,334

Nejpříznivěji hodnotí zásobování odíváním pro děti lidé se základním vzděláním. Ti, kteří mají středoškolské vzdělání, hodnotí zásobování kladně stejně často jako záporně - přičemž lidé s maturitou o něco častěji soudí na nedostatek než lidé bez maturity. Vysokoškolsky vzdělaní uvádějí častěji nedostatek dětského odívání (36 %) než dostatek (25 %).

Poměrně silná závislost (CN 0,203, HV 1) se také projevila mezi hodnocením dostatku dětského odívání a počtem dětí dotázaného. Čím více dětí (do patnácti let) dotázaný má, tím častěji soudí na nedostatek uvedeného zboží a zároveň nejméně často hodnotí zásobování jako dostatečné. Tato úměra se projevila pouze u dotázaných s jedním, dvěma a třemi dětmi. Rodiče čtyř a více dětí

uvádějí nejčastěji, že ošacení pro děti je dostatek (55 %). Častěji než tito dotázaní soudí na nedostatek dotázaní se třemi dětmi. Ti také jako jediní ve skupině dotázaných s dětmi soudí častěji na nedostatek než na dostatek. Zdá se, že rodiny s více než čtyřmi dětmi nepociťují nejsilněji nedostatek dětského odívání proto, že v těchto rodinách se pravidelně oblečení dědí od starších sourozenců. Tyto rodiny také nejčastěji patří do skupiny s nižším životním standardem a s nižšími nároky.

Podle výše příjmu na jednoho člena domácnosti dotázaného patří mezi nejspokojenější skupina s příjmem 1 200 - 1 400 Kčs. V této skupině 42 % uvedlo, že zboží je dostatek nebo nadbytek, 23 %, že je ho nedostatek. Dotázaní s příjmem více než 1 400 Kčs na hlavu patřili k těm, kteří uvedli nejméně často, že dětského ošacení je dostatek (24 %) - Zároveň nejméně často ze všech uvedli, že ho je nedostatek (21 %).

*

V další otázce jsme se ptali 417 dotázaných, kteří uvedli, že dětského ošacení je nedostatek, který druh tohoto zboží na trhu postrádají. Největší část (37 %) postrádá konkrétní druhy dětského odívání bez uvedení věku, 19 % uvedlo jako nedostatkové dětské ošacení (opět bez uvedení věku), 10 % konstatovalo obecný nedostatek prádla a ošacení. Kojenecké prádlo a soupravy (pro děti do jednoho roku) uvedlo jako nedostatkové zboží 9 % dotázaných, prádlo a ošacení pro děti od 1 - 6 let postrádá 6 % dotázaných, pro děti od 6 - 14 let 8 %.

Dětské prádlo bez uvedení věku postrádá 7 %.

Odpovědi byly diferencovány pouze podle území - na Slovensku častěji než v českých zemích se postrádá oblečení pro kojence a dětské ošacení bez udání věku. V ČSR 14 % dotázaných uvedlo obecný nedostatek ošacení pro děti oproti 3 % v SSR.

*

Zjistili jsme, že 35 % dotázaných považuje ceny dětského odívání za přiměřené (z toho dokonce 2 % za nízké), 38 % za vysoké a 27 % dotázaných odpovědělo "Nevím".

Středně silná závislost ($CN = 0,156$; hl.význ. 0,1) se projevila mezi hodnocením výše cen a územím. Na Slovensku o něco častěji než v českých zemích považují ceny za přiměřené, v ČSR častěji než na Slovensku za vysoké.

Procento mužů, kteří považují ceny uvedeného zboží za přiměřené či nízké je stejné, jako procento takto smýšlejících žen (35 %). Ženy však častěji (44 %) než muži (31 %) považují ceny odívání pro děti za vysoké.

Názor, že ceny jsou přiměřené, nebyl diferencován větším dotázaných. Počet takto smýšlejících se v jednotlivých věkových skupinách pohyboval mezi 30 - 35 %. Věkem však byly diferencovány odpovědi, že ceny jsou vysoké. Nejčastěji tak míní skupina 25 - 39 letých (51 %) a 40 - 54 letých (44 %). Ve skupině nejmladších (18-24 let) byl názor, že ceny jsou vysoké, vysloven asi jednou třetinou dotázaných (bylo to stejně často, jako názor opačný). Skupina nejstarších považuje nejméně často ceny odívání pro děti za vysoké.

S vyšší dosaženého vzdělání roste počet dotázaných, kteří míní, že ceny za dětské ošacení jsou vysoké. Z této přímé úměry vybočuje však skupina s vysokoškolským vzděláním, která se řadí před skupinu se vzděláním středoškolským. Pouze lidé se základním vzděláním (vyučení i nevyučení) soudí častěji, že ceny jsou přiměřené nebo nízké, než vysoké.

Nejpříznivěji hodnotí ceny za dětské ošacení obyvatelé měst od 5 do 20 tisíc obyvatel. V této skupině 37 % dotázaných hodnotí ceny jako přiměřené a 4 % dokonce jako nízké. Nejméně spokojeni s úrovní cen jsou obyvatelé velkoměst (nad 100 000 obyvatel). V této skupině uvedlo 20 % dotázaných, že stávající ceny jsou přiměřené, 1 % soudí, že ceny jsou nízké a 42 % je považuje za vysoké.

Podle sociální skupiny dotázaného nebyly rozdíly v příznivém hodnocení cen - okolo 35 % dotázaných ve všech skupinách uvedlo, že ceny jsou přiměřené nebo nízké. Odpověď, že ceny dětského ošacení jsou vysoké, uvedla nejčastěji skupina ostatních zaměstnanců (44 %). Stejně smýšlí 36 % dělníků a 29% rolníků.

Také příjem na hlavu v domácnosti dotázaného diferencoval hodnocení úrovně cen za dětské ošacení (HV 0,1, CN 0,203). Že ceny jsou přiměřené či nízké uvádějí nejčastěji lidé z rodin, kde připadá 1 000 - 1 200 Kčs na jednoho člena. (40 %). Ti, jejichž příjem na hlavu činí 800 - 1 000 Kčs, uvádějí nejčastěji, že ceny jsou vysoké (46 %). Třetina dotázaných ze skupiny s nejnižším příjmem (do 600 Kčs na hlavu) uvádí, že ceny jsou přiměřené, 41 %, že jsou vysoké. V ostatních skupinách je počet dotázaných, kteří míní, že ceny jsou přiměřené, stejně

vysoký, jako počet těch, kteří mají názor opačný (nejnižší je tento počet ve skupině s nejvyšším příjmem na hlavu - 29 %).

✖

V poslední otázce, týkající se dětského ošacení, jsme se ptali 560 dotázaných, kteří uvedli, že ceny odívání pro děti jsou vysoké, proč mají tento názor. Nejvíce dotázaných (28 %) považuje ceny za vysoké, protože děti rychle rostou a věci se rychle opotřebují, 18 % vychází ze srovnání s cenami konfekce pro dospělé, 12 % uvádí jako drahé konkrétní zboží, stejný počet dotázaných soudí, že ceny neodpovídají kvalitě, 10 % považuje dětské odívání za drahé na základě vlastních zkušeností, 7 % uvádí, že ceny stoupají, 6 % nevyjde s rodinným rozpočtem a 4 % posuzují ceny na základě zkušenosti jiných lidí.

Odpovědi jsou diferencovány podle pohlaví a podle bydliště dotázaného. Ženy častěji než muži srovnávají ceny dětské konfekce s cenami konfekce pro dospělé, muži zase častěji soudí na základě zkušenosti jiných lidí. Muži častěji (11 %) než ženy (4 %) uvádějí, že ceny dětského odívání jsou vysoké vzhledem k vlastnímu rodinnému rozpočtu. Dotázaní z velkoměst (nad 100 tisíc obyvatel) uvádějí častěji než ostatní (14 %), že ceny dětského odívání stoupají, dotázaní z měst s 2 - 5 tisíci obyvateli uvádějí tento názor nejméně často (2 %). Na Slovensku častěji než v Čechách a na Moravě uvádějí, že cena neodpovídá kvalitě.

2. Dětská obuv

Názor dotázaných na zásobování trhu dětskou obuví a hodnocení cen za toto zboží jsme zjišťovali obdobnou sadou otázek jako u dětského odívání.

Se zásobováním dětskou obuví vysloveno spokojenost 39 % dotázaných, nespokojeno jich bylo 21 %, 1 % dotázaných míní, že dětské obuvi je na trhu nadbytek (39 % odpovědí "Nevím" a "Netýká se mne").

Velmi silná závislost (HV 0,1, CN 0,735) byla prokázána mezi hodnocením zásobování dětskou obuví a dětským ošacením. Ti, kteří jsou spokojeni se zásobováním jedním druhem zboží, jsou velmi často spokojeni i se zásobováním druhým druhem.

35 % mužů a 43 % žen považuje zásobování za dostatečné, 18 % mužů a 24 % žen za nedostatečné (HV 0,1, CN 0,172).

Odpovědi jsou také silně diferencovány věkem dotázaných (HV 0,1, CN 0,373).

	Dostatek v %	Nedostatek v %
18 - 24 let	37	12
25 - 39 let	50	31
40 - 54 let	42	26
55 a více	30	13

Názor, že dětské obuvi je dostatek, nebyl diferencován vzděláním dotázaného (pouze lidé s vysokoškolským vzděláním mají tento názor poněkud méně často než ostatní). S výši dosaženého vzdělání však úměrně roste

počet těch, kteří soudí, že uvedeného zboží je nedostatek (HV 0,1, CN 0,211).

Dotázaní z měst s 20 - 100 tisíci obyvateli uvádějí častěji než ostatní, že obuvi je nedostatek. Zásobování dětskou obuví kladně hodnotí nejčastěji obyvatelé z měst s 5 - 20 tisíci obyvateli (47 %).

Ostatní zaměstnanci častěji než ostatní považují množství dětské obuvi na trhu za nedostatečné (27 %), dělníci naopak jsou ze všech nejspokojenější (42 %).

*

Ti, kteří vyslovili nespokojenost se zásobováním dětskou obuví (bylo jich 314), uvedli nejčastěji, že nedostatečný výběr je v celém sortimentu (24 %), Prakticky stejně veliká (23 %) byla sběrná skupina, uvádějící "všechny ostatní druhy obuvi" - kde nejčastěji byla uvedena levná dětská obuv. Dětskou vycházkovou, sportovní a domácí obuv postrádá na trhu 22 % dotázaných, dětskou zimní obuv uvedlo jako nedostatkové zboží 12 %. Počet těch, kteří postrádají obuv pro určitou věkovou skupinu, se pohybuje od 3 do 6 %. Nebyl prokázán diferencující vliv některého zkoumaného společenského nebo ekonomického faktoru na uvedené odpovědi.

*

V další otázce jsme se obdobně jako u dětského odívání ptali, zda se dotázaní domnívají, že ceny dětské obuvi jsou nízké, přiměřené či vysoké. Nejvíce dotázaných (43 %) považuje ceny za přiměřené, 25 % za vysoké

a 2 % za nízké (30 % odpovědí "Nevím".)

V ČSR častěji než na Slovensku hodnotí ceny nepříznivě. Polovina dotázaných ze Slovenska považuje ceny za přiměřené nebo nízké, což je o 8 % více než v českých zemích.

38 % mužů a 49 % žen hodnotí ceny jako přiměřené, 23 % mužů a 26 % žen jako vysoké.

Podle věku dotázaných je rozložení vyslovených názorů následující :

	přiměřené nebo nízké	vysoké
18 - 24 let	45 %	16 %
25 - 39 let	51	35
40 - 54 let	49	28
55 a více	37	18

(HV 0,1, CN 0,323)

Názor, že ceny za dětskou obuv jsou přiměřené nebo nízké nebyl výrazně diferencován vzděláním dotázaných. Vzdělání však mělo vliv na frekvenci názorů, že ceny jsou vysoké. Nejčastěji tak soudí dotázaní se středoškolským vzděláním (s maturitou častěji než bez maturity), nejméně často dotázaní se vzděláním vysokoškolským.

Že ceny za dětskou obuv jsou přiměřené nebo dokonce nízké, soudí nejčastěji obyvatelé z měst a 5 - 20 tisíci obyvateli (55 %). Nejméně často tak soudí lidé z velkoměst (nad 100 tisíc obyvatel). Nejnespokojenější

s úrovní cen dětské obuvi jsou obyvatelé z obcí s 2 - 5 tisíci obyvateli, kteří nejčastěji ze všech (30 %) uvedli, že ceny jsou vysoké.

Poměrně silný vztah (HV 1, CN 0,212) byl prokázán mezi hodnocením cen dětské obuvi a počtem dětí dotázaného. Čím více dětí dotázaný má, tím častěji hodnotí ceny jako vysoké a naopak.

✖

V poslední otázce jsme se ptali 360 dotázaných, kteří uvedli, že ceny dětské obuvi jsou vysoké, proč mají tento názor. Třetina dotázaných uvedla, že děti rychle rostou a obuv se rychle opotřebuje. Podle odpovědí 23 % cena neodpovídá kvalitě zboží, 17 % dotázaných uvedlo, že ve srovnání s jinými výrobky je dětská obuv drahá, 6 % uvedlo jako drahé konkrétní druhy obuvi, 5 % nevystačí s rodinným rozpočtem a podle odpovědi 4 % dotázaných ceny stoupají. Odpovědi 12 % dotázaných byly zařazeny do kategorie "Jiná odpověď". Tyto odpovědi poněkud diferencoval pouze věk dotázaných, rozdíl mezi jednotlivými věkovými skupinami však nebyly značné.

4.7. Otázky o cestovních kancelářích

Dotázaným byly položeny tři otázky o cestovních kancelářích Čedok a Rekrea (v SSR Čedok a Tatratour). První zjišťovala, zda dotázaný již někdy využil služeb cestovní kanceláře Čedok, Rekrea či některé jiné ke své rekreaci v zahraničí (v %) :

Jednou	13
Dvakrát	8
Třikrát a vícekrát	11
Dosud nevyužil	68

Mezi odpověďmi dotázaných v ČSR a SSR a mezi odpověďmi mužů a žen není žádných významných rozdílů. Významné difference se však projevují u vzdělání, příjmu na člena domácnosti, sociální skupiny, velikosti bydliště a věku. Jestliže odpovědi dotázaných v třídění podle uvedených znaků převedeme na dichotomii "Využil" (Jednou + Dvakrát + Třikrát a vícekrát) a "Nevyužil", jsou rozdíly velmi markantní (v %) :

	Využil	Nevyužil
Vzdělání: základní nevyučení	17	83
vysokoškolské	63	37
Příjem na člena domácnosti :		
do 600	18	82
1 401 +	47	53
Sociální skupina : rolník	17	83
dělník	28	72
ost. zaměst.	45	55
Velikost bydliště: do 1 999	23	77
100 000 +	39	61
Věk : 18 - 24	35	65
55 +	26	74

Souvislost uvedených znaků s využíváním služeb cestovních kanceláří k rekreaci v zahraničí je relativně silná a pohybuje se od 0,325 CN u vzdělání do 0,161 CN u věku. Současně ukazuje na existenci různě strukturované životní úrovně, respektive na odlišné místo takto trávené dovolené v jednotlivých vrstvách společnosti z hlediska nákladů, využití volného času apod. Údaje svědčí o tom, že příjem na člena domácnosti - jakkoliv má velmi významný diferencující vliv - není jediným podstatným znakem, že je nutné brát v úvahu také vzdělání, sociální skupinu apod., jež spoluvytvářejí životní sloh jednotlivce.

Další dvě otázky o rekreaci v zahraničí prostřednictvím některé z cestovních kanceláří obsahují hodnocení poskytnutých služeb z hlediska kvality a ceny. Proto byly položeny pouze těm dotázaným, kteří již alespoň jednou byli v zahraničí s Čedokem, Rekreaou apod.

Dvě třetiny dotázaných považují služby pro zahraniční rekreaci, poskytované cestovními kancelářemi, např. Čedokem nebo Rekreaou (Tatratourem), vzhledem k jejich ceně za přiměřené, 13 % se domnívá, že jsou na vysoké úrovni a pro necelou pětinu jsou na nízké úrovni. Toto hodnocení je v podstatě stejné z hlediska všech třídících znaků, pouze účastníci zahraniční rekreace z velkých měst nad 100 tisíc obyvatel dali významně častěji odpověď "Nízké" (obyvatelé obcí do 5 tisíc obyvatel dali těchto odpovědí naopak méně).

Na otázku: "Představte si, že byste pro svou zahraniční rekreaci chtěl využít služeb některé z našich cestovních kanceláří. Při rozhodování byste srovnával

úroveň jejich služeb, a to z hlediska kvality a ceny. Které z cestovních kanceláří byste dal přednost?" odpověděli dotázaní takto (v %) :

Rekrea (Tatratour)	16
Čedok ¹⁾	50
Některá jiná cestovní kancelář	13
Nevím	21

Dotázaní na Slovensku preferují Čedok významně méně často než dotázaní v ČSR (41 % : 54 %) a naopak častěji dávají přednost Tatratouru oproti kanceláři Rekrea u českých dotázaných (26 % : 12 %). Jiné cestovní kanceláři než Čedoku či Rekrei dávají významně častěji přednost mladí lidé ve věku 18 - 24 let a dotázaní s příjmem 1 001 - 1 200 Kčs na člena domácnosti.

-----
1) Čedok je ovšem svou kapacitou daleko největší naše cestovní kancelář.

Číselník výzkumu 73 - 3

"Názory spotřebitelů na zásobování trhu
a maloobchodní ceny"

Číselník slouží k základní orientaci ve výzkumném materiálu. Obsahuje doslovné znění všech otázek a odpovědí a všechna data výzkumu v třídění prvního stupně. U otevřených otázek jsou alternativy odpovědí uvedeny podle kódového předpisu.

Jednotlivé otázky jsou číslovány shodně s dotazníkem a v závorkách uvedená čísla jsou čísla znaků. Vpravo pod textem každé otázky jsou ve dvou sloupcích uvedeny absolutní a relativní četnosti odpovědí. Absolutní četnosti jsou uváděny za celý soubor dotázaných ($N = 1507$), tj. za celou ČSSR.

Řádek označený "Vynulováno" obsahuje počet dotázaných, kteří jsou u dané otázky z třídění vyřazeni. Dotázané vyřazujeme (vynulujeme) tam, kde místo požadované jediné odpovědi jsou uvedeny dvě i více, kde dotáze-
zatel odpověď omylem neuvedl a především u tzv. filtrovaných otázek, které se kladou pouze části dotázaných. Pokud relativní četnost vynulovaných odpovědí nepřesahuje 1 %, jsou tyto odpovědi zahrnuty v relativní struktuře znaku. V případě, že je vyšší než 1 % (u některých filtrovaných otázek i více než 50 %) je uvedena relativní struktura pouze nenulovaných hodnot.

Relativní četnosti jsou zaokrouhleny na celá procenta. V číselníku není uvedena otázka č.66("Jaké je Vaše zaměstnání. Uveďte podrobně.") z toho důvodu, že zaměstnání dotázaného se kóduje do otázek č.67 a 68 (znaky 144 a 145). V číselníku jsou uvedeny též absolutní a relativní četnosti osmi nových, umělých znaků(znak č.150-157).

V. Kalivoda, prom. filosof
vedoucí výzkumného týmu

ČÍSELNÍK

výzkumu "Názory spotřebitelů na zásobování trhu a maloobchodní ceny", 73-3

1. "Domníváte se, že zásobování trhu v současné době je

/1/ vcelku uspokojivé	829	55
ne zcela uspokojivé	595	39
nebo neuspokojivé?"	58	4
Nevím	24	2
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

2. "Zajímá nás Váš názor na zásobování trhu levnými druhy potravin. Domníváte se, že v současné době je na trhu levnějších druhů potravin

/2/ nadbytek	20	1
dostatek	764	51
nebo nedostatek?"	581	39
Nevím	140	9
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

3. "Nyní se, prosím, vyslovte ke kvalitě každé z těchto 11 skupin potravin. Pokud jde o levnější druhy potravin, řekl byste, že odpovídají Vaším požadavkům na kvalitu, nebo jim neodpovídají?"

/3/ Maso a masné výrobky

Odpovídají zcela	352	23
Částečně odpovídají	679	45
Neodpovídají	364	24
Nenakupují	76	5
Nevím	34	3
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

/4/ Mléko a mléčné výrobky
(včetně sýrů)

Odpovídají zcela	873	58
Částečně odpovídají	483	32
Neodpovídají	68	4
Nenakupují	56	4
Nevím	24	2
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

/5/ Vejce

Odpovídají zcela	793	53
Částečně odpovídají	289	19
Neodpovídají	57	4
Nenakupují	292	19
Nevím	72	5
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100

/6/ Tuky

Odpovídají zcela	857	57
Částečně odpovídají	374	25
Neodpovídají	78	5
Nenakupují	130	9
Nevím	63	4
Vynulováno	5	-
Celkem	1507	100

/7/ Mlýnské, pekárenské a
těstářenské výrobky

Odpovídají zcela	498	33
Částečně odpovídají	648	43
Neodpovídají	296	20
Nenakupují	28	2
Nevím	31	2
Vynulováno	6	-
Celkem	1507	100

/8/ Cukr, cukrovinky a cukrářské
výrobky

Odpovídají zcela	985	65
Částečně odpovídají	321	21
Neodpovídají	56	4
Nenakupují	90	6
Nevím	49	4
Vynulováno	6	-
Celkem	1507	100

/9/ Brambory		
Odpovídají zcela	416	28
Částečně odpovídají	448	30
Neodpovídají	351	23
Nenakupují	239	16
Nevím	47	3
Vynulováno	6	-
Celkem	1507	100
/10/ Zelenina, ovoce a konzerva- renské výrobky		
Odpovídají zcela	404	27
Částečně odpovídají	641	43
Neodpovídají	347	23
Nenakupují	82	5
Nevím	29	2
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100
/11/ Nealkoholické nápoje		
Odpovídají zcela	620	41
Částečně odpovídají	414	27
Neodpovídají	309	20
Nenakupují	100	7
Nevím	56	4
Vynulováno	8	1
Celkem	1507	100
/12/ Alkoholické nápoje		
Odpovídají zcela	719	48
Částečně odpovídají	231	15
Neodpovídají	59	4
Nenakupují	309	21
Nevím	184	12
Vynulováno	5	-
Celkem	1507	100

/13/ Ostat.potrav.výr.(nanř.čaj,
káva a kávové výtazky)

Odpovídají zcela	917	61
Částečně odpovídají	425	28
Neodpovídají	53	4
Nenakupují	44	3
Nevím	65	4
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

4. "U kterých z těchto 11 skupin potravinářského zboží postrádáte levnější druhy především? Uveďte z těchto skupin zboží, které máte na mysli, a to nejvýše dva druhy."

/14/ a /15/	I.porađí /14/		II.porađí /15/	
Maso a masné výrobky	719	51	233	21
Ovoce a zelenina	272	20	363	33
Nealkoholické nápoje	83	6	96	9
Chléb a pečivo	39	3	56	5
Mléko a mléčné výrobky	42	3	77	7
Tuky(sádlo,máslo,jedlé oleje)	46	3	87	8
Cukr a cukrářské výrobky	29	2	41	4
Všechny ostatní potraviny	114	8	149	13
Jiná odpověď	49	4	2	-
Vynulováno	114	-	403	-
Celkem	1507	100	1507	100

5. "Jaké výhrady a připomínky máte k levnějším druhům potravin? Co Vám na nich nejvíce vadí?"

/16/ Nekvalitní pečivo a chléb	131	10
Nekvalitní maso a masné výrobky	201	15
Nekvalitní ovoce a zelenina	135	10
Špatná kvalita a chuť	450	34
Cena neodpovídá kvalitě	49	4
Malý výběr a nedostatek jednotlivých druhů potravin	205	16
Nekvalitní obaly	52	4
Všechny ostatní připomínky	59	5
Nevím	31	2
Vynulováno	194	-
Celkem	1507	100

6. "Koncem roku 1971 bylo vyhlášeno přechodné snížení maloobchodních cen sádla a slaniny. Kupujete toto zlevněné zboží /17/

ve větším množství na úkor másla a rostlinných olejů	89	6
ve stejném množství jako před zlevněním	568	37
nebo dáváte přednost jiným druhům tuků, jako je máslo, rostl. tuky a oleje?"	428	28
Nevím	55	4
Nenakupuji	356	24
Vynulováno	11	1
Celkem	1507	100

7. "Které nové potravinářské výrobky byste na trhu uvítal?" /18/

Nedostatkové druhy masa a uzenin	221	15
Nedostatkové druhy chleba a pečiva	79	6
Nedostatkové druhy zeleniny a ovoce	88	6
Nedostatkové druhy mléka a mléčných výrobků	64	4
Více polotovarů a hotových jídel	317	22
Nové nealkoholické nápoje	65	5
Nové potravinářské výrobky	17	1
Všechny ostatní návrhy	103	7
Nevím, nic nepostrádám	492	34
Vynulováno	61	-
Celkem	1507	100

8. "Nyní, prosím, Váš názor na levnější druhy průmyslového zboží. Je jich nadbytek, dostatek nebo nedostatek?"

/19/ Textilní zboží, ošacení a oděvy

Nadbytek	166	11
Dostatek	903	60
Nedostatek	364	24
Nevím	73	5
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

/20/ Obuv, kožená galanterie

Nadbytek	93	6
Dostatek	828	55
Nedostatek	541	36
Nevím	43	3
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

/21/ Nábytek

Nadbytek	26	2
Dostatek	331	22
Nedostatek	794	53
Nevím	349	23
Vynulováno	7	-
Celkem	1507	100

/22/ Chladničky, pračky

Nadbytek	464	31
Dostatek	726	48
Nedostatek	123	8
Nevím	192	13
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

/23/ Potřeby pro domácnost (např.
sklo, porcelán, kuchyň. potřeby)

Nadbytek	215	15
Dostatek	908	60
Nedostatek	231	15
Nevím	151	10
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

/24/ Kult.zařizení (např.rozhlas. a
televizní přijímače, hodinky)

Nadbytek	493	33
Dostatek	787	52
Nedostatek	122	8
Nevím	104	7
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

/25/ Kult.potřeby (časopisy, knihy,
noviny)

Nadbytek	543	36
Dostatek	779	52
Nedostatek	91	6
Nevím	91	6
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

/26/ Hygien., zdravotnické a drogis-
tické zboží

Nadbytek	171	11
Dostatek	923	61
Nedostatek	256	17
Nevím	156	11
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

/27/ Potřeby pro dopravu a sport

Nadbytek	96	7
Dostatek	632	42
Nedostatek	353	23
Nevím	422	28
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100

Nadbytek	10	1
Dostatek	230	15
Nedostatek	724	48
Nevím	539	36
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100

/29/ Paliva

Nadbytek	169	11
Dostatek	902	60
Nedostatek	148	10
Nevím	286	19
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

9. "U kterých z těchto 11 skupin průmyslového spotřebního zboží postrádáte levnější druhy především? Uveďte z těchto skupin zboží, které máte na mysli, a to nejvýše dva druhy."

/30/ /31/	I. pořadí /30/		II. pořadí /31/	
Stavebniny	183	15	225	23
Nábytek	295	24	193	20
Obuv	268	22	158	16
Textilní zboží	245	20	102	11
Potřeby pro domácnost a pro kutily	60	5	89	9
Sportovní potřeby	23	2	33	4
Náhradní díly	20	2	31	3
Všechno ostatní průmyslové zboží	107	9	139	14
Nevím	7	1	2	-
Vynulováno	299	-	535	-
Celkem	1507	100	1507	100

10. "Nyní se, prosím vyslovte, podobně jako u potravin, ke kvalitě každé skupiny průmyslového zboží. Pokud jde o levnější druhy průmyslového zboží, řekl byste, že odpovídají Vaším požadavkům na kvalitu, nebo jim neodpovídají?"

/32/

Textilní zboží, ošacení a oděvy

Odpovídají zcela	587	39
Částečně odpovídají	580	39
Neodpovídají	267	18
Nenakupují	36	2
Nevím	36	2
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

/33/ Obuv, kožená galanterie

Odpovídají zcela	484	32
Částečně odpovídají	592	39
Neodpovídají	369	25
Nenakupují	26	2
Nevím	34	2
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

/34/

Nábytek

Odpovídají zcela	267	18
Částečně odpovídají	367	24
Neodpovídají	347	23
Nenakupují	250	17
Nevím	273	18
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

/35/

Chladničky, pračky

Odpovídají zcela	749	50
Částečně odpovídají	279	19
Neodpovídají	80	5
Nenakupují	213	14
Nevím	183	12
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

/36/

Potřeby pro domácnost (např. sklo,
porcelán, kuchyň. potřeby)

Odpovídají zcela	799	53
Částečně odpovídají	386	25
Neodpovídají	99	7
Nenakupují	116	8
Nevím	106	7
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

/37/

Kult. zařízení (např. rozhlasové a
televizní přijímače, hodinky)

Odpovídají zcela	820	54
Částečně odpovídají	347	23
Neodpovídají	104	7
Nenakupují	151	10
Nevím	84	6
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

/38/

Kult. potřeby (časopisy, knihy,
noviny)

Odpovídají zcela	952	63
Částečně odpovídají	313	21
Neodpovídají	85	6
Nenakupují	55	4
Nevím	98	6
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100

/39/

Hygien., zdravotnické a drogistické
zboží

Odpovídají zcela	809	54
Částečně odpovídají	409	27
Neodpovídají	96	6
Nenakupují	46	3
Nevím	146	10
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

/40/

Potřeby pro dopravu a sport

Odpovídají zcela	409	27
Částečně odpovídají	357	24
Neodpovídají	152	10
Nenakupují	245	16
Nevím	341	23
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

/41/

Stavební potřeby

Odpovídají zcela	220	15
Částečně odpovídají	302	20
Neodpovídají	283	19
Nenakupují	293	19
Nevím	406	27
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

/42/

Paliva

Odpovídají zcela	559	37
Částečně odpovídají	375	25
Neodpovídají	158	11
Nenakupují	180	12
Nevím	229	15
Vynulováno	6	-
Celkem	1507	100

11. "Jaké výhrady a připomínky máte k levnějším druhům průmyslového zboží?
Co Vám na nich nejvíce vadí?"

/43/ Nízká kvalita a trvanlivost	474	39
Špatný vzhled(barva, tvar, obaly)	58	5
Nemoderní zboží, zastaralé typy	66	5
Není k dostání	75	6
Malý sortiment(druhy, velikos- ti, provedení)	51	4
Všechny ostatní obecné výhrady	37	3
Nekvalitní paliva	45	4
Výhrady ke konkrétnímu zboží	398	32
Nevím	25	2
Vynulováno	278	-
Celkem	1507	100

12. "Nyní, prosím, Váš názor na kvalitnější a dražší druhy průmyslového
zboží. Je jich

/44/ nadbytek	148	10
dostatek	998	66
nebo nedostatek?"	154	10
Nevím	204	14
Vynulováno	5	-
Celkem	1507	100

13. "U kterého průmyslového zboží postrádáte dražší druhy především?"

/45/ Nábytek a bytové zařízení	28	17
Textil(látky, oděvy, prádlo, plete- né zboží)	69	43
Elektro-radio, televize	12	7
Ostatní elektrické spotřebiče	5	3
Potřeby pro domácnost a pro kutily	9	6
Všechno ostatní zboží	20	12
Nelogické odpovědi	6	4
Nevím	13	8
Vynulováno	1345	-
Celkem	1507	100

14. "Pokud jde o dražší průmyslové zboží, řekl byste, že odpovídá Vaším požadavkům nebo jim neodpovídá?"

/46/ Odpovídá zcela	635	42
Částečně odpovídá	494	33
Neodpovídá	116	8
Nevím	256	17
Vynulováno	6	-
Celkem	1507	100

15. "Jaké výhrady a připomínky máte k dražším druhům průmyslového zboží? Co Vám na nich nejvíce vadí?"

/47/		
Cena neodpovídá kvalitě	360	60
Častá poruchovost	44	7
Malý výběr zboží	41	7
Nedostatek zboží (náhradních dílů)	31	5
Vzhled zboží (provedení, barva, módnost)	37	6
Záruční lhůty a reklamace	7	2
Ostatní připomínky	54	9
Bez připomínek	7	1
Nevím	15	3
Vynulováno	911	-
Celkem	1507	100

16. "Které nové průmyslové výrobky byste na trhu uvítal?"

/48/		
Nové radio-přijímače, magnetofony, hrací skříně, televizory (barevné), automatické pračky apod.	174	12
Potřeby pro domácnost a pro kutily	196	14
Levné osobní vozy (a náhradní díly)	46	4
Nábytek a bytové zařízení	111	8
Textil a obuv	126	9
Stavebniny	28	2
Všechny ostatní výrobky	113	8
Nové průmyslové výrobky	16	1
Nevím	594	42
Vynulováno	103	-
Celkem	1507	100

17. "Zásobování trhu se během příštích dvanácti měsíců podle Vašeho mínění /49/		
výrazně zlepší	67	4
mírně zlepší	541	36
zůstane asi tak stejné	701	47
mírně zhorší	46	3
nebo výrazně zhorší?"	4	-
Nevím	147	10
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100
18. "Rádi bychom věděli, zda na kvalitu průmyslového spotřebního zboží především /50/		
podle výše ceny	371	25
prostřednictvím reklamy ve veřej- ných sdělovacích prostředcích	104	7
na základě doporučení svých známých nebo podle vlastních zkušeností?"	247	16
	745	49
Nevím	35	3
Vynulováno	5	-
Celkem	1507	100
19. "Kterému druhu nebo způsobu reklamy byste dal přednost: /51/		
tištěným katalogům s vyobrazením, parametry a cenou	941	62
reklamě ve veřej.sdělov.prostředcích	185	12
nebo na základě doporučení svých známých?"	235	16
Jiná odpověď	77	5
Nevím	68	5
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

20. "Rádi bychom znali Váš názor na dovážené zboží. Dáváte mu při nákupu potravin a průmyslového spotřebního zboží přednost před zbožím tuzenským?"

/52/ Rozhodně ano	146	10
Spíše ano	492	33
Spíše ne	560	37
Rozhodně ne	197	13
Nevím	110	7
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

21. "Důvodem, pro který dáváte při nákupu přednost zboží dováženému je

/53/ vyšší kvalita	432	68
dostatek	11	2
větší výběr	66	11
cena	6	1
nebo že jde o novinku?"	116	18
Vynulováno	876	-
Celkem	1507	100

22. "Několik následujících otázek se týká úvěru na nákup osobních automobilů a v dalších otázkách jde o zařízení Vašeho bytu. V loňském roce byl zaveden úvěr na nákup osobního automobilu. Hodláte využít tuto možnost na nákup

/54/ nového	143	10
nebo ojetého osobního automobilu?"	36	2
Nehodlám	1324	88
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100

23. "Chcete úvěr využít

/55/ ještě letos	30	16
v roce 1974	49	26
v roce 1975	39	21
nebo ještě nevíte kdy?"	68	37
Vynulováno	1321	-
Celkem	1507	100

24. "A nyní, prosím ohodnoďte bytové zařízení, které používáte. Berte při tom v úvahu nábytek a další zařízení Vašeho bytu. Řekl byste, že /56/

byt je dobře zařízen	235	16
je dost dobře zařízen	924	61
je dost špatně zařízen	255	17
nebo je špatně zařízen?"	27	2
Netýká se mě	65	4
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

25. "Toužíte po zlepšení svého bytového zařízení?"

/57/ Ano	974	65
Ne	423	28
Nevím	103	7
Vynulováno	7	-
Celkem	1507	100

26. "Domníváte se, že se Vám Podaří zlepšit zařízení Vašeho bytu v období příštích tří až pěti let?"

/58/ Ano	689	70
Ne	128	13
Ještě nevím	167	17
Vynulováno	523	-
Celkem	1507	100

27. "Několik dalších otázek se týká dětského textilu a obuvi. Nejdříve pokud jde o dětské odívání. Jak hodnotíte stav zásobování trhu dětským textilem a konfekcí? Je jich, obecně vzato, v různých cenových skupinách

/59/ nadbytek	20	1
dostatek	540	36
nebo nedostatek?"	422	28
Nevím	525	35
Vynulováno	-	-
Celkem	1507	100

28. "Kterého druhu dětského odívání je podle Vašeho názoru nedostatek?"
/60/

Kojenecké prádlo a soupravy (do 1 roku)	38	9
Prádlo a ošacení pro děti od 1 do 6 let	24	6
Prádlo a ošacení pro děti od 6 do 14 let	36	8
Dětské prádlo bez uvedení věku	29	7
Dětské ošacení bez uvedení věku	83	20
Obecný nedostatek prádla a ošacení	42	10
Konkrétní kusy odívání bez uvedení věku	154	37
Nelogické odpovědi (dětská obuv, montérky pro učně apod.)	11	3
Vynulováno	1090	-
Celkem	1507	100

29. "Podle Vašeho názoru jsou ceny dětského odívání

/61) nízké	25	2
přiměřené	496	33
nebo vysoké?"	569	38
Nevím	412	27
Vynulováno	5	-
Celkem	1507	100

30. "Proč máte tento názor?"

/62/ Srovnáním s cenami konfekce pro dospělé	99	18
Cena neodpovídá kvalitě	69	12
Ceny stoupají	39	7
Na základě vlastních zkušeností	58	10
Na základě zkušeností jiných lidí	23	4
Děti rychle rostou, věci se rychle opotřebují	156	28
Konkrétní zboží je drahé	65	12
Rodinný rozpočet nevychází (snížit ceny, zvýšit přídavky)	36	6
Jiná odpověď	15	3
Vynulováno	947	-
Celkem	1507	100

31. "Jaký je Váš názor na zásobování dětskou obuví? Je jí v různých cenových skupinách

/63/ nadbytek	17	1
dostatek	589	39
nebo nedostatek?"	316	21
Nevím	190	13
Netýká se mě	393	26
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

32. "Kterého druhu dětské obuvi je podle Vašeho názoru nedostatek?"

/64/		
Pro děti do 2 let	14	5
Pro děti od 2 do 5 let	19	6
Pro děti od 5 do 11 let	8	3
Pro dívky od 11 let	12	4
Pro chlapce od 11 let	8	3
Vycházková, sportovní a domácí obuv bez uvedení věku	70	22
Zimní obuv	36	11
Všechny ostatní druhy obuvi	73	23
Obecný nedostatek obuvi	74	23
Vynulováno	1193	-
Celkem	1507	100

33. "Domníváte se, že ceny dětské obuvi jsou

/65/ nízké	25	2
přiměřené	649	43
nebo vysoké?"	369	25
Nevím	457	30
Vynulováno	7	-
Celkem	1507	100

34. "Proč máte tento názor?"		
/66/		
Cena neodpovídá kvalitě	82	23
Cěny stoupají	14	4
Obuv je drahá (ve srovnání s jinými výrobky)	62	17
Děti rychle rostou, obuv se rychle opotřebuje	120	33
Konkrétní obuv je drahá (cvičky, botičky na 2 leté dítě ap.)	21	6
Rodinný rozpočet nevychází (snížit ceny, zvýšit přídavky)	19	5
Jiná odpověď	42	12
Vynulováno	1147	-
Celkem	1507	100
35. "Nyní několik otázek, které se týkají hospodaření s byty. Bydlíte		
/67/		
v družstevním bytě (tj. v bytě postaveném staveb, bytovým družstvem, jehož jste členem)	179	12
ve státním bytě (podnikovém, v bytě dřívějších bytových družstev)	450	30
ve vlastním bytě (či rodin. domku)	643	43
v domě, který je v soukromém vlastnictví	152	10
v internátě, koleji, svobodárně	33	2
nebo v podnájmu?"	43	3
Vynulováno	7	-
Celkem	1507	100
36. "Je podle Vašeho názoru výše družstevního vkladu		
/68/ vysoká	106	48
přiměřená	93	42
nebo nízká?"	2	1
Nevím	19	9
Vynulováno	1287	-
Celkem	1507	100

37. "Úhrada za užívání družstevního bytu je podle Vašeho názoru

/69/ nízká	32	2
přiměřená	353	24
nebo vysoká?"	573	38
Nevím	531	36
Vynulováno	18	-
Celkem	1507	100

38. "Nájemné, které platí uživatelé státních bytů je

/70/ nízké	193	13
přiměřené	640	43
nebo vysoké?"	220	15
Nevím	435	29
Vynulováno	19	-
Celkem	1507	100

39. "Úhrada za užívání družstev. bytů ve vztahu k nájemnému ve stát. bytech(I. a II.kategorie) je podle Vašeho názoru

/71/ vysoká	510	34
nízká	44	3
nebo přiměřená?"	267	18
Nevím	666	45
Vynulováno	20	-
Celkem	1507	100

40. "Nyní několik otázek ke službám obyvatelstvu. Které z těchto služeb obyvatelstvu používáte?"

/72/ Stavební práce

Ano	233	16
Ne	1272	84
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

/73/ Instalatérské práce

Ano	501	33
Ne	1003	67
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

o o o o i

Ano

/74/ Kadeřnictví		
Ano	1100	73
Ne	404	27
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100
/75/ Očistné lázně		
Ano	160	11
Ne	1344	89
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100
/76/ Úklid a čištění bytu		
Ano	41	3
Ne	1458	97
Vynulováno	8	-
Celkem	1507	100
/77/ Praní, žehlení, barvení a čištění		
Ano	1096	73
Ne	407	27
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100
/78/ Šití na zakázku		
Ano	637	42
Ne	867	58
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100
/79/ Opravy automobilů a moto- cyklů		
Ano	387	26
Ne	1116	74
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100
/80/ Opravy oděvů		
Ano	433	29
Ne	1068	71
Vynulováno	6	-
Celkem	1507	100

/74/ Kadeřnictví		
Ano	1100	73
Ne	404	27
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100
/75/ Očistné lázně		
Ano	160	11
Ne	1344	89
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100
/76/ Úklid a čištění bytu		
Ano	41	3
Ne	1458	97
Vynulováno	8	-
Celkem	1507	100
/77/ Praání, žehlení, barvení a čištění		
Ano	1096	73
Ne	407	27
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100
/78/ Šití na zakázku		
Ano	637	42
Ne	867	58
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100
/79/ Opravy automobilů a moto- cyklů		
Ano	387	26
Ne	1116	74
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100
/80/ Opravy oděvů		
Ano	433	29
Ne	1068	71
Vynulováno	6	-
Celkem	1507	100

/86/ Očistné lázně		
Kapacitně dostatečné	392	27
Kapacitně nedostatečné	222	15
Zcela chybí	846	58
Vynulováno	47	-
Celkem	1507	-
/87/ Úklid a čištění bytu		
Kapacitně dostatečné	216	15
Kapacitně nedostatečné	222	15
Zcela chybí	1002	70
Vynulováno	67	-
Celkem	1507	100
/88/ Praní, žehlení, barvení a čištění		
Kapacitně dostatečné	944	63
Kapacitně nedostatečné	422	28
Zcela chybí	125	9
Vynulováno	16	-
Celkem	1507	100
/89/ Šití na zakázku		
Kapacitně dostatečné	690	47
Kapacitně nedostatečné	532	36
Zcela chybí	245	17
Vynulováno	40	-
Celkem	1507	100
/90/ Opravy automobilů a motocyklů		
Kapacitně dostatečné	348	24
Kapacitně nedostatečné	676	47
Zcela chybí	425	29
Vynulováno	58	-
Celkem	1507	100
/91/ Opravy oděvů		
Kapacitně dostatečné	551	38
Kapacitně nedostatečné	431	30
Zcela chybí	475	32
Vynulováno	50	-
Celkem	1507	100

/92/ Opravy obuvi

Kapacitně dostatečné	1043	69
Kapacitně nedostatečné	347	23
Zcela chybí	108	7
Vynulováno	9	1
Celkem	1507	100

/93/ Opravy elektrospotřebičů a ostatních spotřebičů pro domácnost

Kapacitně dostatečné	661	44
Kapacitně nedostatečné	608	41
Zcela chybí	221	15
Vynulováno	17	-
Celkem	1507	100

42. "Jako spotřebitel máte nejvíce dobrých či špatných zkušeností - pokud jde o kvalitu a úroveň práce (tj. např. technickou úroveň, kvalitu provedení, dodací lhůty) - s těmito službami:

/94/ Stavební práce

Dobré zkušenosti	130	31
Špatné zkušenosti	290	69
Vynulováno	1086	-
Celkem	1507	100

/95/ Instalatérské práce

Dobré zkušenosti	218	33
Špatné zkušenosti	447	67
Vynulováno	842	-
Celkem	1507	100

/96/ Kadeřnictví

Dobré zkušenosti	1033	89
Špatné zkušenosti	133	11
Vynulováno	341	-
Celkem	1507	100

/97/ Čištění lázně

Dobré zkušenosti	179	81
Špatné zkušenosti	41	19
Vynulováno	1287	-
Celkem	1507	100

/98/ Úklid a čištění bytu		
Dobré zkušenosti	33	41
Špatné zkušenosti	47	59
Vynulováno	1427	-
Celkem	1507	100
/99/ Praní, žehlení, barvení a čištění		
Dobré zkušenosti	811	70
Špatné zkušenosti	352	30
Vynulováno	344	-
Celkem	1507	100
/100/ Šití na zakázku		
Dobré zkušenosti	492	67
Špatné zkušenosti	245	33
Vynulováno	770	-
Celkem	1507	100
/101/ Opravy automobilů a motocyklů		
Dobré zkušenosti	130	28
Špatné zkušenosti	337	72
Vynulováno	1040	-
Celkem	1507	100
/102/ Opravy oděvů		
Dobré zkušenosti	355	71
Špatné zkušenosti	144	29
Vynulováno	1008	-
Celkem	1507	100
/103/ Opravy obuvi		
Dobré zkušenosti	1127	82
Špatné zkušenosti	241	18
Vynulováno	139	-
Celkem	1507	100

/104/ Opravy elektrospotřebičů a
ostat. spotřebičů pro domác-
nost

Dobré zkušenosti	668	55
Špatné zkušenosti	543	45
Vynulováno	296	-
Celkem	1507	100

43. "Podle Vašeho názoru jsou ceny za tyto služby poskytované obyvatel-
stvem v průměru

/105/

vysoké	876	59
přiměřené	547	37
nebo nízké?"	7	-
Nevím	57	4
Vynulováno	20	-
Celkem	1507	100

44. "Vyslovte se, prosím, o cenách u každé z uvedených služeb: jsou
vysoké, přiměřené nebo nízké?"

/106/ Stavební práce

Vysoké	674	45
Přiměřené	82	5
Nízké	1	-
Nevím	746	50
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100

/107/ Instalatérské práce

Vysoké	705	47
Přiměřené	177	12
Nízké	2	-
Nevím	619	41
Vynulováno	7	-
Celkem	1507	100

/108/ Kadeřnictví		
Vysoké	389	26
Přiměřené	892	59
Nízké	26	2
Nevím	195	13
Vynulováno	-	-
Celkem	1507	100
/109/ Očistné lázně		
Vysoké	42	3
Přiměřené	257	17
Nízké	39	3
Nevím	1164	77
Vynulováno	5	-
Celkem	1507	100
/110/ Úklid a čištění bytu		
Vysoké	83	6
Přiměřené	66	4
Nízké	6	1
Nevím	1345	89
Vynulováno	7	-
Celkem	1507	100
/111/ Praní, žehlení, barvení a čištění		
Vysoké	279	18
Přiměřené	946	63
Nízké	29	2
Nevím	250	17
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100
/112/ Šití na zakázku		
Vysoké	787	52
Přiměřené	218	15
Nízké	-	-
Nevím	495	33
Vynulováno	7	-
Celkem	1507	100

/113/ Opravy automobilů a motocyklů

Vysoké	646	43
Přiměřené	66	4
Nízké	3	-
Nevím	784	52
Vynulováno	8	1
Celkem	1507	100

/114/ Opravy oděvů

Vysoké	180	12
Přiměřené	432	29
Nízké	10	1
Nevím	872	57
Vynulováno	13	1
Celkem	1507	100

/115/ Opravy obuvi

Vysoké	274	18
Přiměřené	1107	73
Nízké	39	3
Nevím	84	6
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

116/ Opravy elektrospotřebičů a ostat. spotřebičů pro domácnost

Vysoké	763	51
Přiměřené	503	33
Nízké	7	1
Nevím	231	15
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

45. "Využil jste již někdy služeb cestovní kanceláře, jako např. Rekrea a Čedok, ke své rekreaci v zahraničí? Jestliže ano, uveďte kolikrát."

/117/ Jednou	191	13
Dvakrát	123	8
Třikrát a vícekrát	169	11
Nevyužil	1012	67
Vynulováno	12	1
Celkem	1507	100

46. "Služby pro zahraniční rekreaci poskytované cestovními kancelářemi, např. Čedokem nebo Rekreou, jsou vzhledem k tomu, co jste za ně zaplatil

/118/ na vysoké úrovni	62	13
přiměřené	322	67
nebo na nízké úrovni?"	88	18
Nevím	10	2
Vynulováno	1025	-
Celkem	1507	100

47. "Představte si, že byste pro svou zahraniční rekreaci chtěl využít služeb některé z našich cestovních kanceláří. Při rozhodování byste srovnával úroveň jejich služeb, a to z hlediska kvality a ceny. Které z cestovních kanceláří byste dal přednost?"

/119/ Rekrea	78	16
Čedok	248	50
Některá jiná	66	13
Nevím	104	21
Vynulováno	1011	-
Celkem	1507	100

48. "Očekáváte, že v příštích 12 měsících se Vaše příjmy, resp. příjmy Vaší rodiny (neberte v úvahu pohyb cen, posuzujte pouze pohyb příjmů)

/120/ výrazně zvýší	12	1
mírně zvýší	260	17
zůstanou asi tak stejné	1021	68
mírně klesnou	114	7
nebo výrazně klesnou?"	27	2
Nevím	70	5
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

49. "Která z těchto vět o vývoji cen během příštích 12 měsíců nejvíce odpovídá Vaším názorům?"

/121/ Budou hodně klesat	5	1
Budou poněkud klesat	217	14
Zůstanou asi tak stejné	833	55
Budou poněkud stoupat	319	21
Budou hodně stoupat?"	15	1
Nevím	117	8
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

50. "Kdyby národohospodáři uvažovali o dalším snížení cen, u kterých druhů zboží byste toto snížení doporučoval především? Uveďte, prosím, nejvýše dva druhy zboží."

	I. pořadí /122/		II. pořadí /123/	
Potraviny - obecně	612	41	263	20
Maso a masné výrobky	287	19	114	9
Textilní zboží	131	9	284	22
Motorová vozidla (osobní auta, motocykly, náhradní díly)	118	8	108	9
Obuv	72	5	142	11
Nábytek a bytové zařízení	84	6	94	7
Vškeré ostatní průmysl. zboží	128	9	224	17
Služby a platby (řemeslné služby, rekreace)	32	2	54	4
Jiná odpověď	17	1	7	1
Vynulováno	26	-	218	-
Celkem	1507	100	1507	100

51. "Nyní bychom rádi slyšeli Váš názor na stabilitu maloobchodních cen. Podle Vašeho názoru maloobchodní ceny průmyslového spotřebního zboží jsou

/124/ stabilní	409	27
rostou	735	49
nebo klesají?"	180	12
Nevím	178	12
Vynulováno	5	-
Celkem	1507	100

52. "Domníváte se, že maloobchodní ceny potravin jsou /125/ stabilní

rostou	791	52
nebo klesají?"	537	36
Nevím	55	4
Vynulováno	120	8
	4	-
Celkem	1507	100

"Zodpovězením těchto otázek jste vyjádřil své názory na problematiku, která jistě zajímá každého z nás jako spotřebitele. Spokojenost spotřebitele např. se zásobováním trhu závisí však nejen na množství zboží, ale také na jeho kvalitě."

53. "Jste Vy sám jako výrobce zboží - pokud je ovšem vyrábíte - spokojen s kvalitou svých výrobků?"

/125/ Rozhodně ano

Spíše ano	119	8
Spíše ne	220	15
Rozhodně ne	73	5
Nevyrábím zboží	16	1
Vynulováno	1064	70
	15	1
Celkem	1507	100

"Nakonec ještě čtyři otázky k problému úplatků ve službách."

54. "Domníváte se, že některé služby jsou poskytovány kvalitněji, když pracovník dostane úplatek(spropitné)?"

/127/ Ano

Ne	1157	77
Nevím	150	10
Vynulováno	192	13
	8	-
Celkem	1507	100

55. "Ve kterých službách jsou podle Vašeho názoru úplatky nejčastější?
Uveďte nejvýše tři služby."

I. pořadí
/128/

Zdravotnictví (lékaři, nemocnice, lázně apod.)	213	15
Kadeřnictví a holičství (kosmetika)	296	21
Pohostinství	108	8
Opravný motorových vozidel	214	15
Stavební a instalátorské práce	208	15
Ostatní opravárenské služby (komu- nály, řemeslnické práce apod.)	179	13
Veřejná správa a školství	10	1
Prodej nedostatkového zboží (po- traviny, Mototechna, stavebniny, nábytek apod.)	76	5
Jiné služby	194	7
Vynulováno	109	-
Celkem	1507	100

II. pořadí
/129/

Zdravotnictví (lékaři, nemocnice, lázně apod.)	147	12
Kadeřnictví a holičství (kosmetika)	177	15
Pohostinství	146	12
Opravný motorových vozidel	138	11
Stavební a instalátorské práce	215	18
Ostatní opravárenské služby (komu- nály, řemeslnické práce apod.)	194	16
Veřejná správa a školství	33	3
Prodej nedostatkového zboží (po- traviny, Mototechna, stavebniny, nábytek apod.)	85	7
Jiné služby	75	6
Vynulováno	297	-
Celkem	1507	100

III. pořadí
/130/

Zdravotnictví (lékaři, nemocnice, lázně apod.)	103	12
Kadeřnictví a holičství (kosmetika)	84	10
Pohostinství	94	11
Opravy motorových vozidel	89	11
Stavební a instalátorské práce	128	15
Ostatní opravárenské služby (komunální, řemeslnické práce apod.)	160	19
Veřejná správa a školství	29	4
Prodej nedostatkového zboží (potravin, Mototechna, stavebniny, nábytek apod.)	71	8
Ďalší služby	83	10
Vynulováno	666	-
Celkem	1507	100

56. "Jak velkou částku jste přibližně v uplynulém roce vydal na úplatky Vy sám?"

/131/		
	do 49 Kčs	7
	50 - 149	19
	150 - 299	15
	300 - 499	11
	500 - 999	11
	1 000 - 1499	4
	1 500 a více	3
	Nevím	2
	Bez odpovědi	28
	Vynulováno	-
	Celkem	100

57. "Pokud jste přesvědčen, že úplatky by v naší společnosti měly být vynýceny, jakým způsobem by se k tomu mělo dojít?"

57.

I. pořadí
/132/

Převýchova lidí ve službách(úplatky podrobit veřejné kritice, závazky, nápisy "Úplatky nebereme" apod.)	156	11
Působení hromadných sdělovacích prostředků	21	1
Důsledná kontrola a postih	288	19
Nedávat úplatky(samí to podporujeme apod.)	144	10
Zvýšit výrobu nedostat.zboží	127	9
Ekonomická opatření na úseku služeb(zvýšit kapacitu,zlepšit odměňování pracovníků atd.)	259	18
Nevím	215	15
Úplatky vymýtít nelze(bylo by však dobré, kdyby se to podařilo)	211	14
Protí vymýcení úplatků(proškrtnuté pole otázky a výroky tohoto významu)	38	3
Vynulováno	48	-
Celkem	1507	100

II. pořadí
/133/

Převýchova lidí ve službách(úplatky podrobit veřej.kritice,závazky,nápisy"Úplatky nebereme"apod.)	37	15
Působení hromad.sdělov.prostředků	8	3
Důsledná kontrola a postih	64	25
Nedávat úplatky(samí to podporujeme apod.)	24	9
Zvýšit výrobu nedostat.zboží	34	13
Ekonomické opatření na úseku služeb(zvýšit kapacitu,zlepšit odměňování pracovníků atd.)	76	30
Nevím	2	1
Úplatky vymýtít nelze(bylo by však dobré,kdyby se to podařilo)	11	4
Protí vymýcení úplatků(proškrtnuté pole otázky a výroky tohoto významu)	0	0
Vynulováno	1251	-
Celkem	1507	100

58. "Jak často obstaráváte nákupy potravin?"
/134/

Denně	470	31
Některé potraviny(mléko,pečivo) denně, ostatní potraviny 2-3krát týdně	427	28
Některé potraviny(mléko,pečivo) denně,ostatní potraviny jeden- krát týdně	186	12
Občas	262	17
Neobstarávám	156	11
Vynulováno	6	1
Celkem	1507	100

59. "Máte děti?"

/135/ Ano	1000	66
Ne	503	34
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100

60. "Kolik dětí ve věku do 3 let, od 4 do 6 let a od 7 do 14 let máte?"

/136/ Do 4 let:

Jedno	158	90
Dvě	18	10
Tři	-	-
Čtyři a více	-	-
Vynulováno	1331	-
Celkem	1507	100

/137/ Od 4 do 6 let:

Jedno	197	88
Dvě	27	12
Tři	1	-
Čtyři a více	-	-
Vynulováno	1282	-
Celkem	1507	100

/138/ Od 6 do 14 let

Jedno	267	55
Dvě	169	35
Tři	33	7
Čtyři a více	13	3
Vynulováno	1025	-
Celkem	1507	100

61. "Jaký je Váš rodinný stav?"

/139/ Ženatý (vdaná)	1153	76
Svobodný/á/	193	13
Rozvedený/á/	53	4
Vdovec (vdova)	105	7
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

62. "Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?"

/140/ Základní-nevyučen a nedokončené základní	377	25
Základní-vyučen	615	41
Střední bez maturity	157	10
Střední s maturitou	279	19
Vysokoškolské	76	5
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

63. "Jaký je Váš věk?"

/141/ 18 - 24	264	18
25 - 30	405	27
31 - 34	361	24
35 a více let	473	31
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100

64. "Jaký je počet členů Vaší domácnosti?(Započítejte pouze ty, kteří s Vámi společně hospodaří)."

/142/	1	127	8
	2	343	23
	3	356	24
	4	415	27
	5	189	13
	6	50	3
	7 a více	23	2
	Vynulováno	4	-
	Celkem	1507	100

65. "Podívejte se, prosím, na tento lístek a řekněte, jaký je průměrný čistý měsíční příjem Vaší domácnosti (včetně přídavků na děti, odcněn, podílů apod.)."

/143/	do	600 Kčs	213	14
	601 -	700 "	170	11
	701 -	800 "	142	10
	801 -	900 "	273	18
	901 -	1 000 "	49	3
	1 001 -	1 100 "	7	1
	1 101 -	1 200 "	256	17
	1 201 -	1 400 "	146	10
	1 401 a více		233	16
	Vynulováno		18	-
	Celkem		1507	100

67. Sociální skupina dotázaného

/44/	Dělník	880	58
	Ostatní zaměstnanec	468	31
	Rolník	142	10
	Jiná sociální skupina	13	1
	Vynulováno	4	-
	Celkem	1507	100

68. Ekonomická aktivita dotázaného:
/145/

Dělník (ekonom.aktivní)	706	47
Ostatní zaměstnanec(ekonom.aktiv.)	396	26
Rolník(družst.nebo drobný, ekon. akt.)	111	7
Děchodce	188	13
Žena v domácnosti	66	4
Student,učeň	26	2
Ostatní(družstev.výrobce,soukromý živnostník a řemeslník,svobod.povolání apod.)	13	1
Vynulováno	1	-
Celkem	1507	100

69. Pohlaví:

/146/

Muž	730	48
Žena	777	52
Vynulováno	-	-
Celkem	1507	100

70. Velikostní skupina bydliště dotázaného:
/147/

do 1 999 obyv.	516	34
2 000 - 4 999 "	230	16
5 000 - 19 999 "	285	19
20 000 - 99 999 "	246	16
100 000 a více "	228	15
Vynulováno	2	-
Celkem	1507	100

71. Území:

/148/

ČSR	1043	69
DDR	454	30
Vynulováno	10	1
Celkem	1507	100

72. Kraj
/149/

Praha	140	9
Středočeský	131	9
Jihočeský	73	5
Západočeský	99	7
Severočeský	91	6
Východočeský	152	10
Jihomoravský	192	13
Severomoravský	174	11
Bratislava	23	2
Západoslovenský	188	12
Středoslovenský	136	9
Východoslovenský	108	7
Vynulováno	-	-
Celkem	1507	100

Pohlaví x Území
/150/

Muž ČSR	499	33
Žena ČSR	544	36
Muž SSR	225	15
Žena SSR	229	15
Vynulováno	10	1
Celkem	1507	100

Pohlaví x Nákup potravin
/151/

Muž - denně	129	9
Žena - denně	341	23
Muž některé denně	237	16
Žena - některé denně	376	25
Muž - občas	211	14
Žena - občas	51	3
Muž - nikdy	151	10
Žena - nikdy	5	-
Vynulováno	6	-
Celkem	1507	100

Sociální skupina x Příjem na hlavu
/152/

Dělník - do 600 Kčs	136	9
Dělník - 601 - 1000 Kčs	403	27
Dělník - 1001 - 1400 "	213	15
Dělník - 1401 Kčs a více	118	8
Zaměstnanec - do 600 Kčs	41	3
Zaměstnanec - 601 - 1000 Kčs	170	12
Zaměstnanec - 1001 - 1400 "	156	11
Zaměstnanec - 1401 Kčs a více	95	6
Rolník - do 600 Kčs	33	2
Rolník - 601 - 1000 Kčs	59	4
Rolník - 1001 - 1400 "	34	2
Rolník - 1401 Kčs a více	15	1
Vynulováno	34	-
Celkem	1507	100

Věk x Pohlaví
/153/

Do 24 let - muž	116	8
Do 24 let - žena	148	10
25 - 39 let - muž	185	12
25 - 39 let - žena	220	15
40 - 54 let - muž	172	11
40 - 54 let - žena	189	13
55 a více let - muž	255	17
55 a více let - žena	218	14
Vynulováno	4	-
Celkem	1507	100

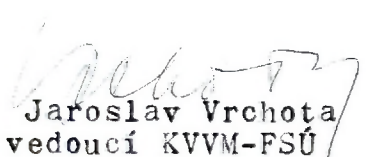
Věk x Území /154/		
Do 24 let - ČSR	176	12
Do 24 let - SSR	87	6
25 - 39 let - ČSR	273	18
25 - 39 let - SSR	127	8
40 - 54 let - ČSR	253	17
40 - 54 let - SSR	107	7
50 a více let - ČSR	339	22
50 a více let - SSR	131	9
Vynulováno	14	1
Celkem	1507	100
Rodinný stav x Pohlaví /155/		
Ženatý =muž	587	39
Vdaná - žena	566	37
Svobodný - muž	101	7
Svobodná - žena	92	6
Rozvedený - muž	16	1
Rozvedená - žena	37	3
Vdovec	24	2
Vdova	81	5
Vynulováno	3	-
Celkem	1507	100

Rodinný stav x Příjem na hlavu /156/		
Ženatý (vdaná) - do 600 Kčs	136	9
Svobodný (á) - do 600 Kčs	25	2
Rozvedený (á) - do 600 Kčs	10	1
Vdovec (vdova) - do 600 Kčs	42	3
Ženatý (vdaná) - 601 - 1000 Kčs	557	37
Svobodný (á) - 601 - 1000 Kčs	45	3
Rozvedený (á) - 601 - 1000 Kčs	10	1
Vdovec (vdova) - 601 - 1000 Kčs	21	1
Ženatý (vdaná) - 1001 - 1400 Kčs <small>rodinný stav x příjem na hlavu</small>	324	22
Svobodný (á) - 1001 - 1400 Kčs	54	4
Rozvedený (á) - 1001 - 1400 Kčs	12	1
Vdovec (vdova) - 1001 - 1400 Kčs	18	1
Ženatý (vdaná) - 1401 Kčs a více	129	9
Svobodný (á) - 1401 Kčs a více	60	4
Rozvedený (á) - 1401 Kčs a více	20	1
Vdovec (vdova) - 1401 Kčs a více	23	1
Vynulováno	21	-
Celkem	1507	100

Vzdělání x Příjem na hlavu		
/157/		
Základní - nevyučení	do 600 Kčs	92 6
Základní - nevyučení -	601 - 1000 Kčs	151 10
Základní - nevyučení -	1001 - 1400 Kčs	85 6
Základní - nevyučení -	1401 Kčs a více	45 3
Základní - vyučený	do 600 Kčs	81 6
Základní - vyučený -	601 - 1000 Kčs	285 19
Základní - vyučený -	1001 - 1400 Kčs	159 11
Základní - vyučený -	1401 Kčs a více	84 6
Střední -	do 600 Kčs	35 2
Střední -	601 - 1000 Kčs	178 12
Střední -	1001 - 1400 Kčs	140 9
Střední -	1401 Kčs a více	76 5
Vysokoškolské -	do 600 Kčs	5 -
Vysokoškolské -	601 - 1000 Kčs	17 1
Vysokoškolské -	1001 - 1400 Kčs	25 2
Vysokoškolské -	1401 Kčs a více	28 2
Vynulováno		21 -
Čelkem		1507 100

DÍLČÍ ZPRÁVA Z VÝZKUMU č. 73 - 3

- 1) Výzkum číslo 73 - 3
- 2) Název dílčí části výzkumu: ÚPLATKY
(v rámci výzkumu Názory spotřebitelů na zásobování trhu a maloobchodní ceny).
- 3) Vedoucí KVVM při FSÚ a zpracovatel dílčí zprávy: Ing. Jaroslav Vrchota
Vedoucí výzkumného oddělení: Ing. Lubomír Vacek
Vedoucí organizačního oddělení: Marie Stachová
- 4) Dílčí téma "Úplatky" navrhl šetřit v rámci jiných otázek KVVM-FSÚ.
- 5) Provedení výzkumu 73-3 (vyžádaného Federálním cenovým úřadem) schváleno předsedou FSÚ s. Ing. Janem Kazimourem dne 1.2.1973
- 6) Práce na celém výzkumu započaly dne 1.2.1973. Terénní šetření proběhlo ve dnech 11.4.1973 - 25.4.1973.
- 7) Definice základního souboru: Obyvatelstvo ČSSR starší 18 let
- 8) Výběrová metoda: kvótní výběr
- 9) Velikost výběrového souboru: 1 507 osob (odpovědělo)
- 10) Data zpracoval: Federální statistický úřad na počítači CDC 3 300
- 11) Celkové náklady na dílčí téma (odhad) 15 tisíc, z toho z položky 42 asi 3 tisíce (odměny tazatelům a kodérům).

Ing. Jaroslav Vrchota
vedoucí KVVM-FSÚ

M. Stachová
ved. organ. odd.

Ing. L. Vacek
ved. výzkumn. odd.

V Praze dne 22.června 1973

O B S A H

Úvod (Cíl výzkumu, metoda sběru dat)	str. 2
Základní a výběrový soubor	str. 3-4
Některé statistické údaje	str. 4-5
<u>Stručně o výsledcích výzkumu</u>	str. 5
Podrobnější výsledky	str. 6-14
a) "Jsou některé služby za úplatek kvalitnější?"	str. 6
b) "Ve kterých službách jsou úplatky nejčastější?"	str. 7
c) Hodnocení kvality jednotli- vých služeb (a jejich využí- vání).	str. 10
d) Výše úhrnného úplatku v roce 1972	str. 13
e) "Jaká opatření navrhuje- te proti úplatkářství?"	str. 14
<u>Tabulková příloha</u> (obsahuje všechny otázky a všechna základní třídění)	str. 15-22

Kapitola 1: Úvod

1.1. Cílem výzkumu bylo zjištění

- zda a jaká část populace se domnívá, že služby jsou kvalitnější, jestliže občan dá úplatek
- ve kterých službách jsou podle názorů občanů úplatky nejčastější
- jak občané hodnotí úplatkářství a zda a jaká opatření navrhují proti úplatkářství

Výsledky výzkumu vedou k tomu, že problematika úplatků bude i dále zkoumána (ve výzkumu 73 - 6).

1.2. Metoda sběru a zpracování dat

Data byla získána za pomoci 249 tazatelů KVVM-FSÚ, kteří provedli s náhodně vybranými občany (příčemž dodrželi základní předepsané kvóty pro výběr) řízené rozhovory (rozhovor přesně podle dotazníku).

Otázky na úplatky byly v kontextu otázek o zásobování trhu a o cenách dobře umístěny, takže nelze předpokládat, že odpovědi na úplatky jsou zkreslené tímto kontextem.

Soubor dotázaných byl reprezentativní v základních znacích (pohlaví, věk, sociální skupina, struktury obyvatelstva podle krajů a velikostních skupin i vzdělání).

Při výzkumu 73 - 3 bylo tazatelům položeno šest otázek o průběhu dotazování. Odpovědělo celkem 245 tazatelů. Výzkum hodnotili průměrnou známkou 2,2 - většinou se podle sdělení pracovalo dobře. Pouze 7 tazatelů uvedlo, že se jim pracovalo špatně a jen jednomu se pracovalo velmi špatně.

Jak se Vám při výzkum pracovalo?

		v %
Velmi dobře	45	18,4
Dobře	127	51,8
Průměrně	64	26,1
Špatně	8	3,3
Velmi špatně	1	0,4

1.3. Základní a výběrový soubor (representativita)

	(Sčítání 1970) Zákl. soubor obyvatelstva nad 18 let (v %)	Výběrový soubor obyvatelstva ve výzkumu (v %)	Diference (výběr - základní) (v %)
Území: ČSR	71,0	69,7	- 1,3
SSR	29,0	30,3	+ 1,3
Pohlaví: muži	47,8	48,4	+ 0,4
ženy	52,2	51,6	- 0,4
Věk: 18 - 24 let	17,1	17,6	+ 0,5
25 - 39 let	26,9	26,9	0,0
40 - 54 let	24,1	24,0	- 0,1
55 a více	31,9	31,5	- 0,4
Sociál. skup.: dělníci	58,0	58,5	+ 0,5
ost. zaměst.	30,0	31,1	+ 1,1
rolníci	10,3	9,4	- 0,9
Velikost obce:			
do 2 tis. obyv.	37,6	34,3	- 3,3
2 - 5 tis. obyv.	15,0	15,3	+ 0,3
5 - 20 tis. "	16,5	18,9	+ 2,4
20 - 100 tis. "	15,1	16,3	+ 1,2
100 +	15,8	15,1	- 0,7
Ekonomická aktivita:	2)	3)	
dělník	36,9	46,9	+ 10,0
ostat. zam.	17,9	26,3	+ 8,4
rolník (družstev- ník, zem.děl., samostat.)	7,4	7,4	0,0
důchodce	21,7	12,5	- 9,2
žena v domácn.	7,3	4,4	- 2,9
student-učeň	7,8	1,7	- 6,1
ostatní (živnost, svob.povolání apod.)	1,0	0,9	- 0,1

1) znaménko - znamená podhodnocení ve výběru
a + nadhodnocení

2) týká se obyvatel nad 15 let

3) týká se obyvatel nad 18 let

1.4. Další kontrolované znaky:

	(v %)	
	Obyv. nad 15 let (sčítání 1970)	Obyv. nad 18 let (výběr. soubor)
<u>Vzdělání: základní</u>	76,5	66,0
další bez matur.	5,9	10,4
s maturitou	13,3	18,6
vysokoškolské	3,3	5,1
nezjištěno	1,0	-
<u>Rodinný stav:</u>		
ženatý (vdaná)	65,1	76,7
svobodný(á)	22,3	12,8
vdovec (vdova)	9,7	7,0
rozvedený (á)	2,9	3,5
	Nad 15 let (sčítání 1970)	Výběr. soubor (nad 18 let)
<u>Rodinný stav + pohlaví</u>	67,7	80,6
muž - ženatý		
- svobodný	26,4	13,9
- vdovec	3,5	3,3
- rozvedený	2,4	2,2
žena - vdaná	62,6	72,9
- svobodná	18,6	11,8
- vdova	15,4	10,4
- rozvedená	3,3	4,8

Vidíme, že i dodatečně kontrolované znaky svědčí o vyhovující reprezentativnosti výběrového souboru.

Kapitola 2: Některé statistické údaje související s tématem výzkumu.

Podíl služeb na výdajích obyvatelstva (domácností - 1971)

v ČSSR:

u dělníků činí výdaje za služby 11,5 % (ze 100 % výdajů)
 u zaměstnanců činí výdaje za služ. 13,6 %
 u družst. rolníků " " " 10,1 %

v ČSR:

u dělníků 11,9 %
 u zaměstnanců 14,0 %
 u družst. rolníků 10,4 %

v SSR:

u dělníků 10,5 %
 u zaměstnanců 12,6 %
 u družstev. rolníků 9,5 %

Struktura pracovníků v národním hospodářství ČSSR (v %)

V roce:	ve výr. odvětvích	z toho v obchodě a veř. stravování	v nevýrob. odvětvích	z toho	
				ve zdra- votnictví	komu- nál. služb.
1948	87,3	6,7	12,7	1,6	1,3
1970	78,0	7,8	22,0	3,9	2,4

Vybavenost domácností v ČSSR, ČSR a SSR (podle výsledků výzkumů zač. roku 1973)

Ze 100 domácností je vybaveno (%) domácností

	v ČSSR	ČSR	SSR
televizorem	82	83	79
chladničkou	72	73	69
kuch. robotem, mixerem	40	45	26
vysavačem	58	60	50
osob. automobilem	23	26	17

Kapitola 3 Stručně o výsledích výzkumu

- 1) Přes 77 % občanů je toho názoru, že některé služby jsou poskytovány kvalitněji, jestliže pracovníkům je dán úplatek. Pouze 10 % občanů má názor, že služby i bez úplatku jsou stejně kvalitní (13 % občanů neví, nevyjádřilo se).
- 2) Zhruba ve shodě s dřívějším odstavcem odpovědělo 70 % občanů, že dalo v minulém roce úplatek (úplatky). Přitom 6,5 % dotázaných občanů uvedlo, že částka, kterou v minulém roce dali na úplatky, přesáhla 1 000,-Kčs; podle svých výpovědí méně jak 300,- Kčs za rok dalo asi 40 % všech dotázaných občanů. Průměrná roční výše úplatku (vypočítaná z těch, kteří odpověděli, že dali v minulém roce úplatek) je 400,-Kčs. Lze ovšem předpokládat, že dotázaný občan si nevzpomněl na všechny úplatky minulého roku. 70 % z populace nad 18 let je přes 7 milionů občanů, takže lze usuzovat, že celková výše živelného přerozdělení příjmů prostřednictvím úplatků činí ročně asi 3 mld Kčs (což je asi třetina ročního přírůstku vkladů v ČSSR).
- 3) Ze všech občanů má 68 % názor na to, jak odstranit úplatkářství. 5 % občanů "neví jak", přes 14 % občanů je toho názoru, že úplatky nelze vymýt a téměř 3 % občanů je proti vymýcení úplatků (je "pro úplatky"). Ze 100 % těch občanů, kteří mají názor na to, jak odstranit úplatkářství je: 29 % pro důslednou kontrolu a postih pracovníků služeb, 26 % pro větší rozvoj (kapacitu) služeb, 16 % pro převýchovu pracovníků ve službách (např. veřejnou kritikou, označením), 15 % pro výchovu občanů k "nedávat úplatky", 12 % pro odstranění nedostatku určitého zboží na trhu a 2 % pro zvýšení ideového působení hrom. sdělov. prostředků proti úplatkářství.

Kapitola 4: Podrobnější výsledky

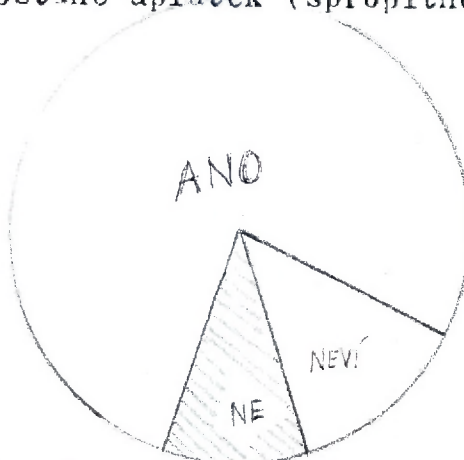
Při zařazení bloku čtyř otázek na úplatky ve službách jsme vycházeli z informací, které byly získány při zpracování výzkumu 73 - 1. Tehdy se ukázalo, že přes výrazné využívání služeb domácnostmi v ČSSR je řada z respondentů nespokojena s kvalitou služeb. Zaměření výzkumu 73 - 1 bylo na zatížení domácími pracemi (zvláště žen) v domácnosti a na vyhledání příčin tohoto zatížení, které zkracuje volný čas občanů.

Ve výzkumu 73-3 jsme se zaměřili, v souladu s námětem Federálního cenového úřadu na to, jak hodnotí občané situaci na vnitřním trhu. V této souvislosti jsme položili zmíněné čtyři otázky na úplatky ve službách.

Obecné povědomí občanů o tom, že poskytnutí úplatku zajišťuje vyšší kvalitu služeb, bylo zmíněno v předchozí kapitole (77 % občanů). Následující graf názorně ukazuje rozložení:

Otázka:

"Domníváte se, že některé služby jsou poskytovány kvalitněji, když pracovník dostane úplatek (spropitné)?"

Následující dvě tabulky ukazují, že prakticky nedochází k rozdílům v názorech mezi těmi občany, kteří mají osobní živou zkušenost se službami (vybrány čtyři) a těmi, kteří osobní (současnou) zkušenost nemají:

Názor občanů, kteří (v poslední době) využívají uvedených služeb:

v % z N (N = 100 %)

N	Domníváte se, že služby jsou poskytovány za úplatky kvalitněji?		
	ano	ne	nevím
Nechává si dělat:			
- stavebnické práce 230	76	12	12
- instal. práce 497	78	11	11
- kadeřnické a pod. 1 095	78	10	12
- opravy automobilu 383	81	10	9

Názor občanů, kteří nemají čerstvé zkušenosti, nevyužívají v současné době uvedených služeb.

	N	Jsou kvalitnější za úplatky		
		ano	ne	nevím
- stavebnické práce	1 267	77	10	13
- inst. práce	999	77	10	13
- kadeřnické a pod.	401	75	9	16
- opravy automobilů	1 112	76	10	14

Otázka:

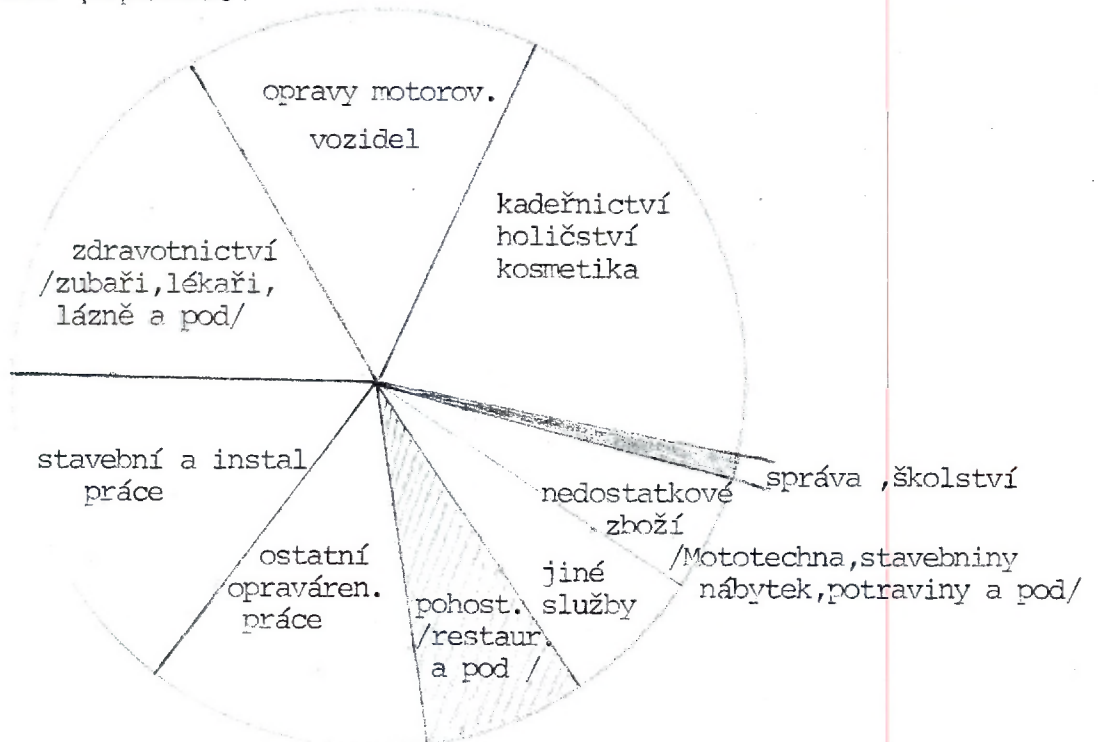
"Ve kterých službách jsou podle Vašeho názoru úplatky nejčastější?" (máte možnost uvést až tři druhy služeb)

(Šlo o otevřenou otázku - shrnutím odpovědí vychází následující výsledky).

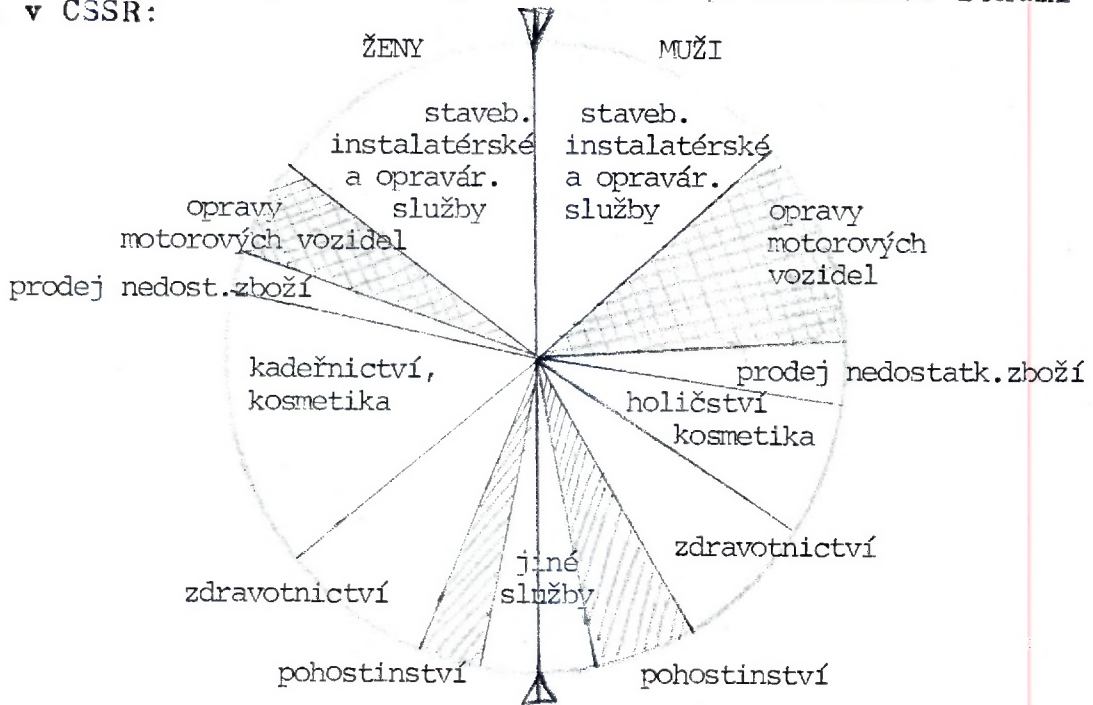
Služby kde se dávají úplatky podle názoru celé populace nejčastěji (tj. uvedené na prvním místě):

- 1) Kadeřnictví, holičství, kosmetické služby
- 2) Opravy motorových vozidel
- 3) Zdravotnictví (zubaři, lékaři, lázně apod.)
- 4) Stavební a instalatérské práce
- 5) Ostatní opravárenské práce (komunál, řemesl. apod.)
- 6) Pohostinství
- 7) Jiné služby
- 8) Prodej nedostatkového zboží (Mototechna, stavebniny, domácí potřeby apod.)
- 9) Správa a školství

Graf ukazuje názorně podíl uvedených druhů služeb na prvním místě u celé populace:

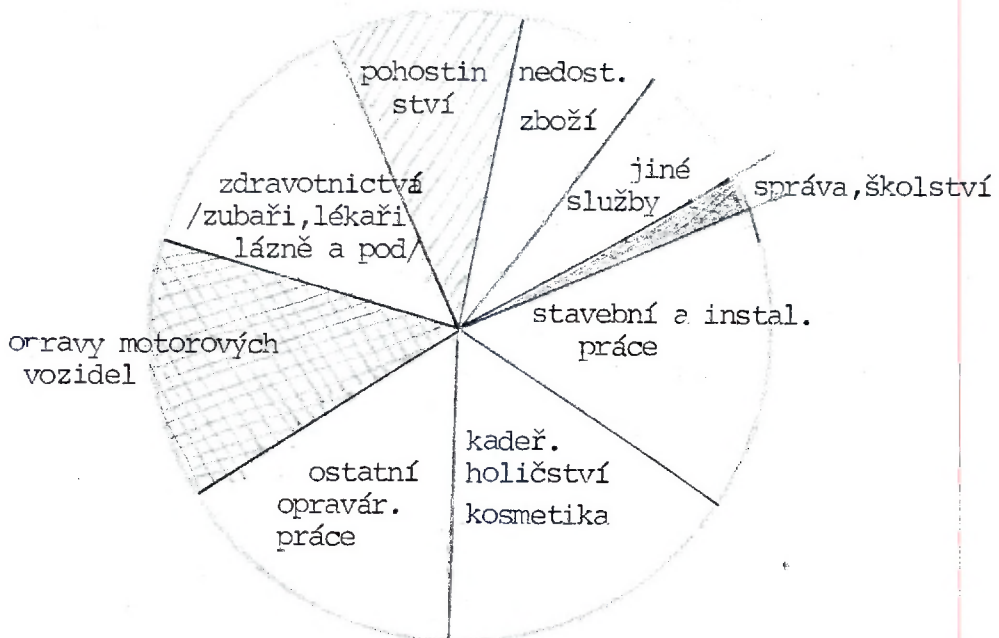

V dalším grafu jsou služby uvedené na prvním místě ženami a muži v ČSSR:

Občané měli možnost uvést tři druhy služeb, kde se nejčastěji berou úplatky. Výsledné součtové třídění ukazuje následující pořadí druhů služeb (v dalším grafu i podíl služeb) uvedené celou populací:

- 1) Stavební a instalatérské práce
- 2) Kadeřnictví, holičství, kosmetika
- 3) Ostatní opravářské práce (komunální, řemeslné)
- 4) Opravy motorových vozidel
- 5) Zdravotnictví (zubaři, lékaři, lázně apod.)
- 6) Pohostinství
- 7) Nedostatkové zboží
- 8) Jiné služby
- 9) Správa a školství

Podle výsledků našich výzkumů si nechává (dává) dělat níže uvedené druhy služeb uvedené % obyvatelstva z celé populace:

druhy služeb	z populace %
staveb. práce	16
instal. práce	33
kadeřnické	73
očist. lázně	11
úklid a čištění bytu	3
praní, žehl., barvení čištění	73
šití na zakázku	42
opravy aut a motocyklů	26
opravy oděvů	29
opravy obuvi	92
opravy elektrospotř.	82

Podle dalších třídění ^{že} usuzovat, že (podle třídění součtových, která byla provedena) např. asi

90 % občanů, kteří si žádají opravu automobilu nebo motocyklu dává úplatek, 85 % z těch občanů, kteří si nechávají dělat stavební či jiné podobné opravy dává úplatek a 80 % u kadeřníků, holičů a pod. dává úplatek.

Tyto výsledky odpovídají výpovědím občanů o kvalitě prováděných služeb (u kadeřnických služeb jde spíše o zvyk dávat spropitné).

Hodnocení kvality jednotlivých druhů služeb.

(tříděno podle republik - ČSR i SSR = 100 %)

Druh služby	N	Službu hodnotí jako dobrou	Službu hodnotí jako špatnou
stavební práce ČSR	281	32	68
SSR	138	30	70
Instal. práce ČSR	469	33	67
SSR	193	32	68
Kadeřnictví ČSR	851	89	11
SSR	306	88	12
Očistné lázně ČSR	145	79	21
SSR	73	86	14
Úklid a čistění bytu ČSR	55	40	60
SSR	25	44	56
Praní, žehlení, ČSR barvení, čistění	826	71	29
SSR	330	67	33
Šití na zakázku ČSR	533	68	32
SSR	202	63	37
Opravy automobilů (a motocyklů) ČSR	356	27	73
SSR	106	30	70
Opravy oděvů ČSR	335	69	31
SSR	160	74	26
Opravy obuvi ČSR	943	82	18
SSR	417	82	18
Opravy elektrospotř., a ost. spotř. pro domácnost ČSR	832	58	42
SSR	375	49	51

(v % = N)

Na prvním místě v nespokojenosti s kvalitou služby jsou jednoznačně opravy automobilů, druhé nejhůře hodnocené jsou stavební služby, třetí instalatérské práce, čtvrté úklid a čistění bytu a páté místo je dáno opravám elektrospotřebičů. Naproti tomu jsou dobře hodnoceny kadeřnické (holičské apod.) služby a také opravy obuvi. Následující tabulky obsahují třídění odpovědí podle vzdělání šetřených občanů a podle toho zda se službou mají současné zkušenosti a jaká je kvalita služby.

Uvedenou službu (v této době) využívá v každém poli tabulky uvedené % občanů (dopočet v každém poli do 100 % je % občanů, které má uvedené vzdělání a službu nevyužívá):

	Vzdělání				
	Zákl. bez vyuč.	Zákl. s vy- učen.	Střed. bez matur.	Střed. s ma- turit.	Vyso- koškol- ské
stavební práce	16	16	15	13	18
instalat. práce	28	33	36	36	49
kadeřnictví	62	75	80	78	84
očistné lázně	7	13	10	11	13
úklid a čistění bytu	0	3	1	5	8
praní, žehlení, barvení, čistění	63	73	79	81	84
šití na zakázku	33	39	45	56	66
opravy automobilů a motocyklů	14	24	27	35	58
opravy oděví	18	30	28	36	47
opravy obuvi	92	94	90	92	92
opravy elektrospotř. a pod.	83	79	82	85	91

S uvedenou službou má dobré zkušenosti v každém poli uvedené % občanů (dopočet v každém poli do 100 % je % občanů s příslušným vzděláním, které s danou službou má špatné zkušenosti).

	Vzdělání				
	Zákl. bez vyuč.	Zákl. s vy- učen.	Střed. bez matur.	Střed. s ma- turit.	Vyso- koškol- ské
stavební práce	43	32	23	22	14
instalat. práce	37	33	34	30	24
kadeřnictví	39	91	88	85	86
očistné lázně	69	82	84	85	86
úklid a čistění bytu	30	45	38	45	36
praní, žehl., barvení, čistění	73	71	72	68	53
šití na zakázku	72	66	63	65	69
opravy automobilů	26	28	26	30	28
opravy oděví	65	73	64	79	68
opravy obuvi	33	83	83	82	77
opravy elektrospotř., a pod.	61	51	58	54	54

Zkombinováním obou předchozích tabulek lze usuzovat na oprávněnost hodnocení kvality uvedených služeb (se znalostí míry využívání těchto služeb uvedených v první tabulce)

Údaj o využívání služeb dále dokumentujeme výsledky, které byly získány při výzkumu 73 - 1:

"Jak ve Vaší domácnosti využíváte (obyvatelstvem placených) služeb?"
(Dále uváděn součtový index z vyčerpávající baterie 7mi služeb usnadňujících domácí práce. Např. čištění šatí, praní prádla atp.).

Domácnost si nechává dělat (+ % z N)

	N	4 a více služeb	nebo (méně 3) sl.	žádnou službu
ČSSR	1 360	16	80	4
ČSR	955	18	80	2
SSR	382	12	81	7
Muž	641	16	81	3
Žena	713	16	80	4
18 - 24 let	228	16	81	3
25 - 39 let	368	16	83	1
40 - 54	330	18	78	4
55 +	425	17	78	5
dělníci	778	14	82	4
ost. zam.	417	22	77	1
rolníci	137	5	88	7
zákl. - nevyučen	384	11	83	6
zákl. - vyučen	530	15	83	2
další bez matur.	135	15	81	4
střední s matur.	233	25	74	1
vysokoškolské	70	31	68	1
- 2 tis.	475	12	85	3
2 - 5 tisíc	218	9	86	5
5 - 20 tisíc	218	14	81	5
20 - 100 tisíc	250	23	75	2
100 +	193	31	68	1

Mezi využíváním služeb pro domácnost a vybavením domácnosti přístroji byla zjištěna pozitivní korelace (opět výzkum 73 - 1)

"Který z následujících přístrojů a zařízení ulehčujících domácí práce ve Vaší domácnosti máte?" (opět přepracována do součt. indexu).

	N	Vlastní 8 a více přístř.	vlastní od 3 do 7mi přístroji	Vlastní 2 a méně přístroje
ČSSR	1 360	16	76	8
ČSR	955	19	76	5
SSR	382	8	77	15
Muži	641	17	74	9
Ženy	713	16	76	8
18 - 24	228	14	78	8
15 - 39	368	21	76	3
40 - 54	330	19	75	6
55 +	425	10	76	14
dělníci	778	13	77	10
ost. zam.	417	23	75	2
rolníci	137	12	74	14

(Pokrač. tabulky)

	N	Vlastní 8 a více přístr.	Vlastní od 3 do 7mi přístrojí	Vlastní 2 a méně přístr.
zákl.- nevyučěn	384	9	74	17
zákl.-vyučěn	530	15	80	5
další bez matur.	135	12	83	5
střední s mat.	233	28	69	3
vysokoškolské	70	31	68	1
- 2 tisíce	475	14	75	11
2 - 5 tisíc	218	14	75	11
5 - 20 tisíc	218	17	79	4
20 - 100 tisíc	250	18	77	5
100 +	193	22	73	5

Občany odhadnutá výše ročního úhrnu úplateků v roce 1972

Celkově 70 % všech občanů ČSSR nad 18 let přiznává, že dalo v uplynulém roce úplatek.

Průměrná výše úplatku je kolem 400,- Kčs. (vážený průměr)

Na otázku, "jak velkou částku jste vy sám dal na úplatky v minulém roce" neodpovědělo (v % podle ekonom. aktivity)

(ekon. aktivních)

dělníků	27 %
ost. zam.	24 %
rolníků	29 %

(ekon. neaktivních)

důchodců	31 %
žen v dom.	39 %
studentů a učňů	63 %

Nejčastěji je dáván úplatek ostatními zaměstnanci. Výše úhrnného úplatku podle výpovědí uvedených skupin za rok činí přibližně (z těch, kteří odpověděli, že dali úplatek a vědí zhruba kolik)

u dělníků	384 Kčs
u ostat. zam.	454 Kčs
u rolníků	464 Kčs
u důchodců	290 Kčs
u žen v dom.	446 Kčs
u studentů a učňů	67 Kčs

(Počítáno ze středů intervalů, tj. spíše podhodnoceno!)

V této souvislosti je zajímavá distribuce odpovědí na výši úplatků za rok podle těch, kteří dali v minulém roce úplatek a věděli v jaké celkové výši:

Dalo úplatek (v %)

	do 300 Kčs	od 300 do 1000 Kčs	nad 1000 Kčs
ekon. aktivních:			
dělníků	60	32	8
ost. zaměst.	52	37	11
rolníků	47	46	7
ekon. neakt.:			
důchodců	76	18	6
žen v domácn.	61	23	16
učňů a studentů	100	0	0

Opatření proti úplatkářství:

Podle ekonomické aktivity je různá míra skepse pro boj proti úplatkářství. Ze všech (100 %) v jednotlivých skupinách odpovědělo

	%	
	Úplatky nelze vymýtít	Jsem proti vymýcení úplatků
ekonomicky aktivní:		
dělník	16,6	2,9
ostat. zam.	11,3	2,3
rolník	11,4	3,8
ekon. neaktivní:		
důchodce	19,7	2,2
žena v domácn.	6,3	0
student - učen	4,2	4,2

U těch, kteří jsou proti úplatkářství a navrhují konkrétní opatření, se nejčastěji objevuje požadavek zvýšené kontroly pracovníků a jejich postihu, berou-li úplatek.

	Opatření	
	na 1. místě	na 2. místě
ekonom. aktivní:		
dělník	kontrola	ekonom. opatření
ost. zam.	ekon. opatř.	kontrola
rolník	kontrola	ekonom. opatř.
ekonom. neaktivní:		
důchodci	kontrola	ekonom. opatř.
ženy v dom.	kontrola	nedávat úplatky
studenti, učni	výchova	ekonom. opatření

(kontrola = důsledná kontrola a postih
ekonom. opatření = zvýšit kapacity služeb, zlepšit odměňování a pod.
nedávat úplatky = nepodporujeme to, sami to vyvoláváme
výchova = převýchova lidí ve službách, kritizovat veřejně apod.)

Frekvence jednotlivých odpovědí jsou uvedeny v příložených tabulkách.

T A B U L K O V Á P Ř Í L O H A

T a b u l k y obsahují v řádce:

- symbol řádkového znaku
- absolutní velikost souboru (analýzovaného v řádku) = N
- relativní četnosti, kdy N = 100 %

ve sloupci:

- čísla (1,2...) alternativ odpovědí na otázku v záhlaví. Legenda k číslům je pod otázkou.

Použité symboly řádkového znaku (symbol podtrhnut)

a/ Území: (ČSSR, ČSR, SSR)

b/ Pohlaví: muži, ženy

c/ Věk: - 24 = věk od 18 do 24 let
          25 - 39 = věk od 25 do 39 let
          40 - 54 = věk od 40 do 54 let
          55 +   = věk nad 55 let

d/ Sociál. příslušnost: dělníci
                          ostatní zaměstnanci
                          rolníci

e/ Vzdělání: - základní - nevyučení
              - základní - vyučení
              - další bez maturity
              - střední s maturitou
              - vysokoškolské

f/ Velikostní skupiny obcí:

          - 2 tisíc = obce s počtem obyvatel pod 2 tisíce
2   - 5 tisíc = obce s počtem obyvatel od 2 tis. do 4 999
                  obyvatel
5   - 20 tisíc = obce s počtem obyvatel od 5 tis. do 19 999
                  obyvatel
20   - 100 tisíc = obce s počtem obyv. od 20 tis. do 99 999
                  obyvatel
100 +   = obce s počtem obyvatel větším jak 100 tis.

Otázka 54 : Domníváte se, že některé služby jsou poskytovány kvalitněji, když pracovník dostane úplatek (spropitné)?

- ano 1
 - ne 2
 - nevím 3

	N	1	2	3	v %
ČSSR	1 499	77	10	13	
ČSR	1 037	77	11	12	
SSR	454	77	9	14	

Muži	726	76	11	13	
Ženy	773	78	9	13	

- 24	262	80	8	12	
25 - 39	401	82	9	9	
40 - 54	359	77	9	14	
55 +	473	72	13	15	
-----					
dělníci	875	76	11	13	
ost. zam.	465	81	9	10	
rolníci	142	73	9	18	
-----					
zákl. - nevyuč.	376	70	13	17	
zákl. - vyučen	613	78	10	12	
další bez mat.	155	79	11	10	
střed. s mat.	276	83	6	11	
vysokoškolské	76	87	3	10	

- 2 tis.	514	73	12	15	
2 - 5 tis.	229	82	5	13	
5 - 20 tis.	285	75	11	14	
20 - 100 tis.	241	80	9	11	
100 +	228	81	11	8	

Otázka 55: Ve kterých službách jsou podle Vašeho názoru úplatky nejčastější? Uveďte nejvýše tři služby.

I. poř.

1	zdravotnictví	5	stavební služby
2	kadeřnictví	6	ostatní opravy
3	pohostinství	7	správa a školství
4	autoopravy	8	nedostatkové zboží
	9		jiné služby

	N	1	2	3	4	5	6	7	8	v %
										9
ČSSR	1 398	15	21	8	15	15	13	1	5	7
ČSR	968	9	26	10	16	17	13	0	4	6
SSR	421	30	10	3	14	10	12	2	9	9

Muži	678	14	14	10	21	15	13	0	6	7
Ženy	720	16	28	6	10	15	13	1	5	6

- 24	249	11	25	10	17	15	12	0	6	4
25 - 39	389	15	20	6	21	13	13	1	5	7
40 - 54	334	16	21	6	14	16	13	1	7	7
55 +	423	18	20	10	10	16	13	0	5	8
-----										
dělníci	820	15	22	8	14	14	13	1	6	7
ostat. zam.	442	15	21	8	19	16	11	1	4	5
rolníci	121	22	14	4	10	16	16	1	7	10
-----										
zákl.-nevyuč.	330	20	23	7	7	14	13	1	7	9
zákl.-vyučen	583	14	19	8	16	16	15	1	5	6
další bez mat.	144	14	26	8	15	15	8	1	5	8
střední s mat.	226	13	23	7	22	14	11	1	4	5
vysokoškolské	72	14	11	14	26	14	8	0	6	7

- 2 tis.	464	18	18	8	13	12	15	1	8	7
2 - 5 tis.	216	23	19	5	12	18	9	1	6	8
5 - 20 tis.	266	11	27	9	16	14	14	0	4	6
20 - 100 tis.	229	14	18	8	20	16	14	0	3	6
100 +	221	10	26	7	19	17	10	1	4	6

Otázka 55: Ve kterých službách jsou podle Vašeho názoru úplatky nejčastější? Uveďte nejvýše tři služby.

II. poř.

1 . . .	zdravotnictví	5 . . .	stavební služby
2 . . .	kadeřnictví	6 . . .	ostatní opravy
3 . . .	pohostinství	7 . . .	správa a školství
4 . . .	autoopravy	8 . . .	nedostatkové zboží
	9		jiné služby

	N	1	2	3	4	5	6	7	8	9	v %
ČSSR	1 210	12	15	12	11	18	16	3	7	6	
ČSR	847	11	17	15	11	19	15	1	4	7	
SSR	356	15	10	6	12	15	17	8	14	4	

Muži	588	12	13	12	13	18	16	2	8	6	
Ženy	622	13	16	12	10	17	17	3	6	7	

- 24	221	14	15	10	13	17	17	3	6	6	
25 - 39	341	12	14	10	14	18	16	2	8	6	
40 - 54	299	11	15	10	13	20	15	2	8	6	
55 +	346	12	14	17	7	16	17	4	6	8	
-----											
dělníci	700	13	15	12	11	17	16	2	8	6	
ostat. zam.	399	11	14	12	13	19	16	4	5	7	
rolníci	100	8	18	15	6	14	16	7	8	8	
-----											
zákl.-nevyuč.	276	12	15	15	5	17	16	4	9	8	
zákl.-vyučen	503	14	17	12	12	15	16	2	7	6	
další bez mat.	124	7	13	10	16	24	18	2	4	6	
střední s mat.	239	13	10	11	15	20	15	3	8	5	
vysokoškolské	65	9	19	14	11	21	15	3	3	5	

- 2 tis.	394	10	17	12	12	15	14	2	8	9	
2 - 5 tis.	184	15	9	13	11	14	21	6	8	4	
5 - 20 tis.	229	10	17	13	9	22	17	3	4	5	
20 - 100 tis.	206	13	16	11	12	21	14	1	8	4	
100 +	195	15	12	11	12	19	19	1	6	5	

Otázka 55: Ve kterých službách jsou podle Vašeho názoru úplatky nejčastější? Uveďte nejvýše tři služby.

III. poř.

1	zdravotnictví	5	stavební služby
2	kadeřnictví	6	ostatní opravy
3	pohostinství	7	správa a školství
4	autoopravy	8	nedostatk. zboží
	9		jiné služby

		v %									
		N	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ČSSR		841	12	10	11	11	15	19	3	8	10
ČSR		598	12	10	12	11	16	20	3	6	10
SSR		237	14	9	8	8	13	17	5	16	11

Muži		405	11	10	13	12	16	20	2	10	7
Ženy		436	14	10	10	10	14	18	5	7	13

	- 24	141	8	10	13	10	23	18	4	6	9
25	- 39	254	11	8	10	10	15	16	4	13	13
40	- 54	209	14	11	12	11	12	24	2	7	7
55 +		235	15	11	10	12	14	18	4	7	10
-----											
dělníci		489	12	10	12	10	15	18	4	10	10
ost. zam.		282	14	10	10	13	18	18	3	6	8
rolníci		64	8	11	11	5	9	28	3	8	17
-----											
zákl.-nevyuč.		193	9	9	11	9	13	19	4	11	15
zákl.-vyuč.		349	13	9	13	9	15	21	3	9	8
další bez mat.		90	10	11	11	17	12	22	4	4	8
střední s mat.		164	15	12	10	12	15	15	4	7	11
vysokoškolské		43	14	12	5	14	33	12	2	5	4

	- 2 tis.	268	9	11	12	10	13	20	2	8	15
2	- 5 tis.	127	14	6	10	9	9	23	3	15	12
5	-20 tis.	161	16	8	12	11	17	16	4	11	6
20	-100 tis.	141	10	13	14	11	18	18	5	1	11
100 +		142	14	12	7	12	20	19	4	9	3

Otázka 56: Jak velkou částku jste přibližně v uplynulém roce vydal na úplatky Vy sám? (v Kčs)

1 . . . až 49	5 . . . až 999
2 . . . až 149	6 . . . až 1 499
3 . . . až 299	7 . . . 1 500 a více
4 . . . až 499	8 . . . nevím
9 . . . bez odpovědi	

		v %									
		N	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ČSSR	1 488		7	19	16	11	11	4	3	2	30
ČSR	1 024		9	21	16	11	10	3	2	2	26
SSR	454		1	14	15	12	14	5	4	1	33

Muži	721		7	18	15	11	12	4	2	2	29
Ženy	767		7	20	17	11	10	4	3	1	27

- 24	259		7	24	15	7	11	2	1	1	31
25 - 39	402		6	18	18	10	15	4	4	3	23
40 - 54	358		6	15	16	13	12	5	3	2	29
55 +	465		9	20	14	12	8	4	2	1	30
-----											
dělníci	867		8	20	16	10	10	4	2	2	28
ost. zam.	466		6	18	16	12	13	5	3	2	26
rolníci	138		7	18	12	10	18	1	3	1	30
-----											
zákl.-nevyuč.	371		8	21	15	7	8	2	3	1	35
zákl.-vyučen	607		7	20	16	12	12	3	2	1	26
další bez mat.	153		8	15	16	14	10	5	1	3	27
střední s mat.	279		5	19	15	13	14	5	4	1	24
vysokoškolské	75		0	9	17	16	15	15	1	1	25

- 2 tis.	508		8	19	18	8	8	3	3	2	32
2 - 5 tis.	226		6	13	15	14	15	4	2	1	29
5 - 20 tis.	281		8	23	14	11	11	5	2	2	24
20 -100 tis.	244		4	22	17	12	11	4	2	2	26
100 +	227		6	18	13	14	16	5	4	1	22

Otázka 57: Pokud jste přesvědčen, že úplatky by v naší společnosti měly být vymýceny, jakým způsobem by se k tomu mělo dojít?

I. poř.

- 1 . . . . . Převýchova lidí ve službách
- 2 . . . . . Působení hromadných sdělovacích prostředků
- 3 . . . . . Dísledná kontrola a postih
- 4 . . . . . Nedávat úplatky
- 5 . . . . . Zvýšit výrobu nedostatkového zboží
- 6 . . . . . Ekonomická opatření na úseku služeb
- 7 . . . . . Nevím
- 8 . . . . . Úplatky vymýtít nelze
- 9 . . . . . Proti vymýcení úplatků

		v %								
N		1	2	3	4	5	6	7	8	9
ČSSR	1 459	11	1	20	10	9	18	15	14	3
ČSR	1 017	12	2	14	11	8	20	15	16	2
SSR	432	8	1	34	6	10	12	14	12	3

Muži	704	11	1	20	9	10	19	12	16	2
Ženy	755	11	2	20	11	7	17	17	13	3

- 24	257	10	1	20	10	7	18	18	14	2
25 - 39	396	10	2	22	10	10	17	14	14	2
40 - 54	349	11	2	16	10	9	23	13	14	2
55 +	457	12	1	20	10	8	15	15	15	3
-----										
dělníci	853	10	1	20	11	8	16	15	17	3
ostat. zam.	457	14	2	19	8	10	22	12	11	3
rolníci	134	8	1	22	13	8	13	19	13	3
-----										
zákl.-nev.	353	8	1	20	15	7	12	21	14	3
zákl.-vyuč.	600	11	0	20	10	9	19	13	17	2
další bez maturity	153	10	4	16	7	11	22	12	14	6
střední s maturitou	275	11	2	22	6	11	19	15	12	2
vysokoškol.	75	20	3	17	8	5	27	7	9	4

-2t.	400	10	1	25	12	9	10	16	14	3
- 5t.	228	15	0	23	11	11	14	6	17	4
5 -20t.	280	11	3	18	8	7	20	16	14	4
20 -100t.	239	9	2	15	11	7	24	17	14	1
100 +	220	8	1	13	6	11	29	17	14	1

Otázka 57: Pokud jste přesvědčen, že úplatky by v naší společnosti měly být vymýceny, jakým způsobem by se k tomu mělo dojít?

II. poř.

- 1 . . . . . Převýchova lidí ve službách
- 2 . . . . . Působení hromadných sdělovacích prostředků
- 3 . . . . . Důsledná kontrola a postih
- 4 . . . . . Nedávat úplatky
- 5 . . . . . Zvýšit výrobu nedostatkového zboží
- 6 . . . . . Ekonomická opatření na úseku služeb
- 7 . . . . . Nevím
- 8 . . . . . Úplatky vymýtí nelze
- 9 . . . . . Proti vymýcení úplatků

v %

	N	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ČSSR	256	15	3	25	9	13	30	1	4	0
ČSR	191	14	4	22	10	14	32	0	4	0
SSR	64	17	0	34	8	11	23	2	5	0

Muži	137	18	4	23	7	10	32	1	6	0
Ženy	119	11	3	28	12	17	27	1	2	0

- 24	40	15	3	33	15	7	20	2	5	0
25 - 39	77	14	3	29	4	17	29	1	4	0
40 - 54	60	12	5	20	5	18	32	0	8	0
55 +	79	17	3	22	15	9	34	0	1	0
-----										
dělníci	145	15	3	23	12	14	28	1	4	0
ost. zam.	94	15	2	28	3	14	32	1	5	0
rolníci	14	14	7	21	21	7	29	0	0	0
-----										
zákl. - nevyuč.	47	15	4	21	17	11	26	0	6	0
zákl. - vyučen	113	14	4	23	10	15	30	1	4	0
další bez mat.	25	12	0	28	8	16	36	0	0	0
střední s mat.	53	15	4	28	6	9	32	2	4	0
vysokoškolské	17	12	0	35	0	18	24	0	12	0

- 2 tis.	65	9	6	26	14	15	23	0	6	0
2 - 5 tis.	33	9	0	18	18	12	39	0	3	0
5 - 20 tis.	57	14	4	21	9	16	32	2	3	0
20 - 100 tis.	42	26	2	26	2	10	26	2	5	0
100 +	58	16	2	31	5	12	33	0	2	0